בעזהשי"ת
פעיה"ק קרית צאנז
ת.ד. 5004 נתניה
טלפקס: 09-8335507
נייד: 053-3104005
מארה"ב: 1-646-517-1860
זכות העתקה צילום וכל שימוש מסחרי אסור בהחלט - פנימי

בצילא דמהימנותא

בקודש פנימה • דברי תורה • שיחות קודש

פר' ויקרא • כז אד"א - ה' אד"ב
תשע"ו • שנה ט"ז • גליון כו (תתל"ז)

שמחת נישואי נכד כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א
החתן מורינו הרב מאיר נתן נטע שליט"א בן ראש הישיבות הגרימ"ד שליט"א
החתן אב"ד מאקווא אלעד שליט"א
עב"ג נכדת כ"ק האדמו"ר מתולדות אברהם יצחק שליט"א, בת החתנו הרה"צ רבי אפרים אהרן למברגר שליט"א
בן אב"ד מאקאווא בני ברק זצ"ל

שמחת השבע ברכות ביום א'

- **ביום ראשון פר' צו, י' באדר שני**, ייערך שמחת השבע ברכות אי"ה בהיכל בית המדרש הגדול דחסידי תולדות אברהם יצחק בירושלים.
- מקומות מיוחדים הוקצו לקהל אנ"ש בין בישיבה ובין בעמידה על הפארנצעס.
- שמחת השבע ברכות יתחיל אי"ה בשעה 6.30 אחה"צ. ברכהמ"ז אי"ה בשעה 8.45.

לעצטע שבע ברכות

- **ביום שני פר' צו, י"א אדר שני**, ייערך אי"ה מעמד ה"לעצטע שבע ברכות" ברוב עם הדרת מלך בהיכל הגדול היכל רוזנברג בשעות אחה"צ.
- שמחת הלעצטע שבע ברכות יתחיל אי"ה בשעה 5.00 אחה"צ.
- **הסעודה לזקנים, רבנים, משפחה, ואברכים מעל גיל 45** - בתוככי ההיכל הגדול, **הסעודה לאברכים ובחורים** - במתחם השמחה מערבית להיכל הגדול.
- בהאי שעתא דביה רעוא יגישו אל מול פני הקודש את 'מנחת הביכורים - לעשות נחת רוח' עליו הכריזו ראשי ארגון 'בחצרות החיים' לקראת ימי השמחה בבית המלכות.
- בספר הזכרון שיוגש בפני כ"ק מרן שליט"א בעידן רעוא דרעוין בעת מעמד ה'לעצטע שבע ברכות' יוזכר כלל הלומדים החל מ72 שעות רצופות (בספר יוזכר גם אלו שלמדו לכה"פ 450 שעות).
- הלומדים אשר צברו לכה"פ 300 שעות במשך שבועות אלו יזכו להכלל ג"כ בראש הספר, ולאחמ"כ יזכו לעבור לקבל פרי קודש הילולים מידי הקודש.
- הלומדים אשר צברו לכה"פ 450 שעות רצופות מלבד שיוזכר שמם בספר הזכרון ימסרו ג"כ בעצמם במעמד זה את סיכום ה"שעות צעטלעך" לידי הקודש.
- מיד לאחר מעמד הגשת מנחת ביכורים, יעברו האברכים אשר צברו את סך השעות המבוקש, לאחמ"כ יעברו גם הבחורים שצברו את סך השעות, ויעבירו את דפי ה'שעות צעטלעך'. ובהמשך יעברו כל אלו שצברו למעלה מ300 שעות לקבל פרי הילולים מידי הקודש.

<u>יום שלישי פר' פקודי כ"ח אד"א</u>

לפנה"צ נסע מרן שליט"א לעבר בית החולים תל השומר, לביקור חולים אצל הרה"ח ר' יונה זאב (בן מרגלא רבקה) וייסברגר הי"ו לרפו"ש מירושלים, ונכח שם גם אביו הגאון רבי משה טוביה וייסברגר שליט"א רב ביהמ"ד קהילות יעקב בביתר.

משם נסע מרן שליט"א לביקור חולים אצל הרה"ח הישיש ר' אשר לעמל זילבר הי"ו מפעיה"ק לרפו"ש.

בערב קיבל מרן שליט"א קהל, בין הנכנסים היה הגה"צ רבי דוד טווערסקי שליט"א דומו"צ דקהל חסידי ראחמסטריווקא בירושלים (חתן כ"ק האדמו"ר מבערגסאז זצ"ל), לרגל שמחת הבר מצוה לבנו, וזהו תוכן השיחה:

הגר"ד טוורסקי הגיש ההזמנה לרגל הבר מצוה לבנו שיחי'.

מרן שליט"א: ויקר אלו תפילין (מגילה טז, ב)... בחודש אדר קימו וקבלו עליהם ועל זרעם... הדר קבלוהו באהבה (שבת פח, א וברש"י).

בחתם סופר (פר' ויחי, ד"ה וירא אפרים) איתא דהמצוה הראשונה של נער הבר מצוה הוא קבלת עול תורה

בשמחה, שזהו מיד ברגע שנעשה בן י"ג.
יש מביאים שהמצוה הראשונה היא מצות קריאת שמע שחיובה חל מיד בתחילת הלילה, ולכן המסכתא הראשונה בש"ס פותח בדיני קריאת שמע, לקבל עול מלכות שמים.
הגר"ד טוורסקי: תפילין כבר התחיל להניח מחודש לפני הבר מצוה.
מרן שליט"א: כל מקום ומנהגיו...
איך נהגו אצל חותנכם (כ"ק האדמו"ר מבערגסאז) זצ"ל?
הגר"ד טוורסקי: התחילו להניח ביום הבר מצוה דייקא, זולת מי שנעשה בן י"ג בערב פסח או בפסח הקדימו להניח ביום קודם, היינו בי"ג ניסן, וזאת כהוראת הרה"ק מהרי"ד מבעלזא זי"ע, שהיות וביום זה האדם טרוד בענייני היום ודעתו אינו מיושבת כ"כ, לכן אין מן הראוי שביום כזה יניח בחור צעיר לראשונה את התפילין ומחשבתו בל יהי עמו.
מרן שליט"א: גם אצלנו הקפידו מאד שלא להניח לפני יום הבר מצוה (עי' שו"ת דברי יציב או"ח סי' יא ועוד; דברי יחזקאל, הלכות והליכות, עמ' שיג), וכן כתב הרמ"א (אורח חיים, סימן לז) דהאי קטן דווקא שהוא בן י"ג שנים ויום אחד, וכן נהגו ואין לשנות.
הגם שמדינא דגמרא (סוכה מב, א) משמע שקטן היודע לשמור תפילין כבר צריך לקנות לו תפילין.
הגר"ד טוורסקי: מדינא דגמרא גם צריכים לילך כל היום בתפילין...
מרן שליט"א: דנו בזה אם יש מצוה מן התורה לילך כל היום בתפילין, או שאין זה מצוה חיובית, שזה מקיימים רק בשעת הנחתן, אבל ככל שהולך בזה יותר כן יש לו עוד מצוות. מרן אאדמו"ר זי"ע אמר פעם דכיון שנאמר בפרשת תפילין (שמות יג, ט) למען תהיה תורת ה' בפיך, אזי כשם שמצות לימוד התורה הוא כל היום, כן הוא בתפילין.
על פי הגמרא (ברכות מד, ב) גם בחליצת התפילין צריכים לברך 'לשמור חוקיו', ואין אנו נוהגין כן.

הגר"ד טוורסקי: אולי הא בהא תליא, דאם המצוה היא לילך בתפילין כל היום, אזי כיון שחולצו בבוקר מיד לאחר התפילה, כשהוא עדיין באמצע זמן המצוה, לכן אינו מברך לשמור חוקיו.
מרן שליט"א: בשנה שנעשיתי בו בן י"ג בחודש חשון, באותה שנה בערב חג הסוכות מיד לאחר תפילת שחרית פנה אלי מרן אאדמו"ר זי"ע באומרו, הלא עתיד אתה ליכנס בשנה זו לעול מצוות תיכף לאחר סוכות, על כן נלמד כעת יחדיו הלכות תפילין, ואכן למדנו אז בהלכות תפילין סימן כ"ה. ובתוך הדברים אמר לי על מה שפתח המחבר (בסעי' א) שנקט בלשונו 'אחר שלבש טלית מצויץ ילבש תפילין שמעלין בקודש ואין מורידין', והקשו שם המפרשים דענין מעלין בקודש נאמר רק על מצוה אחת כמו תפילין של יד ותפילין של ראש, ובדבר שקדושתו חמורה שאסור להורידו לקדושה קלה, אך הכא הוה ב' מצות נפרדין ומאי שייך מעלין בקודש.
וביאר, דהנה באם נזהר האדם בקדושת תפילין ואינו מסיח דעת ממנה, אזי בכל פעם שמניח התפילין נתעלה קדושת התפילין יותר ויותר, אך באם לא נזהר כדבעי בקדושתה נהיה פגם בתפילין, ובאם חפץ האדם לעלות את קדושת התפילין שלו, עליו להתנהג כדבעי ולשמור עצמו מהיסח הדעת ומחשבות זרות, ועל ידי כך יגדל כח הקדושה שבהם ביותר.
והנה מצינו כי ציצית מגין מהרהורי עבירה וכנאמר בפרשת ציצית (במדבר טו, לט) ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם וגו', וע"י שיתעטף בציצית זה יגרום לו להגן שיניח התפילין בקדושה, ולכן אמר המחבר 'אחר שלבש טלית מצויץ ילבש תפילין שמעלין בקודש' היינו שהתפילין יתעלו יותר ויותר שעל ידי הציצית יוכל להתפלל כדבעי, ובאופן זה תיכנס בהם קדושה עליונה, וזהו 'שמעלין בקודש ואין מורידין' היינו בקדושת התפילין.
הגר"ד טוורסקי: ושמרת את החוקה הזאת, היינו

קול רינה וישועה באהלי צדיקים

ברגשי גיל ורננה נגיש ונקטיר בזה ברכות נאמנות למזל טבא קמי עטרת תפארת ראשינו מאיר דרכינו ומורה נתיבותינו, אשר בצילו הטהור אנו חוסים, רוח אפינו וחמדת לבבינו

הוד כבוד קדושת מרן אדמו"ר שליט"א

לרגל השמחה הרבתית השרויה במעון הקודש

שמחת נישואי הנכד החתן המופלא ומופלג בתוי"ש מורינו *מאיר נתן נטע* נ"י

בן בנו יקירו פרע"ח *ראש הישיבות הגרימ"ד שליט"א*

*חתן הגאון רבי **יוסף אשר אנשיל למברגר שליט"א** אב"ד מאקאווא אלעד*

עב"ג הכלה המהוללה שתחי'

נכדת כ"ק האדמו"ר מתולדות אברהם יצחק שליט"א

בסימן טוב ובמזל טוב

יה"ר שיזכה כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א לרוות רוב נחת דקדושה מכל יו"ח ובניו אלו התלמידים, ויאריך ימים על ממלכתו מתוך בריות גופא ונהורא מעליא ורוב שמחה לאורך ימים ושנים טובות.

המאחל אל מול פני הקודש

מנחם מנדל יהודה בן מרים בלור - פעיה"ק

לעשות שמירה ותוספת...
ואחלו מרן שליט"א מברכות קדשו למזל טוב, ונפרדו לשלום.

אח"כ נכנסו לקו"פ משלחת מרבני העיר נתניה, הגאון רבי משה דויטש שליט"א רב ביהמ"ד ויזניץ בנתניה, הגאון רבי אליהו אילן שליט"א ר"מ ביהמ"ד מקדש מרדכי בנתניה, הרב אביח זר חתן הגר"ש גבאי זצ"ל, וכן העסקן הרב משה לחובר מנתניה, לקראת כינוס החירום לציבור היראים בנתניה כנגד פגעי הטכנולוגיה. מרן שליט"א עודד מאד את נחיצות הענין וגודל החשיבות לפעול בענין, כי רבים הם נפגעיה ועצומים כל הרוגיה. מרן שליט"א הביא רצונו להשתתף בכינוס, ואמר שמן הנכון לראות שכל הציבור החרדי בנתניה מכל גווניו יבוא להשתתף בכינוס, כי זהו נושא המשותף לכולם, ולכן יש לשתף את כל גבאי ועסקני הקהילות בעיר. מרן שליט"א איחלם מברכות קדשו שחפץ ה' בידם יצלח להרחיק את כלי המשחית מבתי ישראל.

אח"כ נכנסו לקו"פ הרה"צ רבי יעקב שלמה כהנא שליט"א מזידיטשויב ירושלים, שנתמנה למלא מקום אביו כ"ק האדמו"ר מזידיטשויב זצ"ל (חתן יבדלחט"א כ"ק האדמו"ר מטשאקאווא שליט"א מירושלים) שנלב"ע בשנה העל"ט בקוצר ימים, ואחיו הרה"ג ר' יוסף מאיר כהנא שליט"א, לקראת מלאת השנה הראשונה להסתלקותו, והכניסו הספר החדש מחידושי תורתו 'דברי טביא'.

כמו כן נכנסו לקו"פ, הרה"ג רבי דוד רחימי שליט"א רב ביהמ"ד דברי שלום בחולון, והכניס ספרו החדש 'פרדס רימונים' חידושים עה"ת, וכן הרב מאיר רובינשטיין הי"ו ראש העיר ביתר עילית לרגל שמחת נישואי בנו שיחי'.

<u>יום רביעי פר' פקודי כ"ט אד"א</u>

לפני תפילת שחרית הניח מרן שליט"א תפילין להבחור הבר מצוה שמואל נ"י בן הרה"ח ר' צבי נתנאל רייכמן מנהל מרכז התורה והחסד פעיה"ק. אחר התפילה נערך שמחת הברית לבן הר"ר יצחק יהודה לוי מחיפה (ב"ר משולם פייש מפעיה"ק, וחתן הג"ר זאב וקסברגר רא"כ מבצר התורה בטבריה).

בערב נכנסו לקו"פ רבני הכשרות דק"ק צאנז, ה"ה הרבנים הגאונים מפעיה"ק, הדומו"צ רבי מרדכי ברנט שליט"א ראש כולל הוראה במרכז התורה, רבי יצחק שימון שליט"א ראש כולל אורח חיים במרכז התורה, רבי מרדכי לוינשטיין שליט"א ראש כולל הלכות שבת במרכז התורה, רבי הלל דויטש שליט"א ר"מ בישיבה"ק, רבי אברהם לוי שליט"א ראש כולל הלכה במרכז התורה, וכן דומו"צ בית מדרשנו בשכונת התמר בביתר עילית רבי אברהם שרגא שטיגליץ שליט"א, וכן רבני המשחטה השו"ב הוותיק הרה"ח ר' שניאור זלמן טאבאק הי"ו, הרה"ג רבי מרדכי גלאי שליט"א והרה"ג רבי יחיאל נדל שליט"א דומ"צ 'חרדים', ואיתם עמם מנהל צוות הכשרות הרה"ח ר' שלמה פרידמן מפעיה"ק והמשגיח הר"ר יחזקאל טורנר, והרה"ח ר' בערל שטמר הי"ו והרה"ח ר' הערשל רייכמן מנהלי מרכז התורה והחסד.

מרן שליט"א שוחח משך שעה ארוכה בכל העניינים הנוגעים לכשרות העופות, ונביא כאן מתוכן השיחה:

מרן שליט"א: באתם לספר מה נתחדש, אולם בענינים אלו אסור "להתחדש"... חדש אסור מן התורה...

הגר"מ ברנט: אכן על זה עיקר מלאכתנו...

מרן שליט"א: צריכים הרבה עבודה לזה, שלא להיגרר...

ר"ש פרידמן: היום נסעו כל הרבנים להיות נוכחים במתן הזריקות לעופות.

הגר"מ גלאי: לאחרונה התעוררו בענין הזריקות

קול רינה וישועה באהלי צדיקים

ברגשי גיל ורננה נגיש ונקטיר בזה ברכות נאמנות למזל טבא קמי עטרת תפארת ראשינו מאיר דרכינו ומורה נתיבותינו, אשר בצילו הטהור אנו חוסים, רוח אפינו וחמדת לבבינו

הוד כבוד קדושת מרן אדמו"ר שליט"א

לרגל השמחה הרבתית השרויה במעון הקודש

שמחת נישואי הנכד החתן המופלא ומופלג בתוי"ש מורינו *מאיר נתן נטע* נ"י

בן בנו יקירו פרע"ח *ראש הישיבות הגרימ"ד שליט"א*

*חתן הגאון רבי **יוסף אשר אנשיל למברגר שליט"א** אב"ד מאקאווא אלעד*

עב"ג הכלה המהוללה שתחי'

נכדת כ"ק האדמו"ר מתולדות אברהם יצחק שליט"א

בסימן טוב ובמזל טוב

יה"ר שיזכה כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א לרוות רוב נחת דקדושה מכל יו"ח ובניו אלו התלמידים, ויאריך ימים על ממלכתו מתוך בריות גופא ונהורא מעליא ורוב שמחה לאורך ימים ושנים טובות.

המאחל אל מול פני הקודש

פינחס בן ריזל גיטל גרוס - אלעד

שנותנים לעופות.

מרן שליט"א: לפני הרבה שנים נסעתי למשחטה באמריקא, ושמעתי מהם שנותנים הזריקות בצוואר.

הגר"מ ברנט: גם כאן בעופות של הרבנות נתנו בצוואר, אבל במהדרין התנגדו לזה.

מרן שליט"א: בני כמה העופות כשמקבלים הזריקה?

ר"ש פרידמן: בין י' לי"ג ימים.

מרן שליט"א: שלחו לי זריקה שנותנים לעופות, ואורך המחט הוא כשני מ"מ.

הגר"מ לווינשטיין: בשחיטה שלנו עושים זאת במקום החזה, ומכניסים זאת בשיפוע בזריקה תת עורית, וכך אינו יכול לחדור לאברים הפנימיים.

הגר"ה דויטש: גם ע"פ הדרישות מצד משרד הבריאות אין זה טוב שהחומר יחדור פנימה לגוף.

בכל פעם שנותנים זריקות לעופות שולחים משגיח שיפקח על המזריקים שיזריקו כפי ההוראות שקיבלו מהרבנים, מתחילת ההזרקה עד סופה.

הגר"מ גלאי: מה שיש הנותנים הזריקות ברגלים, כי שם אפשר לבדוק כאשר מתעורר חשש.

הגרש"ז טאבאק: בדקתי הרבה את נושא הזריקות ולדעתי הטוב ביותר הוא לעשותו בחזה כאשר מחזיקים העוף באופן שראשו לצד המזריק ובטנו למעלה, כי אז אין כמעט מקום לטעות ולהכניס המחט בלי כוונה במקום אחר, ובפרט כשנותנים הזריקה בצד שמאל של החזה, כי בצד ימין של החזה נמצא הזפק, ואם המחט יחדור לתוך גגו של זפק הרי"ז טריפה כמבואר בשו"ע (סי' לג, סעי' יא), אבל אם אוחזים העוף כשרגליו כלפי המזריק אז עלול מאד שיחדור בטעות למעיים שהוא בסמוך לשם, וכיון שעושים זאת במהירות עלולים לטעות.

בענין הזריקות בעופות ההודו, שם אין חובה לתת זריקות, אולם אלו שנותנים הזריקות נותנים זריקה עם חומר חריף שאי אפשר להכניס זאת אלא על יד הכנף, ויש בזה חששות, כי מובא בשו"ע (סי' נג, סעי' ב) שאם נשבר הכנף ונשאר מהעצם של הכנף פחות משיעור רוחב אגודל, והעוקץ של העצם השבור יכול להכנס לתוך הצלעות ולחדור עד הריאות שנמצאים בין הצלעות, הרי זה מטריף את העוף, ואיך אפשר להכניס הזריקה לכתחילה על יד הכנף שהוא מקום הצלעות, שזהו סמוך ממש לריאה, ועלול מאד מאד שיגיע לשם, וצריך בזה השגחה יתירה.

הגר"מ גלאי: אכן לא בכל המשקים נותנים הזריקות לעופות הודו.

*

ר"ש פרידמן: היה נידון לאחרונה בענין לבדוק המעיים.

מרן שליט"א: זכורני מלפני הרבה שנים שהיה שכיח חששות בזה. ישבתי אז עם השו"ב הרה"ח ר' יוסף ישראלי שליט"א והראה לי הרבה שהיה בהם נקב, ואולי היה מאיזה מחלה, ואם יש נקב יש בזה חשש טריפה כמבואר בשו"ע (יו"ד סי' מו, סעי' א).

הגרש"ז טאבאק: בדקתי מעיים של כמאה עופות, ניקיתי כל קיבה וניפחתי, והכל היה נקי בלי שום חשש.

מרן שליט"א: הרמ"א (יור"ד לג, ו) כתב לגבי כמה סוגי טריפות שאין אנו בקיאין בבדיקה.

הגרש"ז טאבאק: במעיים של העוף מצוי כעין בליטה קטנה היוצאת ממקום מסויים וידוע במעיים, ואין בזה חשש, שכך טבעם של כל העופות, ופעמים נדבק לבליטה זו כעין כדורית זעירה צהובה או לבנה וכו' אך אין בזה חשש נקב כי כאשר תולשים את הכדורית הנ"ל אין נקב במעיים, כדורית זו הוא המקום שמשם ניזון האפרוח קודם פקיעתו מן הביצה, וזה נשאר דבוק למעיים.

הגר"מ גלאי: לזה אפשר לסמוך על ניפוח, אף שאיננו בקיאים.

הגר"מ ברנט: הייתי באחד השחיטות, וזרקו הרבה מעיים שהיה נראה שיש בהם שאלה, ואספתי כעשרים ובדקתי אותם וכולם היו גלאט...

הגר"מ גלאי: יש גליד שאפשר להורידו ונהיה נקי,

קול רינה וישועה באהלי צדיקים

ברגשי גיל ורננה נגיש ונקטיר בזה ברכות נאמנות למזל טבא קמי עטרת תפארת ראשינו מאיר דרכינו ומורה נתיבותינו, אשר בצילו הטהור אנו חוסים, רוח אפינו וחמדת לבבינו

הוד כבוד קדושת מרן אדמו"ר שליט"א

לרגל השמחה הרבתית השרויה במעון הקודש

שמחת נישואי הנכד החתן המופלא ומופלג בתוי"ש מורינו *מאיר נתן נטע* נ"י

בן בנו יקירו פרע"ח *ראש הישיבות הגרימ"ד שליט"א*

*חתן הגאון רבי **יוסף אשר אנשיל למברגר שליט"א** אב"ד מאקאווא אלעד*

עב"ג הכלה המהוללה שתחי'

נכדת כ"ק האדמו"ר מתולדות אברהם יצחק שליט"א

בסימן טוב ובמזל טוב

יה"ר שיזכה כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א לרוות רוב נחת דקדושה מכל יו"ח ובניו אלו התלמידים, ויאריך ימים על ממלכתו מתוך בריות גופא ונהורא מעליא ורוב שמחה לאורך ימים ושנים טובות.

המאחל אל מול פני הקודש

מרדכי ברוך שלמה בן רבקה נוימאן - ליקווד

ואין חשש נקב במעיים.

מרן שליט"א: בדבר שאינו אף לא מיעוט המצוי, ע"פ הלכה אין צריך לבדוק.

הגרש"ז טאבאק: יש תשובה בדברי חיים (יו"ד ח"ב, סי' לז) שאם בודקים דבר שהוא מיעוט שאינו מצוי ואין צריכים לבדוק, ומצאו טריפה, צריכים לשלם לבעה"ב על הנזק.

מרן שליט"א: אם מתחילים בדברים כאלו הרי אין לדבר סוף.

הגר"מ ברנט: יש מקומות שכאשר מוצאים איזה חשש קל, אין משליכים העוף אלא מעבירים ל'לא חלק'. וכן הוא בשחיטה שלנו שכל חשש של איזה שאלה אין מכשירים לחלק רק ל'כשר'. ומצד אחד יש בזה מעלה בכשרות שכל חשש אפי' קטן ביותר אינו בגדר 'חלק'.

*

הגר"מ גלאי: בנוגע לחלפים, מחמירים כמה שרק אפשר בכל הרגשה כל דהו.

הגר"מ לווינשטיין: כל חצי שעה השוחטים מתחלפים כדי שלא יעבדו ברצף, ומלבד מה שיש ממונה מיוחד לבדוק הסכינים קודם שהשוחט מתחיל לשחוט, הרי גם בסמוך לשוחטים עומד ממונה מיוחד שבודק הסכין שוב לאחר כל חמש דקות.

ר"ש פרידמן: בשחיטה האחרונה הורידו כארבע מאות עופות בגלל שאלה על חלף.

הגר"מ לווינשטיין: בתחילת כל חמש דקות עושים סימן על עוף ע"י קשירת אזיקון ברגל, וכמו"כ בסוף חמש דקות עושים סימן הנ"ל, ואח"כ בודקים הסכין, ואם נתעורר שאלה בסכין מורידים את העופות מהעוף עם הסימן עד העוף הבא עם הסימן הנ"ל.

מרן שליט"א: מסתמא בזמן קצר כזה של חמש דקות אין מתעוררים שאלות גדולות בחלפים.

הגר"מ גלאי: אכן, אלו דברים שבמקומות אחרים לא היו מורידים העופות בגלל זה.

הגר"מ לווינשטיין: בדברי יציב (יורה דעה, סימן ד) מביא מרן זי"ע מהכלבו (סי' קז) על הפסוק לא תשחט על חמץ דם זבחי, חמץ בגימטריא פגימה, וכותב מרן זי"ע שנראה לו כוונת ה'כל בו' דכמו שחמץ בכל שהוא הכי נמי פגימה בכל שהוא, וזהו כוונת הכלבו שאסור לשחוט על חמץ דהיינו עם פגומה דם זבחי. ושוב כותב שם מרן זי"ע שמצא שפירש כן כוונת הכל בו במהר"י ווייל.

מרן שליט"א: כשיש פגימה ממש, בוודאי אין שום שאלה שאסור.

הגר"מ גלאי: הפרי מגדים (סי' יח) מחמיר מאד בבדיקת הסכין, וממש לא שייך לעשות שחיטות גדולות לפי הפרי מגדים[א].

הגרש"ז טאבאק: יש הבדל בין פגימה ממש להרגשה בלבד.

הגר"מ גלאי: מלפנים היו בודקים עם שערה, ואם הרגישו בזה אפילו משהו, היו מורידים העוף.

הגר"מ ברנט: עם שערה מרגישים יותר מעם ציפורן.

הגר"מ גלאי: הגרי"ש אלישיב זצ"ל אמר שגם לדעת הפרמ"ג צריך להיות לכה"פ איזה הרגשה.

הגר"ה דויטש: לפי הפרמ"ג, גם אם הציפורן לא נעשה חגור, הסכין פסול[ב].

מרן שליט"א: כמו במזבח שפוסל בחגורת ציפורן, שאם נעצר הציפורן משמע שיש חסרון.

הגרש"ז טאבאק: לשון המחבר (יור"ד יח, ו) הוא: סכין חדה שהושחזה, והרי אינה חלקה אלא מגעתה כמגע ראש השבולת שהוא 'מסתבך' באצבע הואיל ואין בה פגם שוחטין בה, והרמ"א כתב, ואין אנו נוהגים לשחוט בה, לפי שאין אנו בקיאין בדבר.

הגר"מ ברנט: הגאון רבי שלמה קלוגר זצ"ל כתב דכל דבר שצריך בקיאות, ואנו לא בקיאים, צריכים להחמיר כמה שאפשר.

*

הגרש"ז טאבאק: לגבי צומת הגידין, אנו בודקין כל עוף בארכובה.

מרן שליט"א: כשהעופות על הליין?

הגר"מ ברנט: הם על הליין אבל הוא נוסע אז מאד מאוד לאט, ויש זמן בשופי לבדיקה יסודית.

הגר"מ לווינשטיין: זה יוצא בערך כעשר עופות לדקה, ולפני זה עומד משגיח מיוחד שמוריד מהליין כל עוף שרואה עליו ריעותא, וכן יש גוי שעושה החתך ברגל, והמשגיח צריך רק להכניס אצבעו ולמתוח את הגידין.

הגר"מ גלאי: גם בגסות בודקים רק הריאה. לבדוק הריאה בעוף, זה חידוש, ופעם לא בדקו והיו אוכלים גם כשהריאה היה נראה באופן שכיום בוודאי לא היו אוכלים העוף.

הגר"מ ברנט: היה נראה ממש שנשתנה צבעו וכו' והיו אוכלים.

מרן שליט"א: יש תשובה ממרן אאדמו"ר זי"ע על זה (דברי יציב יור"ד סי' ז).

הגר"מ גלאי: זה חומרא של הגאון רבי מאיר ברנדסדורפר זצ"ל, שכל בועה שיש בריאות אין להשתמש בו.

מרן שליט"א: כמובן שזה תלוי מהו מצב הריאה. זכורני כמה בדק זאת מרן אאדמו"ר זי"ע פעם אחר פעם.

*

[א] המחבר בסי' י"ח סעי' ד' פוסק ששיעור פגימה הפוסלת הוא בחוט השערה, והכוונה שיש פגימה בסכין שחוט השערה יכולה ליכנס בין חלקי הפגומה של הסכין.
אך דעת הפמ"ג שצריך להחמיר אפי' על פגימה קלה כזו שמורגשת בציפורן ואפי' אם א"א ליכנס בין חלקי הפגימה אפי' חוט השערה ג"כ הסכין פסולה, וע"ע באריכות בשועה"ר ובקונט"א שם סק"ג.

[ב] איתא בגמ' ששיעור פגימה הוא בכדי שתחגור בו את הציפורן. י"א הכוונה שהפגימה חוגרת את הציפורן דהיינו שהפגומה מקפת את הציפורן כמן חגורה שעוטפת את האדם, ולפי זה הסכין פסול רק אם חוט השערה יכולה ליכנס בין חלקי הפגימה, ויש שפירשו חגירת צפורן מלשון חיגר שהציפורן קופצת כמו חיגר, ולפי"ז כל שהציפורן מרגשת איזה דבר שמעכב העברת הציפורן אף שאפי' שערה אינה יכולה ליכנס בין חלקי הפגימה הסכין פסולה, וזהו דעת הפמ"ג שמחמיר מאוד בדיני פגימת הסכין.

הגר"מ לווינשטיין: יש משגיח מיוחד שחותך במקום שנצרר הדם, שיכנס המלח, כמבואר בשו"ע (סי' סז, סעי' ד) שאם נתאדם הבשר צריך לעשות חתך בבשר כדי שלא יהיה שאלה של נמלח בכלי שאינו מנוקב.

מרן שליט"א: ומנקים העוף לפני המליחה? זהו מהדברים הקשים שיהא נקי לגמרי.

ר"ש פרידמן: יש משגיח מיוחד לזה שבודק כל עוף שיהא נקי, וכמו"כ המולחים בודקים כל עוף.

כבר באו כמה אנשים שמקפידים למלוח רק בבית, ואמרו שעם מליחה כזו אפשר לאכול בלי שום חשש.

הגר"מ לווינשטיין: אחד הבעיות במליחה הוא שלפעמים נתלש חלק מהעור ואז עפ"י הלכה צריך לראות שיכנס מלח בין העור לבשר כדי שלא יהיה שאלה של נמלח מצד אחד שלדעת הרמ"א מותר רק בהפסד מרובה (רמ"א סי' סט, סעי' ד).

מרן שליט"א: ואם נתלש חלק מהעור?

הגר"מ לווינשטיין: ההוראה היא לקרוע את העור לגמרי ואז יש אפשרות להכניס מלח בכל המקומות.

*

הגרש"ז טאבאק: המים של השרייה קודם המליחה אינם מים קרים אלא נוטים קצת לחם כמבואר בב"י (ריש סי' סט).

הגר"מ ברנט: המים הם כ-12 מעלות.

הגר"מ לווינשטיין: לאחר המליחה העוף נופל לתוך 'צ'ילר', הנפילה הוא בגדר 'ניפוץ' המובא בשו"ע (סי' סט, סעי' ג) שצריך לנער העוף מהמלח שעליו ותוך כדי נפילה עובר העוף תהליך של שטיפה ע"י זרם מים חזק, ואח"כ עובר העוף ג' שטיפות ע"י השריה בתוך שלוש צ'ילרים כמבואר בשו"ע שם.

*

הגר"ה דויטש: לאחרונה נודע שיש עמילן בשקיות שעמהם אורזים את העופות, כדי שלא ידבק בהקפאה, ולקראת פסח מצאו פתרון לזה.

מרן שליט"א: פעם היה שאלה כזו כאן בביה"ח עם הכפפות שיש בהם עמילן, אבל יש כמה סוגי עמילן.

ר"ש פרידמן: שלחו כמה שקיות למעבדה לבדוק בדיוק במה מדובר.

הגר"ה דויטש: צריכים הרבה סייעתא דשמיא על כל העניינים מסביב, גם מה שאינו נוגע לשחיטה גופא.

מרן שליט"א: צריכים לזה הרבה תפילות ותחנונים, לבקש שלא תצא תקלה מתחת ידינו ח"ו. אחריות לרבים הוא הרבה יותר מאחריות ליחיד.

הגר"מ לווינשטיין: כל המשגיחים בודקי הריאות ובודקי צומת הגידין כולם חסידישע יונגעלייט ויראי שמים. גם בשעה שאינם עסוקים במלאכתם אלא כשאוכלים בצוותא וכדומה, הם משוחחים בדברי תורה וחסידות וכו'.

הגרש"ז טאבאק: צוות השוחטים הם הטובים והמעולים ביותר ב"ה.

מרן שליט"א: מלבד גודל הענין לזכות את ישראל בבשר כשר למהדרין מן המהדרין, יש גם ענין שיוכלו למכור יותר בזול לציבור בני התורה. הרי העניות גדולה.

הגרש"ז טאבאק: יהיה לנו לחיזוק גדול אם מרן שליט"א יבוא לבקר במשחטה.

מרן שליט"א: אי"ה עוד חזון למועד.

*

מרן שליט"א: לאחרונה מצאו כאן בנתניה חנות של בשר שהיתה מוכרת בשר של נבלות וטרפות ממש רח"ל, והרבנות כאן פרסמה זאת, וסיפר לי אחר ממשגיחי הכשרות, שבאו הרבה אנשים לשאול שאלות על הכלים שלהם, והרבה מהם היו אנשים שלא עלתה על דעתו שהם שומרי כשרות... והם הביאו את הכלים מביתם לשאול מה דינם. והיה אחד שמשתמש בביתו רק בכלי חרס, והדיין חכך בדעתו מה להשיב לו, ואמר לו האיש שאינו מחפש קולות אלא הדין לאמיתה, ואמר לו הדיין שאינו מוצא

קול רינה וישועה באהלי צדיקים

ברגשי גיל ורננה נגיש ונקטיר בזה ברכות נאמנות למזל טבא קמי עטרת תפארת ראשינו מאיר דרכינו ומורה נתיבותינו, אשר בצילו הטהור אנו חוסים, רוח אפינו וחמדת לבבינו

הוד כבוד קדושת מרן אדמו"ר שליט"א

לרגל השמחה הרבתית השרויה במעון הקודש

שמחת נישואי הנכד החתן המופלא ומופלג בתוי"ש מורינו *מאיר נתן נטע* נ"י

בן בנו יקירו פרע"ח *ראש הישיבות הגרימ"ד שליט"א*

*חתן הגאון רבי **יוסף אשר אנשיל למברגר שליט"א** אב"ד מאקאווא אלעד*

עב"ג הכלה המהוללה שתחי'

נכדת כ"ק האדמו"ר מתולדות אברהם יצחק שליט"א

בסימן טוב ובמזל טוב

יה"ר שיזכה כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א לרוות רוב נחת דקדושה מכל יו"ח ובניו אלו התלמידים, ויאריך ימים על ממלכתו מתוך בריות גופא ונהורא מעליא ורוב שמחה לאורך ימים ושנים טובות.

המאחלים אל מול פני הקודש

יוסף יצחק בן אסתר לאה רייך **משה חיים זאב בן גאלדא ברכה רייך**

פתרון, ותיכף התחיל האיש לשבור הכלי חרס שהביא עמו מביתו...

יש לנו ללמוד מזה שגם מי שנראים כפורקי עול לגמרי, רבים מאד מהם אוכלים רק כשר, ואם כן יש עלינו אחריות כבידה עד מאד.

לפני כעשרים שנה היה אחד שרצה להתמודד על הרבנות כאן, וביקש ממני שאסייע בעדו, ובתוך הדברים אמר שבשביל החילונים כאן טוב גם כך, והתרעמתי מאד עליו ואמרתי לו שהוא לא יהיה רב כאן... הרי הוא רוצה להיות רב על אנשים הללו, והם סומכים עליו, ולכן אסור לו לזלזל בהם...

הגר"מ ברנט: ב"ה שכיום המצב יותר טוב ממה שהיה פעם.

הגר"מ גלאי: גם בקיבוצים נכנסים עופות כשרים.

מרן שליט"א: צריכים להיזהר שההתלהבות שיש בהתחלה, ימשיך גם אחר כך, כי מטבע הדברים ככל שעובר הזמן נשכח הרגש וההתלהבות, בפרט בזמנים שצריכים יותר עופות כמו לפני ימים טובים, וצריכים לעמוד תמיד על המשמר להיזהר בכל הענינים כמו ביום הראשון, ובכל יום יהיו בעיניך כחדשים.

*

הגר"מ גלאי: בענין כיסוי הדם, הדם נשפך לכלי גדול שיש למטה עפר תיחוח, כמבואר בשו"ע סי' כ"ח סעי' ה, שצריך שהדם ישפך לתוך עפר תיחוח מלמטה, ואח"כ לכסות בעפר מלמעלה. והשאלה לגבי הדם הניתז לצדדים, שבצדדי הכלי אין עפר תיחוח, ונמצא שהדם שנופל על צדדי הכלי א"א לקיים בהם מצות כיסוי הדם כהלכה, וחשבתי אולי לעשות הכלי בצורה מדורגת מבפנים, או מחוספס, ואז ישאר העפר דבוק גם לדפנות.

הגר"י נדל: היה אחד שהציע דכיון שיש בילה בדם, אפשר לקחת קצת מהדם ולכסותו כראוי ויהא נחשב שכיסו כל הדם.

הגר"מ לווינשטיין: נהוג במשחטות שאחרי גמר השחיטה של כל העופות ששחטו במשך היום מכסים את הדם, והפועלים מנקים את זה מיד אח"כ, ויש שהעירו בזה מדברי התבואות שור בשמלה חדשה (סי' כח, סעי' יג) שאין לכסות במקום שעשוי ליגלות מיד אח"כ.

הגרא"ש שטיגליץ: בשבט הלוי (ח"ה סי' פז) צידד כן, וכותב שפעם היו עושים כך, ולמעשה מצדד דכיון שהדם מתגלה אחר הכיסוי ע"י אדם ואינו מתגלה מעצמו נחשב כמכוסה, וגם באופן שודאי יתגלה מעצמו אח"כ נחלקו הפוסקים אם נחשב לכיסוי (עי' פרמ"ג סי' כ"ח, במ"ז סקי"ט בשם התבואות שור).

הגר"מ לווינשטיין: בתבואות שור (שם) כתב שאם נשאר לו דם על הסכין ורוצה לקיים מצות כיסוי הדם, ע"י כיסוי הדם ע"ג הסכין, אין לברך על זה, דכיון שהסכין עומד לשטפו אח"כ כדי שיוכל להשתמש בסכין והוא עומד להשתמש עם הסכין, אולי אינו נחשב למכוסה וספק ברכות להקל.

הגרש"ז טאבאק: התבואות שור מחמיר בזה ולשיטתו אין עצה אלא לבטל הסכין ולקבל על עצמו שלא לשחוט בו יותר. אבל להפרי חדש (פרמ"ג שם) אפשר לקיים מצות כיסוי הדם ע"ג הסכין ולשטוף אח"כ הסכין.

מרן שליט"א: כיסוי הדם אינו נוגע לשוחט דוקא.

הגר"י נדל: כך מבואר בשו"ע (סי' כח, סעי' ח), דזהו חובה על כל מי שנמצא שם ולאו דוקא על השוחט

הגר"מ גלאי: אם אין מכסין במזיד, זהו חשש על השחיטה.

הגרא"ש שטיגליץ: יש תשובה בבית שלמה (יו"ד ח"א, סי' ב, וסי' כט) שהרב הממונה על הכשרות אינו יכול לפטור עצמו בטענה שלא ידע שיש מכשול וכדומה, כי הוא ממונה על זה, ולכן הוא כמזיד.

מרן שליט"א: תחום ההכשרים הוא אחריות כבידה מאד, וכבר לפני הרבה שנים היו כאן שרצו להקים מערכת כשרות עבור מפעלים רבים שישנם כאן בנתניה, אבל אז לא צידדתי בזה כל כך...

הגר"מ ברנט: הכשר על בשר הוא קל יותר בכמה מובנים.

קול רינה וישועה באהלי צדיקים

ברגשי גיל ורננה נגיש ונקטיר בזה ברכות נאמנות למזל טבא קמי עטרת תפארת ראשינו מאיר דרכינו ומורה נתיבותינו, אשר בצילו הטהור אנו חוסים, רוח אפינו וחמדת לבבינו

הוד כבוד קדושת מרן אדמו"ר שליט"א

לרגל השמחה הרבתית השרויה במעון הקודש

שמחת נישואי הנכד החתן המופלא ומופלג בתוי"ש מורינו *מאיר נתן נטע* נ"י

בן בנו יקירו פרע"ח *ראש הישיבות הגרימ"ד שליט"א*

*חתן הגאון רבי **יוסף אשר אנשיל למברגר שליט"א** אב"ד מאקאווא אלעד*

עב"ג הכלה המהוללה שתחי'

נכדת כ"ק האדמו"ר מתולדות אברהם יצחק שליט"א

בסימן טוב ובמזל טוב

יה"ר שיזכה כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א לרוות רוב נחת דקדושה מכל יו"ח ובניו אלו התלמידים, ויאריך ימים על ממלכתו מתוך בריות גופא ונהורא מעליא ורוב שמחה לאורך ימים ושנים טובות.

המאחל אל מול פני הקודש

מנחם מנדל בן ריזל רייכמאן - בארא פארק

*

הגר"מ גלאי: יש מקום לדבר לשחוט גם גסות... אפשר לשחוט גם בארץ ישראל, אני שוחט פעם בב' שבועות, זה מהודר מאד וגם יותר זול, וגם יש לזה דרישה.

מרן שליט"א: אם יש לזה דרישה, ויש אפשרות...

הגר"מ גלאי: אנו לוקחים רק מה שהוא הכי נקי, גלאט, בדברים שאחרים אינם מקפידים כל כך.

מרן שליט"א: מה שאפשר אפשר...

אם השוחטים הם בקיאים ויראי"ש ויש בידם קבלה ומסורה איך לבדוק הריאות. האשכנזים נהגו להקל בזה כדעת הרמ"א, והספרדים החמירו בזה כדעת המחבר.

הגר"מ גלאי: אם הריר הוא קטן ושקוף אז הוא כלום, ואם הוא לבן ויש בו ממשות, אז יש בו חשש, ואנו לוקחים רק הנקיים לגמרי בלי ריר כלל.

מרן שליט"א: קודם נתחיל עם העופות...

הגר"מ גלאי: אפשר להתחיל עם הגסות לקראת פסח...

מרן שליט"א: מלבד כמה דינים, כשרות עוף הוא כמו בהמה... ויש דברים שהבהמות יותר קל מעופות.

אם יש שוחטים בקיאים ויראי שמים אין סיבה שלא לשחוט גם בהמות. לא שייך החומרא שהיה נהוג מלפנים אצל חסידים ואנשי מעשה שלא אכלו בשר בהמה.

היו שאכלו דווקא בשר בהמה כי יש בו זכות הרבים, שהרי הרבה בני אדם אוכלים מאותו בהמה, ובוודאי שרבים לא יכשלו.

הגר"מ גלאי: איסור חלב שייך רק בבהמה.

מרן שליט"א: לזה צריכים ניקור, ובעוף יש דברים אחרים.

הגרש"ז טאבאק: יש שחיטות שמקפידים שהבדיקות הפנימיים יעשו מיד אחרי השחיטה, כשמפסיק לזוב הדם ושוכב על הרצפה ואין תולים אותו מיד, כי חוששים שיש רירים קטנים ומהתלייה ימשוך כובד הריאה ויקרע. היו שתלו הבהמה ואז בדקו.

הגר"מ גלאי: יש בירושלים כאלו שרוצים שכל הבדיקה יהיה עוד לפני שתולים, אבל זה בלתי אפשרי. בהלכה מצינו ענין של נענוע.

הגרש"ז טאבאק: בתלייה, מלבד מה שנקרע, עלול גם שהריאה תצטמק כי אין לו אויר.

*

ר"ש פרידמן: הרבנים שליט"א משקיעים הרבה ומטלטלים עצמם עד למשחטה למרות גדול הטירחא.

מרן שליט"א: פאר אידן'ס וועגן...

הגרש"ז טאבאק: יש לציין לשבח את ר' שלמה, שעומד לימיננו בכל מה שאנו דורשים ומבקשים, וזאת בהוראה ישירה של הבעה"ב.

מרן שליט"א: ידוע מלפנים שהיה סכנת נפשות כאשר הרב המכשיר היה צריך להתווכח עם הבעה"ב.

הגר"מ גלאי: זהו מעלה גדולה שהבעה"ב מינה את ר' שלמה ונתן בידו את כל הרשות לפעול בהתאם לדרישות של הכשרות.

מרן שליט"א: אכן, כבר שמעתי על זה וב"ה שהבעה"ב איש חם ונאמן למסורת ישראל.

השי"ת יעזור שילך הכל בסייעתא דשמיא ושלא תצא תקלה על ידינו.

אחר תפילת ערבית נסע מרן שליט"א להשתתף בשמחת הנישואין לבן ש"ב הגה"צ רבי חיים צבי מייזליש שליט"א ראש ישיבת סאטמאר בב"ב בן הגה"צ רבי דוב בעריש מייזליש שליט"א רב דקהל סאטמאר בבארא פארק וחתן כ"ק האדמו"ר מויזניץ שליט"א, ע"ב ש"ב הרה"ג רבי שמעון שמואל הלברשטאם שליט"א רב בית ההוראה דברי משה בירושלים, ובן הגה"צ רבי משה הלברשטאם זצ"ל.

מרן שליט"א שהה בשמחה כרבע שעה, ושוחח עם דוד החתן כ"ק האדמו"ר מסאטמאר שליט"א.

מרן שתה לחיים ואיחל מברכותיו לחתן ולמחותנים, ולכ"ק האדמורי"ם שליט"א. לאחמ"כ קם לריקוד של שמחה עם החתן ביחוד, ולאחמ"כ ביחוד עם כ"ק האדמו"ר מסאטמאר שליט"א, ואח"כ עם שאר המחותנים והסבים שליט"א.

קול רינה וישועה באהלי צדיקים

ברגשי גיל ורננה נגיש ונקטיר בזה ברכות נאמנות למזל טבא קמי עטרת תפארת ראשינו מאיר דרכינו ומורה נתיבותינו, אשר בצילו הטהור אנו חוסים, רוח אפינו וחמדת לבבינו

הוד כבוד קדושת מרן אדמו"ר שליט"א

לרגל השמחה הרבתית השרויה במעון הקודש

שמחת נישואי הנכד החתן המופלא ומופלג בתוי"ש מורינו *מאיר נתן נטע* נ"י

בן בנו יקירו פרע"ח *ראש הישיבות הגרימ"ד שליט"א*

*חתן הגאון רבי **יוסף אשר אנשיל למברגר שליט"א** אב"ד מאקאווא אלעד*

עב"ג הכלה המהוללה שתחי'

נכדת כ"ק האדמו"ר מתולדות אברהם יצחק שליט"א

בסימן טוב ובמזל טוב

יה"ר שיזכה כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א לרוות רוב נחת דקדושה מכל יו"ח ובניו אלו התלמידים, ויאריך ימים על ממלכתו מתוך בריות גופא ונהורא מעליא ורוב שמחה לאורך ימים ושנים טובות.

המאחל אל מול פני הקודש

שלום מרדכי בן חוה שווארץ - מאנסי

<u>יום חמישי פר' פקודי א' דר"ח אדר ב'</u>

בתפילת שחרית ניגש מרן שליט"א לתפילת הלל לפני התיבה, ועלה רביעי לתורה.

<u>יום שישי פר' פקודי ב' דר"ח אדר ב'</u>

לפני תפילת שחרית הדליק מרן שליט"א ב' נרות לרגל יומא דהילולא של זקה"ק מגארליץ זי"ע.

בתפילת שחרית ניגש מרן שליט"א לתפילת הלל לפני התיבה, ועלה רביעי לתורה, בקריאת התורה עברו אורחי חו"ל לברכת הגומל, ולאחר התפילה עברו לקבל שלום.

<u>"שבת אויפריף" פר' פקודי ב' אדר</u>

"**פארו עלי ופארי עליו**" – סמוך לכניסת השבת חבש מרן שליט"א את השטריימל על ראש נכדו החתן מורנו הרב מאיר נתן נטע שליט"א. התרגשות רבה אפפה את כל הנוכחים במקום בראותם יחד את נכדו של כ"ק מרן שליט"א, והוא כחתן יכהן פאר מעוטר בעטרת חתנים על ראשו. ואמר מרן שליט"א: י"ל בענין מה שחובשים לחתן שטריימל העשוי משערות חיה, כי אמרו חז"ל (זוה"ק, ח"א קכב, ב) מאן דאיהו רב איהו זעיר ומאן דאיהו זעיר איהו רב, ולזה רומזים לחתן שיאחוז עצמו ויתנהג במידת הענוה, ועל ידי זה יזכה לקנות לעצמו קנין גדול, כפי השועל הזה שהוא דבר שפל, ולבסוף זוכה שעושים משערותיו מלבוש לכבוד שבת.

"**יודו לה' חסדו**" - עם כניסת מרן שליט"א להיכל הגדול לתפילת מנחה, יחד עם החתן והמחותנים שליט"א, אחזה ההתרגשות בכל הקהל. תפילת קבלת שבת התפלל לפני העמוד - הרה"ח ר' משה שמואל בריסק מבארא פארק. בזמר לכה דודי זמרו חברי המקהלה ניגון עתיק.

בסיום התפילה שעברה בהתרוממות ובהתעלות הנפש, הכריז הרב בערל שטמר הי"ו על זמן עריכת השלחן הטהור, ושלמחרת בצפרא דשבתא ילוו את החתן שליט"א מבית אביו ראש הישיבות שליט"א לבית המדרש. אחר כך עברו הקהל לפני הקודש לברכת שבתא טבא ומזלא טבא ולקבלת שלום אצל מרן שליט"א. כן ניגשו כולם לברכת מזל טוב אצל החתן והמחותנים שליט"א.

בני המשפחה יחד עם החתן, וכן זקני ורבני אנ"ש ואורחי חו"ל הסבו לסעודת ליל שבת קודש בהיכל המתיבתא.

"**תערוך לפני שלחן**" - מרן שליט"א נכנס להיכל הגדול לעריכת השלחן הטהור אשר לפני ה' בשעה 10.20, ועלה על בימה מוגבהת ולצידו החתן שליט"א והמחותנים. בהגבהת הכוס לקידוש התכבד הנגיד הרה"ח ר' חיים זילברמן הי"ו ראש הקהל דקהלתנו הק' בוויליאמסבורג. במהלך השלחן הטהור זימרו הקהל בגילת ורנן הרבה ניגוני רגש והתעלות לא-ל אשר שבת ברא.

בזמירות התכבדו: כל מקדש - הגאון רבי דוד זאב רייך שליט"א רבה של קהלתנו הק' בצפת עיה"ק, בזמר מנוחה ושמחה כיבד מרן שליט"א את הרה"צ רבי שלמה הלברשטאם שליט"א האדמו"ר מקאלאשיץ, מה ידידות - המחותן הרה"ג רבי יעקב מאיר שמחה היילפרין שליט"א רא"כ מהר"ש ענגיל, תנו שבח - הרה"ג רבי חיים מיכל הלברשטאם שליט"א בן כ"ק האדמו"ר מסטראפקוב שליט"א ומנהל רוחני דישבתינו הק' שפע חיים בירושלים, י-ה ריבון - הרה"ג רבי אהרן משה ווייס שליט"א מב"ב בן כ"ק האדמו"ר מספינקא שליט"א. רננו צדיקים - הרה"ג ר' אפרים למברגער שליט"א ר"מ בביהמ"ד שערי חסד במאנסי.

את השיריים ממאכל הפארפיל הורה מרן שליט"א לחלק לאורחי חו"ל שבאו להשתתף בשמחה הגדולה בחצר הקודש. ואת השיריים

קול רינה וישועה באהלי צדיקים

ברגשי גיל ורננה נגיש ונקטיר בזה ברכות נאמנות למזל טבא קמי עטרת תפארת ראשינו מאיר דרכינו ומורה נתיבותינו, אשר בצילו הטהור אנו חוסים, רוח אפינו וחמדת לבבינו

הוד כבוד קדושת מרן אדמו"ר שליט"א

לרגל השמחה הרבתית השרויה במעון הקודש

שמחת נישואי הנכד החתן המופלא ומופלג בתוי"ש מורינו *מאיר נתן נטע* נ"י

בן בנו יקירו פרע"ח *ראש הישיבות הגרימ"ד שליט"א*

*חתן הגאון רבי **יוסף אשר אנשיל למברגר שליט"א** אב"ד מאקאווא אלעד*

עב"ג הכלה המהוללה שתחי'

נכדת כ"ק האדמו"ר מתולדות אברהם יצחק שליט"א

בסימן טוב ובמזל טוב

יה"ר שיזכה כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א לרוות רוב נחת דקדושה מכל יו"ח ובניו אלו התלמידים, ויאריך ימים על ממלכתו מתוך בריות גופא ונהורא מעליא ורוב שמחה לאורך ימים ושנים טובות.

המאחל אל מול פני הקודש

יוסף דוב חיים בן שרה שטיגליץ - פעיה"ק

ממאכל ה'צימעס' הורה מרן שליט"א לחלק לאורחי המחותן שליט"א מחצר תולדות אברהם יצחק.

בברכת המזון על הכוס נתכבד - סב החתן הגאון רבי יוסף אשר אנשיל למברגר שליט"א אב"ד מאקאווא אלעד.

אח"כ נערך שמחת ה'שלום זכר' והוואך נאכט לרגל הולדת הבן להרה"ג רבי שלמה למברגר שליט"א ר"מ בישיבה"ק (בן הגריא"א, וחתן הגר"ש הלברשטאם מקאלאשיץ), ושמחת ה'שלום זכר' לרגל הולדת הבנים להר"ר שלום עוזר זלמנוביץ מצפת עיה"ק (ב"ר אברהם יהודה מיכאל מצפת, וח"ר משה ליפשיץ מב"ב), ולהר"ר אברהם אריה דאויד מפעיה"ק (בהג"ר מאיר יוסף מנהל רוחני דישיבה"ק לצעירים דברי ברוך פעיה"ק, וח"ר חיים המרמן מנכ"ל מרכז רפואי צאנז ע"ש לניאדו). לאחמ"כ הביאו פירות וחילקו לכל הקהל.

ונתכבדו בזמירות שבת, רחם - הרה"ח ר' משה שמואל בריסק מבארא פארק, לא"ל אשר שבת - הרה"ג ר' בן ציון אנגלרד שליט"א אב"ד דאברא, אלקא די ליה - השו"ב הרה"ח ר' יוסף ישראלי הי"ו מיוניאן סיטי, וזמרו צמאה נפשי. השוה"ט נסתיים לערך השעה 2.20 לפנו"ב.

הפלפול היה עה"פ אלה פקודי המשכן וגו', ובמדרש (שמו"ר פנ"א, ו) אמר להם משה אלה פקודי המשכן כך וכך יצא על המשכן, עד שהוא יושב ומחשב שכח באלף ושבע מאות וחמש ושבעים שקל מה שעשה ווים לעמודים, התחיל יושב ומתמיה אמר עכשיו ישראל מוצאין ידיהם לומר משה נטלן, מה עשה האיר הקב"ה עיניו וראה אותם עשוי ווים לעמודים וכו', הוי אלה פקודי המשכן, וראוי לבאר היאך עלה לו למרע"ה ששכח בתחילה שעשה ווים, ומה הוא שהאיר הקב"ה עיניו אודות עשייתן.

במדרש תנחומא עה"פ ויביאו את המשכן אל משה, ילמדנו רבינו כמה דברים מתוקנים מפני דרכי שלום, כך שנו רבותינו אלו דברים אמרו מפני דרכי שלום כהן קורא ראשון ואחריו לוי ואחריו ישראל מפני דרכי שלום, וצריך להבין במאי מספקא ליה והרי משנה ערוכה הוא בגיטין (דף נ"ט ע"א) אלו דברים מפני דרכי שלום וכו', גם יל"ד למה נקט דווקא הך דכהן קורא ראשון, והרי במשנה שם נשנו דברים רבים שנתקנו מפני דרכי שלום, וביתר תמוה השייכות דהאי שאלה להך קרא.

והנל"ב, בהקדם מ"ש אאדמו"ר זצללה"ה לבאר שאלת המד"ת ונרחיב קצת בענין כדי להבין דבריו, דהנה בגמ' בגיטין שם (ע"ב) אהא דכהן קורא ראשון קבעי מנה"מ וכו', רבי חייא בר אבא אמר מהכא וקדשתו לכל דבר שבקדושה, תנא דבי רבי ישמעאל וקדשתו לכל דבר שבקדושה לפתוח ראשון ולברך ראשון וליטול מנה ראשון, א"ל אביי לרב יוסף מפני דרכי שלום, דאורייתא היא, א"ל דאורייתא ומפני דרכי שלום, כל התורה כולה נמי מפני דרכי שלום היא דכתיב דרכיה דרכי נועם וכל נתיבותיה שלום, אלא אמר אביי לכדמר דתניא שנים ממתינין זה לזה בקערה שלשה אין ממתינין, הבוצע הוא פושט ידו תחלה ואם בא לחלוק כבוד לרבו או למי שגדול ממנו הרשות בידו, ואמר מר עלה לא שנו אלא בסעודה אבל בבהכ"נ לא, דאתו לאינצויי, ופרש"י והיינו דקתני מתניתין כהן קורא ראשון כו' כמה שכתוב בתורה ואינו רשאי לחלוק כבוד בדבר ולשנותו מפני דרכי שלום.

ומשמע דלמסקנא הא דכהן קורא ראשון מפני דרכי שלום קאי על מ"ש דאם בא לחלוק כבוד לרבו וכו' דמ"מ בביהכ"נ אסור מפני דרכי שלום, והיינו דרק ברבו ובגדול ממנו האיסור מתקנת חכמים מפני דרכי שלום, אבל בשוין האיסור להקדים לפני הכהן הוי מן התורה, ורק בגדול ממנו דמה"ת רשאי לחלוק לו כבוד מ"מ אסור מדרבנן מפני דרכי שלום, וכ"מ בתוס' רי"ד עי"ש.

אבל בפיה"מ להרמב"ם משמע דתקנת חכמים היתה לגבי מי שאינו גדול ממנו, אבל אם הישראל גדול מהכהן הרשות בידו לחלוק לו כבוד ואין לחוש לאינצויי, וז"ל הרמב"ם שם ומן העיקרים ג"כ **כשהכהן כשהוא ראוי שיקרא ראשון אם התיר לישראל שהוא כמותו או פחות ממנו שיעלה ויקרא הרשות בידו**, אבל אסרו חכמים זה מפני דרכי שלום לפי שיתחדש מזה מחלוקת, שמא יאמר ישראל אחר מפני מה התיר לזה שיעלה ראשון ולא התיר לי, אחר שהדבר תלוי בו, לכך אנו אומרים שיקרא הוא עצמו לא שיתיר לזולתו, ולזאת הכוונה רמז בזאת ההלכה כהן קורא ראשון וכן באר הגמ',

עכ"ל הרמב"ם, (וע"ע בתשובות הרמב"ם סי' קל"ה), וראה גם בפי' הרע"ב דמדאורייתא יכול הכהן ליתן רשות **למי שירצה** שיקרא בתורה לפניו, ומפני דרכי שלום אמרו שיקרא הוא ראשון ולא יתן רשות לאחר שיקרא דלא ליתו לאנצויי וכו' עי"ש (ועי' במהר"ם שיף בד"ה אלא אמר אביי ועל תוד"ה דאפילו).

ושם בגמ' איני והא רב הונא קרא בכהני בשבתות ויו"ט, שאני ר"ה דאפילו ר' אמי ור' אסי כהני חשיבי דאר"י מיכף הוו כייפי ליה, ובתוס' משמע דאל"ה אסור אפילו הוא גדול מכל בני עירו וכו' עי"ש. וברא"ש ואף אם בא הכהן לחלוק כבוד לרבו או למי שגדול הימנו בחכמה שיקרא ראשון בבית הכנסת וכו' אין הרשות בידו דלא ליתי לאינצויי, דהא דר"ה קרי וכו' משום דמופלא בחכמה היה וכו' עי"ש.

ובטור (או"ח סי' קל"ה) וכתב אדוני אבי הרא"ש ז"ל ואף אם בא כהן לחלוק כבוד לרבו או למי שגדול ממנו שיקרא ראשון בב' וה' הרשות בידו, בשבתות וימים טובים דשכיחי רבים בביהכ"נ אין הרשות בידו דלא ליתי לאינצויי, ורב הונא דקרי בכהני בשבתות וימים טובים משום דמופלג בחכמה היה דאפי' ר' אמי ור' אסי כהני חשיבי דארעא דישראל הוו כייפי ליה, ומשמע מדבריו שאם הוא גדול ומופלג שיכול לקרות בפני כהן, אבל רב עמרם כתב כל היכא דאיכא כהן לית ליה רשות לישראל למיקרי קמיה אפי' הוא נשיא שבישראל וכ"כ רב נטרונאי דאפי' כהן ע"ה קודם לישראל ת"ח עכ"ד, וכתב הב"י וז"ל באמת שדבריהם לכאורה הם תמוהים דהא רב הונא קרא בכהני משום דרבי אמי ורבי אסי כהני חשיבי דארעא דישראל מיכף הוו כייפי ליה, ורב נמי קרא בכהני מהאי טעמא וכו', ולכן נראה לי דהא דקאמרי רב עמרם ורב נטרונאי היינו דוקא כשהכהן מקפיד בדבר דבכה"ג ודאי אתי לאינצויי ואיכא מפני דרכי שלום, אבל אם הוא מוחל על כבודו לאיש שכל הכהנים כפופים לו שפיר דמי, והיינו דרב הונא קרי בכהני לפי שהיו הכהנים מוחלים לו על כבודם וכיון דאפילו כהני דאר"י הוו כייפי ליה שפיר דמי דכיון דגדול ומופלג הוא אין אחרים מתקנאים בו בשביל שקרא ראשון וליכא למיחש לדרכי שלום, אבל אם בא הכהן למחול על כבודו לאיש שאין כל הכהנים כפופים לו אינו רשאי בשבתות וימים טובים ואפילו אם האיש ההוא רבו של כהן זה והיינו דתנן דמפני דרכי שלום כהן קורא בתורה ראשון עכ"ד.

ובט"ז (סק"ג) הקשה במ"ש הב"י דרב נטרונאי ורב עמרם מיירי בלא מחילת הכהן על כבודו, וז"ל, וזה אינו דא"כ היה לו לומר עד שיתן לו הכהן רשות, ותו דגם הרא"ש קאי על נתינת רשות של הכהן דוקא כדמשמע בהדיא דקאי על ואם נתן רשות כו' משמע דלר"ע לא מהני רשות, וג"כ אין לומר דרב מעלה יתירה הוה ביה על כל העולם (עיין מגילה דף כ"ב ע"א דרב קרא בכהני) וכן רב הונא, ע"כ אין למדין ממנו דהא התלמוד לא תלה דבר זה אלא במה שהיה העולם כייפי להו ופשיטא שאין כייפי לאדם כמו לנשיא של ישראל וכו' עי"ש. הרי דלהט"ז פליגי בכך דהרא"ש ס"ל דמופלג בתורה שפיר קורא ראשון ואפי' תקנתא לא עשו בכך, ורבינו עמרם ורב נטורנאי ס"ל דבכל גווני אין כלל להקדים לפני הכהן.

וי"ל דתליא בכך אם מדין תורה רשאי הכהן למחול על כבודו ולהקדים את כל מי שירצה, או דמן התורה אסור לכהן למחול על כבודו להקדים איש זר לפניו אלא משום כבוד רבו או כבוד התורה דאיכא בכך עשה דכבוד התורה (עיין שבועות דף ל' ע"ב וברש"י שם), והיינו דאי מה"ת שפיר רשאי הכהן למחול על כבודו להקדים לכל מי שירצה, א"כ מפני דרכי שלום תיקנו דבסתמא אסור לו למחול על כבודו אבל לרבו ולמי שגדול ממנו בחכמה דשייך בכך כבוד התורה נשאר דין התורה ורשאי לכבדם, אבל אם מדין תורה אינו רשאי למחול על כבודו אלא משום עשה דכבוד התורה, א"כ התקנה היתה שאפי' לגדול ממנו לא יתן רשות, ודו"ק.

ואפ"ל דבזה נסתפק השואל כמה דברים מתוקנים מפני דרכי שלום, האם מדאורייתא רשאי למחול על כבודו וליתן רשות לכל אחד וע"ז תיקנו שאסור ליתן רשות לכל אחד, אבל

לגדול ממנו בחכמה שפיר יכול ליתן רשות, או דמה"ת אסור למחול על כבודו זולת לגבי מי שגדול ממנו, וע"ז תיקנו שאפי' לגדול לא מהני נתינת רשות ואאדמו"ר זצללה"ה האריך שם כדרכו בקודש.

ויש להסמיך בזה פלוגתת הפוסקים לענין אם כהן רשאי למחול על כבודו, דכתב הרמ"א (או"ח סי' קכ"ח סמ"ה) אסור להשתמש בכהן אפי' בזה"ז דהוי כמועל בהקדש אם לא מחל על כך, הרי דהכהן יכול למחול על כבודו והסכים לזה במג"א (סקע"ה), אבל הט"ז (סקל"ט) כתב וז"ל, בהגהות מרדכי בגיטין (רמז תס"א) כתב מעשה בכהן שיצק מים ע"י ר"ת הקשה תלמיד אחד הא שנינו בירושלמי (ברכות פ"ח ה"ה) המשתמש בכהונה הרי"ז מעל, והשיב ר"ת אין קדושה בזה"ז דקי"ל (זבחים דף י"ז ע"ב) בגדיהם עליהם קדושה עליהם ואי לא לא, והקשה א"כ כל מיני קדושה לא ליעבד להו, ושתק ר"ת, והשיב הר' פטר דנהי שיש בו קדושה יכול למחול כדאמר פ"ק דקידושין (דף כ"א ע"ב) אין ע"ע כהן נרצע מפני שנעשה בעל מום משמע דבלאו הי"ט יכול להשתעבד בו עכ"ל. וקשה לי הא קי"ל וקדשתו בע"כ דאם נשא גרושה כופין אותו שיגרשה כדאיתא ביבמות (דף פ"ח ע"ב) אם לא רצה דפנו פירוש שמיסרין אותו ביסורין, ואמאי לא נימא שהוא מוחל על קדושתו, ונ"ל דהטעם דיכול למחול הוא משום דיש לו הנאה מזה ולא אסרה התורה עליו מידי דהוא ניחא ליה בכך אם לא במה שאסרה תורה בפי' עליו, אבל שאר דבר לא, דוגמא לדבר דמותר להניח שורו לתלוש עשבים בשבת אע"ג דאדם מצווה על שביתת בהמתו מ"מ כיון דכתיב למען ינוח שורך ואין זה נייח אם לא יניחו לתלוש עשבים, ה"נ כן הוא, וההוא כהן שיצק מים לר"ת ודאי הוה ניח"ל שזכה לשרת בקודש וזו היא קדושתו, ונראה דהא דשתק ר"ת לאו משום שלא היה ידע להשיב אלא שלא רצה ליטול שם ת"ח עליו ולומר שבשביל זה הוא מותר, כדאשכחן סברא זו לר"ת בפ' איזהו נשך (דף ס"ז ע"ב) רבינא אכיל בנכייתא, וכתבו שם התו' ואר"ת דרבינא לא רצה ליטול השם ולעשות עצמו ת"ח, כנ"ל נכון, ולפ"ז כל זמן שאין לכהן הנאה ממה שעושה מלאכה לאחרים נראה שאסור להשתמש בו והוי כמועל בהקדש אע"ג דמחיל, ובלבוש כתב הטעם כיון דכתיב וקדשתו פי' אתה מצווה להקדישו אבל הוא אינו מצווה שיחזיק עצמו בקדושה, ואין זה נכון כלל, דאדרבה קי"ל דוקדשתו בע"כ וכאשר כתבתי נראה עיקר, עכ"ד.

ובבאה"ט שם (ס"ק פ"ג) כתב דאשתמיט להרב ט"ז מ"ש המרדכי בפ' הניזקין (אות ת"א) בשם מהר"ם וז"ל, ולא כמ"ש כיון דמוקדשתו יליף אמאי לא יכופו אותו, דהנ"מ גבי נושא נשים בעבירה אבל לפתוח ראשון ולברך ראשון דלא הוי אלא כבודו יכול למחול עי"ש, משמע דלעולם יכול למחול על כבודו אפי' אי לא מטי הנאה לכהן מזה עי"ש.

ושם במרדכי (באות ת"א) בהמשך דבריו כתב וז"ל, אלמא הא דקאמר כהן קורא ראשון היינו מצוה לישראל להקרות לכהן ראשון, אבל אי קאמר כהן אני מוחל על כבודי כבודו מחול, כמו הרב שמחל על כבודו דכבודו מחול דדאורייתא דיליה הוא, כ"ש כהן שהכהונה ניתנו לו ולזרעו עד עולם בברית מלח דכתיב והיתה לו ולזרעו אחריו ברית כהונת עולם וכו' אלמא שהכהונה שלהם היא, ולא דמי למלך שאינו יכול למחול על כבודו כדתניא, כי לה' המלוכה הממליך מלכים ולו המלוכה, ולהכי כתיב שום תשים עליך מלך שריבה בו הכתוב שימות הרבה לומר שאין כבודו מחול, והשתא ע"כ ההוא דגיטין הכי מיפרשיה כהן קורא ראשון וכו' מצוה דאורייתא לקרותו ראשון היכא דלא מחיל ליקריה, ואפי' היכא דמחיל ליקריה דהשתא לא הוי מצוה דאורייתא אפ"ה קורא ראשון מפני דרכי שלום דלמא אתי לאנצויי עכ"ל עיי"ש.

הרי דשיטת המרדכי דהכהן יכול למחול על כבודו וזה כמ"ש הרמב"ם בפיה"מ הנ"ל, ולפי"ז דמצד הציווי דוקדשתו רשאי הוא עצמו למחול על כבודו לכל אחד א"כ י"ל דמה שתיקנו שיהא כהן קורא ראשון מפני דרכי שלום היינו רק בקטן הימנו או בשוין, אבל בגדול בתורה דאית לגביה עשה דכבוד התורה השאירו על דין התורה, אבל להט"ז דאינו יכול למחול על כבודו

כל זמן שאין לו הנאה מכך, י"ל כשי' הגאונים ר"ע ור"נ הנ"ל, דא"א לומר דהתקנה היתה רק לגבי שוין או מי שקטן ממנו, דהרי בכה"ג מן התורה אינו יכול למחול על כבודו, ובהכרח דתקנת חכמים היתה דאפי' לגדול ממנו בתורה אינו רשאי למחול דלא ליתו לאינצויי, ודו"ק.

והנה בחתן סופר (שער התפילה וכו' אות כ') כתב דדב"ז אם הכהן יכול למחול על כבודו, תליא בכך אם כהנים שלוחי דידן נינהו או שלוחא דרחמנא, דהרי המרדכי שכתב דיכול למחול על כבודו נחת לחלק בין כבוד הכהן לכבוד המלך, דשאני מלך דאין המלוכה שלו כי לה' המלוכה מש"ה אינו יכול למחול, משא"כ בכהן שהכהונה שלו שפיר בכוחו למחול על כבודו, וזה ניחא א"נ דכהנים שלוחי דידן נינהו דאז שפיר י"ל דהכהונה דידיה הוא ויכול למחול על כבודו, אבל אם כהני שלד"ר נינהו והיינו שנבחרו מהשי"ת לעסוק בעבודתם, א"כ אין הכבוד שלהם וממילא דאינם יכולים למחול, (וכעי"ז ביאר אאדמו"ר זצללה"ה בדרוש הנ"ל), ובחתנ"ס שם ביאר עפי"ז מאמר הכתוב (ויקרא כא, ח) וקדשתו כי את לחם אלקיך היא מקריב קדוש יהיה לך וגו', דהכתוב עצמו מפרש טעם הדבר דנצטוו וקדשתו אפי' בע"כ ואינו יכול למחול על כבודו, יען כי את לחם אלקיך הוא מקריב, לאפוקי בעלים שאינם נחשבים כמקריבים ורק הכהן הוא המקריב, והיינו דעבודת הכהנים אינו בשליחות הבעלים אלא שלוחי דרחמנא נינהו, ובאשר לכך אינם בכוחם למחול ועל כן וקדשתו אפי' בע"כ, עיי"ש.

ובגמ' קידושין (דף כ"ג ע"ב) א"ר הונא בריה דר"י הני כהני שלוחי דרחמנא נינהו דאי ס"ד שלוחי דידן נינהו מי איכא מידי דאנן לא מצינן עבדינן ושלוחי דידן מצי עבדי, והקשו התוס' (ד"ה דאמר) דמפנ"מ הכא פשיטא ליה דשלד"ר נינהו, ובנדרים (דף ל"ה ע"ב) אסיק ליה באיבעי' דלא איפשטא, עי"ש, ושמעתי לתרץ בזה, עפמ"ד בגמ' דקידושין שם בהא דמה דאיהו לא מצי עביד לא מצי משוי שליח, ופריך הגמ', ולא, והא עבדא דאיהו לא מצי מקבל גיטא ושליח מצי משוי, ומשני ולא היא, ישראל לא שייכי בתורת קרבנות כלל, עבד שייך בגיטין דתניא נראין הדברים שהעבד מקבל גיטו של חבירו מיד רבו של חבירו ולא מיד רבו שלו, ומבואר מזה דכדי שיוכל לעשות שליח אינו צריך שיוכל לעשות ממש אותו דבר עצמו אלא סגי שיהא הוא במקצת אותו מעשה, והנה איתא במדרש (ילקוט לך פ"א) ובזוה"ק (ח"ב ס"ו ע"ב), דמצוות מילה דמיא לקרבן, וכן איתא במדרש (ויק"ר פכ"ז י') א"ר יצחק משפט אדם ומשפט בהמה שוים, משפט אדם וביום השמיני ימול בשר ערלתו, ומשפט בהמה ומיום השמיני והלאה ירצה.

ומעתה דענין המילה הו"ל כעין הקרבן נמצא דשפיר הו"ל כל אחד מישראל במקצת תורת קרבנות שהרי כאו"א מצווה במילת בניו, ולכך שפיר י"ל דכהני של"ד נינהו כיון שכל ישראל חשיבי כשייכי בתורת קרבנות במקצת, ולכן שפיר קא מיבעי ליה לגמ' בנדרים דילמא כהני של"ד ניהו, (וזה ע"ד שתי' הגרש"ק בבנין שלמה על הרמב"ם ריש הל' תפילה דסוגי' דנדרים אתיא למ"ד תפילות כנגד תמידין תיקנו, דעי"ז הו"ל כ"א מישראל בתורת קרבנות), אלא דר"ה בדר"י בקידושין שם ס"ל דמילה אינו בגדר קרבן לכן הוכיח דכהני שלד"ר מכח מי איכא מידי וכו', ודו"ק.

ויש להוכיח דהמילה הו"ל כעין עבודת הקרבן מהא דהקשו התוס' בקידושין (דף כ"ט ע"א, ד"ה אותו) בהא דילפינן דנשים פטורות ממילת בניהם דכתיב וימל אברהם וגו' כאשר צוה אותו וגו', אותו ולא אותה, דלמ"ל קרא להכי תיפק"ל דבלא"ה נשים פטורות שהרי מילה הו"ל מ"ע שהז"ג כיון דאינה אלא ביום, ותירצו דכיון דמילה שלא בזמנה נוהגת בין ביום ובין בלילה שפיר הו"ל כמ"ע שלא הז"ג עי"ש, והקשו קמאי (מהרי"ט ועצמות יוסף ועוד) דתינח למ"ד ביבמות (דף ע"ב ע"ב) דמילה שלא בזמנה בין ביום ובין בלילה, אבל לפי מה דקי"ל כמ"ד דגם מילה שלא בזמנה אינה אלא ביום א"כ הדק"ל למ"ל אותו.

ובס' נחלת יעקב יהושע (פר' וירא) כתב לתרץ עפימ"ש בספר מעין החכמה (דף קמ"ז ע"ב) לתרץ קו' התוס' (קידושין דף ל"ו ע"א, ד"ה הקבלות) למ"ל

קראי התם למעט נשים מסמיכה ושאר עבודות הקדשים, תיפק"ל דהו"ל מ"ע שהז"ג דהרי כל עבודות הקדשים אינן אלא ביום דכתיב וביום צוותו, ותירץ במעה"ח דכיון דהא דנשים פטורות ממ"ע שהז"ג ילפינן (שם דף ל"ה ע"א) מדהוקשה כל התורה לתפילין ותפילין הוקשה לת"ת, ואמרינן בזבחים (דף מ"ט ע"ב) דבקדשים דבר הלמד בהיקש אינו חוזר ומלמד בהיקש עי"ש, על כן לענין קדשים לא ילפינן לפטור נשים ממ"ע שהז"ג כיון דהוי היקש מהיקש דהרי ילפינן לה מתפילין ותפילין עצמה מת"ת, על כן איצטריך למעט נשים מעבודות הקדשים דמשום טעמא דמ"ע שהז"ג לא הוי פטרינן להו, וכ' הנחלת י"י שלפי"ד יתורץ גם קו' התוס' בהא דמילה, די"ל דכיון מצות מילה הו"ל כעין הקרבן לכך הו"א דגם נשים חייבות בה כבכל מ"ע דקדשים דנשים חייבות בהו אפי' במ"ע שהז"ג, לכן איצטריך קרא דאותו לפוטרן, עכ"ד ודפח"ח.

העולה מזה דאי נקטינן דמילה שלב"ז לא הוי אלא ביום, וממילא א"א לתרץ כמ"ש התוס' דמילה הוי מ"ע שלא הזמן גרמא, א"כ בהכרח צ"ל דס"ד לחייב נשים במילת בניהם משום דמילה הוי כקרבן, משא"כ אי אמרינן דמילה שלב"ז נוהג ביום ובלילה, א"כ שפיר י"ל כתי' התוס' ותו אין הכרח לומר דמילה נחשב כקרבן, ודו"ק.

והנה במשנה דנדרים (דף ל"א ע"ב) גדולה מילה שאלמלא היא לא ברא הקב"ה את עולמו שנא' כה אמר ה' אם לא בריתי יומם ולילה חקת שמים וארץ לא שמתי, ובגמ' ופליגא דרבי אליעזר דאר"א גדולה תורה שאלמלא תורה לא נתקיימו שו"א, ואמרתי מכבר לבאר פלוגתת רבי ור"א, עפ"ד התיו"ט במשנה שם (סופ"ג) שהעיר במ"ד שאלמלא מילה וכו' דכתיב אם לא בריתי יומם ולילה וגו', דהיכא מיתוקמי האי קרא לענין מילה הרי מצוות מילה נוהגת רק ביום ובקרא מפורש אם לא בריתי יומם ולילה, וכתב החוט המשולש (פר' לך) די"ל דאתיא אליבא דמ"ד ביבמות דמילה שלא בזמנה נוהג בין ביום ובין בלילה ושפיר קאי קרא על מצוות מילה כיון דעכ"פ שלב"ז נוהג גם בלילה עי"ש ודו"ק, וע"פ דבריו י"ל דבהא גופא פליגי, דרבי ס"ל דמילה שלא בזמנה נוהג גם בלילה ולכן שפיר מצי לאוקמי קרא דאם לא בריתי וגו' על מצוות מילה, אמנם ר"א ס"ל כמ"ד דגם מילה שלא בזמנה אינו נוהג אלא ביום, וא"כ א"א לאוקמי קרא במילה וכקו' התוי"ט להכי מוקי לה בתורה.

וא"ש שיטת רבי דלטעמיה אזיל, דהנה ביבמות שם מבואר דמ"ד דגם מילה שלא בזמנה אינו נוהג אלא ביום דריש מדכתיב וביום השמיני, וי"ו יתירא לרבות מילה שלב"ז, ומ"ד דנוהג גם בלילה לא דריש וי"ו לרבות, ולזה רבי לטעמיה דאמרינן בסוטה (דף כ"ח ע"א) ורבי תלתא קראי כתיבי חד לצואה וחד לעשייה וחד לידיעה ופרש"י דרבי לא דרש וי"ו עי"ש, וא"כ לדידיה לא מרבינן מילה שלא בזמנה שתהא נוהגת דווקא ביום, ולכך כיון דמילה שלב"ז נוהגת גם בלילה שפיר דריש קרא דאם לא בריתי לענין מילה ודו"ק, ושמחתי מאוד שמצאתי כדברים האלה מפורשים בדב"ק דאאמו"ר זצללה"ה (מכתבי תורה ח"א סי' י"ב. וכ"ה גם בתשו' עצי ברושים סי' נ"ד בשם אחיו בעל ראשית בכורים עי"ש, ושם דרבי לא דרש וי"ו מהא דמו"ק דף ז' גבי מראות נגעים דלא דרש וביום הראות, ועי"ש).

ובשורש פלוגתתם י"ל עפ"מ שהאריכו בספרי דרוש לדון אי מעלת התורה עדיף או דמעלת העבודה חשובה יותר, דמצינו בזה חילוקי מדרשות לענין בריאת העולם א"ה בזכות ההתורה או בשביל העבודה, דבמד"ת (פר' יתרו סי' י"ד) ותלמוד תורה כנגד כלם ראה כמה חביבה התורה שבשבילה נברא העולם, וכה"א (ישעיה נ"א) ואשים דברי בפיך ובצל ידי כסיתיך לנטוע שמים וליסוד ארץ ולאמר לציון עמי אתה, וכו' כיון שקבלוה ישראל נתיישב העולם וכו', ובילקוט (בראשית, פ"ב רמז י"ז) אלה תולדות השמים והארץ בהבראם, אמר ר' יודן בזכות התורה נברא העולם שנאמר אלה החקים והמשפטים והתורות, וכעי"ז עוד בכמ"ק, ובשבת (דף פ"ח ע"א, וכ"ה בע"ז דף ג' ע"א) אר"ש בן לקיש מ"ד ויהי ערב ויהי בוקר יום השישי, מלמד שהתנה הקב"ה עם מעשה בראשית

ואמר אם ישראל מקבלים את התורה מוטב ואם לאו אני אחזיר אתכם לתוהו ובוהו, הרי שהעולם נברא בגין התורה.

אולם בתענית (דף כ"ז ע"ב) אמר רבי יעקב בר אחא אמר רב אסי אלמלא מעמדות לא נתקיימו שמים וארץ, שנאמר ויאמר ה"א במה אדע כי אירשנה, אמר אברהם רבש"ע שמא ישראל חוטאין לפניך אתה עושה להם כדור המבול וכדור הפלגה, א"ל לאו, אמר לפניו רבש"ע הודיעני במה אירשנה א"ל קחה לי עגלה משולשת ועז משולשת וגו', (וכעי"ז במגילה דף ל"א ע"ב, ובילקוט בראשית, פט"ו, רמז ע"ז), וראה בפסיקתא רבתי (פר' ז') עה"פ ויהי המקריב ביום הראשון, ד"א ביום הראשון א"ר שמואל בר מתא, מהו ביום הראשון, מן היום הראשון שברא הקב"ה את העולם נתאוה לדור עם בריותיו בתחתונים וכו', אלא כיון שהוקם המשכן והשרה בו הקב"ה את שכינתו ובאו הנשיאים להקריב אמר הקב"ה יכתב שביום הראשון נברא העולם, ויהי ביום שהוקם המשכן אין כתיב כאן אלא ביום הראשון מהו הראשון ראשון לבריאת העולם, והיינו דבריה"ע היה בשביל הקרבנות.

וי"ל דמ"ד דמעלת התורה גדולה יותר, ס"ל דאם לא בריתי יומם ולילה וגו' קאי על תורה והיינו משום דרק בזכותה נברא העולם, משא"כ למ"ד דמצוות העבודה עדיפא יותר, ס"ל דבזכות מילה שהוא כקרבן כנ"ל מהמדרש, נברא העולם, ולכן מ"ש אם לא בריתי וגו' קאי על המילה שבגינה נבראו שמים וארץ.

והנה ברש"י עה"פ ויביאו את המשכן הביא ממדרש ר' תנחומא שלכך הביאו את המשכן למשה לפי שלא היו יכולין להקימו, ולפי שלא עשה משה שום מלאכה במשכן הניח לו הקב"ה הקמתו, שלא היה יכול להקימו שום אדם מחמת כובד הקרשים שאין כח באדם לזקפן, ומשה העמידו אמר משה לפני הקב"ה איך אפשר הקמתו על ידי אדם, אמר לו עסוק אתה בידך נראה כמקימו והוא נזקף וקם מאליו, וזהו שנאמר הוקם המשכן הוקם מאליו, עכ"ל.

ומקור הדברים הם במדרש תנחומא וז"ל, היו מבקשין להעמידו ולא היו יודעים ולא יכולין להעמידו, וכשהן חושבין להעמידו הוא נופל, מיד הלכו להם אצל בצלאל ואהליאב אמרו להם בואו אתם והעמידו המשכן שאתם עשיתם אותו שמא על ידכם ראוי לעמוד, מיד התחילו להעמידו ולא יכלו, התחילו מסיחין ומרננין וכו', ולמה לא היו יכולין להעמידו, אלא שהיה משה מיצר על שלא נשתתף הוא עמהן במלאכת המשכן, כיצד הנדבה ניתנה על ידי ישראל והמלאכה נעשית ע"י בצלאל ואהליאב וחכמי לב, ולפי שהיה משה מיצר העלים הקב"ה מהם ולא היו יכולין להעמידו, כיון שהטיחו פניהם מכל מקום ולא היו יכולין להעמידו, נכנסו כל ישראל אצל משה אמרו משה רבינו כל מה שאמרת לנו עשינו וכל מה שצויתנו ליתן ולהוציא נתננו הכל והרי כל המלאכה לפניך שמא חסרנו שום דבר או ויתרנו על כל מה שאמרת לנו ראה הכל לפניך, והיו מראין לו כל דבר ודבר שנא' ויביאו את המשכן אל משה וגו', וכתיב וירא משה את כל המלאכה וגו', אמרו לו לא כך וכך אמרת לנו לעשות, אמר להם הן, וכן על כל דבר ודבר, אמרו לו ואם כן למה אינו עומד שהרי כבר נצטערו בצלאל ואהליאב וכל חכמי לב להעמידו ולא היו יכולין, והיה משה מיצר על דבר זה, עד שאמר לו הקב"ה למשה לפי שהיית מיצר שלא היה לך עשייה ולא חלק במלאכת המשכן לפיכך לא יכלו אותן חכמים להעמידו בשבילך כדי שידעו כל ישראל שאם על ידך אינו עומד שוב אינו עומד לעולם, ואיני כותב לו הקמה אלא על ידך שנאמר ויקם משה את המשכן, וכן הוא אומר וידבר ה' אל משה ביום החדש הראשון באחד לחדש תקים את משכן אהל מועד, אמר משה רבש"ע איני יודע להעמידו, אמר ליה עסוק בידיך ואתה מראה להעמידו והוא עומד מאליו, ואני כותב עליך שאתה הקימותו, שנאמר ויהי בחדש הראשון בשנה השנית באחד לחדש הוקם המשכן, עכ"ל.

מבואר שמן השי"ת יצא הדבר למנוע מבוני המשכן את הקמתו מבלי יכולת לדעת סדר הקמתו, וכן שלא יהיה בכוחם להקימו מצד כובד הקרשים כמ"ש רש"י, וכל זאת כדי לפייס

את מרע"ה שהצטער על שלא היה לו חלק בעבודת המשכן, ובאמת שבהכרח צ"ל שמשמים עיכבו בעדם להרים הקרשים ונעשו כבדים ביותר כדי שלא יכלו להקימם, שהרי מצינו אח"כ בעת המסעות שהיו בני לוי מקימין המשכן בעצמן, הרי שברוב כוחם וגבורתם היה ביכולתם להעמיד את המשכן על מכונו, ועכצ"ל דבעת הקמת המשכן עיכבו בידם מן השמים שלא היו יכולים להקימו, כדי שרק משה הוא אשר יקים את המשכן ובכן יקרא מלאכת הקמתו על שמו.

ברם לפי"ז יש מקום להפליא הואיל וכל סיבת מניעת הקמתו ע"י בני ישראל היתה כדי שיבוא משה והוא יקימנו וידעו כולם שאינו עומד רק ע"י משה, א"כ למה כאשר בא משרע"ה להקימו לא היה יודע להקימו, והוצרך הקב"ה לומר לו עסוק אתה בידך נראה כמקימו והוא נזקף וקם מאליו, הרי לא נסתבב מניעת אחרים מהקמתו אלא כדי שהוא יקימנו בעצמו, ומעתה למה מנע ה' גם ממרע"ה שלא יקימנו בעצמו, ורק על ידי נס הוקם מאליו, גם ראוי לבאר הענין שהוצרך משרע"ה לעסוק בקיומו נראה כמקימו וכו', ולכאו' אין מובן כיון שלא הקימו בפועל כי אם ע"י נס א"כ לשום מה הוזקק ליראות כאילו מקימו, עוד יל"ד הלשון אמר לו עסוק אתה **בידך** וכו' דהו"ל לומר עסוק אתה בהקמתו וכו'.

ויתכן בזה, עפמ"ד במד"ר ריש פר' תצוה (פל"ז ס"ד), עה"פ ואתה הקרב אליך את אהרן אחיך הה"ד לולי תורתך שעשועי אז אבדתי בעוניי, כשאמר הקב"ה למשה ואתה הקרב אליך את אהרן הרע לו, א"ל הקב"ה תורה שלי היתה ולך נתתיה שאילולי הוא אבדתי עולמי, ודיברנו במק"א דמרע"ה נצטער על שנמנע ממנו עבודת הקרבנות לעמוד לשרת לפני ה', כי היה סבור דעמוד העבודה בזבח ומנחה חשוב ומעולה יותר מן הכל, לפיכך הרע לו על שלא זכה גם הוא לקדושת הכהונה, והשיב לו הקב"ה דאין לך להצטער כי עמוד התורה אשר נתעלית בה גדול יותר מכולן, שכן מעלת התורה גדול יותר ממעלת הקרבנות, וז"ש לו תורה שלי היתה ולך נתתיה שאילולי הוא אבדתי עולמי, כי אין העולם קיים אלא בזכות התורה ולא בזכות העבודה, ובכן תפקידך ושליחותך חשוב יותר מן עבודת הכהנים.

כענין זה י"ל גם בהקמת המשכן דמרע"ה היה מיצר על שלא זכה שיהא לו חלק במלאכת בנין המשכן, כי היה סובר שמעלת העבודה במקדש גדולה מהכל אף ממעלת התורה, על כן עשה ה' במכוון שלא יוכלו כל עוסקי המלאכה להקימו עד שיבואו אל משרע"ה שהוא עמוד התורה, ובכך יכירו וידעו כל ישראל כי מעלת התורה גדולה מן הכל, ולכן א"א היה להקים את המשכן רק ע"י משרע"ה שהוא עמוד התורה, ויובן בזה מ"ש בתיוב"ע ואייתו ית משכנא לות משה **לבית מדרשיה** דהוי תמן יתבין משה ואהרן ובנוי וכו', דהיינו ללמדם כי רק ע"י כח התורה בביהמ"ד זכו לבנות, למען ידעו שכח התורה גדול יותר מן העבודה.

וגם לרמז שכל מעלת הקרבנות אינו עולה לריח ניחוח לה' אלא בזכות החכמים והצדיקים היושבים בבית ה' לעסוק בתורה, וע"ד שביאר הרה"ק מקאזניץ זי"ע בעבודת ישראל (ליוהכ"פ) מאמר הגמ' ביומא (דף ע"א ע"ב) שאמרו שמעיה ואבטליון לכהן גדול ייתון בני עממיא לשלם דעבדו עובדא דאהרן ולא ליתי בני אהרן לשלם דלא עבדי עובדא דאהרן, דאותו כהן גדול לא זכה לעלות לקדש קדשים ביוה"כ, כי אם ע"י שמעיה ואבטליון שהיו אז ראשי הדור והם הרימוהו ונשאוהו לזאת המדרגה, וע"ד מש"כ הרה"ק ממעזריטש זי"ע שר' ישמעאל כה"ג זכה למראה הנפלא לראות אכתריא"ל רק ע"י הקנה התנא שהיה בימיו והוא הרימו ונישאו בקדושתו, ולכן השיבו שמעיה ואבטליון לאותו כה"ג שלא יתגאה עליהם כי הם עבדו עובדא דאהרן פי' שעיקר העבודה היום היה על ידיהם, עי"ש, ולכך לא היתה תקומה למשכן בפועל רק ע"י משרע"ה שהיה יושב ומלמד תורה לבני ישראל, וזאת כדי להודיע שרק ע"י חכמי התורה יתעלה עבודת המקדש לריח ניחוח לה'.

לפיכך כאשר שבא מרע"ה להקימו מנע הקב"ה ממנו שלא יהא באפשרותו להקימו, כדי

להודיע בכך שכיון שכבר זכה למעלת התורה שוב אין לו צורך לסגל לעצמו מעלת העבודה, דעמוד התורה גדול יותר מן הכל וחביבה הוא להקב"ה יותר מעמוד העבודה, וזה שרמז לו הקב"ה לומר עסוק אתה **בידך**, כי ידיו של משה רומזות לעצם התורה כמו שהביא בספה"ק אוהב ישראל (פר' בשלח) מעשרה מאמרות שאילו זכו ישראל להשגות גבוהות היו הידים של משרע"ה בעצמם נעשים כשני לוחות וי' האצבעות שלו ה' מימין וה' משמאל היו מאירים לישראל ומשם היו יכולים להשיג התורה כולה עי"ש (ובארץ חמדה להמלבי"ם בפרשתן פקודי הביא כן מהירושלמי), וזה שא"ל הקב"ה די לך במה שאתה **עוסק בידך**, כלומר בחי' התורה שבידך אשר אין למעלה ממנו, ושוב אינך זקוק עוד להקימו ולעסוק במלאכת בנין המשכן, ואדרבה כח התורה שיש בך הוא אשר יביא לשלימות עבודת הקרבנות כנ"ל מהרה"ק מקאזניץ, ועל כן ע"י שתעסוק בידך בתורה יהא המשכן נזקף מאליו, להורות שע"י חכמי התורה יהא תקומה לעבודת הקרבנות להיות קרבים כראוי וכנכון.

והשתא יבואר שאלת המדרש, דהואיל ואמה"כ ויביאו את המשכן אל משה כי לא היו יכולים להקימו בלעדיו, להורות שמעלת התורה גבוהה ממעלת העבודה, ואתיין מהא דכתיב אם לא בריתי וגו' דקאי על התורה, דלא יתכן דקאי על המילה שהרי המילה אינו ברית הנוהגת יומם ולילה דגם מילה שלב"ז הוי רק ביום, אלא דלפי"ז הדרא קו' התוס' למ"ל קרא דאותו ולא אותה לפטור נשים ממילה תיפו"ל דהו"ל מעשהז"ג, דהשתא אין לתרץ דהו"ל מ"ע שלא הז"ג דמילה שלב"ז גם בלילה, ועכצ"ל דסד"א דנשים חייבות במילת בניהן משום דהו"ל כמ"ע דקדשים, ומעתה דשמעינן דמילה הו"ל כעבודת הקרבן א"כ שפיר י"ל דכהני של"ד נינהו כיון דכל ישראל הו"ל בכלל העבודה, ובהיות כן י"ל דהכהנים יכולים למחול על כבודם, ונמצא דלא היתה תקנת חז"ל כהן קורא ראשון רק לענין שלא יכבד את מי ששוה אליו, אבל לגדול הימנו רשאי לכבדו, לכך נתעורר לשאול כענין כמה דברים מתוקנין מפני דרכי שלום, והיינו דמספק"ל אם תיקנו חז"ל למנוע לכבד אף מי שגדול ממנו מפני דרכי שלום, ודו"ק.

*

ועד"ז יתכן עוד, דהנה לכאו' יל"ע האיך נתקיים מצות הקמת המשכן ע"י מעשה ניסים שנעשה בו כאשר נזקף מאליו בדרך נס, והלא מודעת זאת מה שדנו המפו' אם דבר שנעשה ע"י נס מתייחס אל האדם, עיין בדרך פקודיך (מע' א' בחלק המעשה אות ח' וי"א ובחלק הדיבור אות ט"ז) שדן לגבי מי שהוליד בדרך נס אם קיים פו"ר, וכתב להוכיח ממה שמצינו ביכניה שנא' בו (ירמיה כב) כתבו את האיש הזה ערירי וגו', ובסוף נולד לו בנו שלתיאל, ובסנהדרין (דף ל"ז ע"ב) דנקרא שאלתיאל ע"ש ששתלו קל שלא כדרך הנשתלין וכו' עי"ש, הרי דמעשה נס אינו מתייחס אל האדם, (וראה באגד"כ פר' תולדות, וע"ע ישמח משה פר' תולדות ד"ה עוד באור), וא"כ כיון שנצטוו להקים משכן ונאמר להם ועשו לי מקדש וגו', א"כ היאך היה אפשר לעשות ע"י נס הרי בכך לא יצאו יד"ח המצוה.

וכבר דיברנו במק"א באריכות דבהא מילתא איפלוגי אביי ורבא בפסחים (דף ס"ד ע"ב) בהא דקיי"ל שם שהפסח היה נשחט בשלש כיתות שנא' ושחטו אותו כל קהל עדת ישראל, ובצל"ח שם דהחיוב לשוחטו בג' כיתות ה"ה מצוה דאורייתא עי"ש, ובמשנה כשנכנסה כת ראשונה ונתמלאה העזרה ננעלו דלתות העזרה, ואמר אביי ננעלו תנן דסמכינן אניסא שינעל בעצמו ויוכלו לעשות עוד ב' כיתות, ורבא אמר נועלין תנן דלא סמכינן אניסא והוכרחו לנועלו בעצמם כדי לעשות עוד ב' כיתות, דיל"ב במה פליגי ומה גם דביהמ"ק היו רגילים לניסים שהרי עשרה נסים היה שם בכל יום (אבות פ"ה מ"ה), אלא דרבא ס"ל דא"א לצאת יד"ח המצוה אם נעשה בדרך נס, ולכן הוצרכו לקיים המצוה שלא בדרך נס, אבל אביי ס"ל דגם אם נתקיים המצוה ע"י נס שפיר דמי, ושפיר סגי בכך שננעל העזרה בדרך נס לקיים מצות ג' כיתות.

וביארנו מכבר דאזלי לשיטתייהו עפ"ד האוהח"ק (בשלח י"ד, כ"ז) עה"פ וישב הים

לאיתנו, ודרז"ל לתנאו, תנאי התנה הקב"ה עם הים בשעת בריאתו שיבקע לפני בנ"י (ב"ר ה, ד), דצריך לדעת למה סירב הים לקרוע כאמז"ל (שמו"ר כ"א ס"ו) שהתריס כנגד משה וא"ל אין אני נקרע מפניך וכו', ועוד צ"ב שהרי אפי' ליחידי סגולה נקרע בע"כ כמעשה שהובא בחולין (דף ז' ע"א) ברפב"י, **אכן הענין הוא כי תנאי זה הוא בכלל התנאים שהתנה ה' על כל מעשה בראשית להיות כפופים לתורה ועמליה, ולעשות כל אשר יגזרו עליהם**, וממשלתם עליהם כממשלת הבורא ב"ה, ואמנם ביצ"מ לפני שבנ"י קיבלו את התורה ל"ה עדיין כוחם לשלוט על שאר הנבראים, ומש"ה לא הסכים הים ליחלק להם, עד שהוליך השי"ת ימינו לימין משה פירוש הראהו כי הוא בן תורה המתייחס לה ימין כדכתיב (דברים ל"ג ס"ב) מימינו וגו', וכשראהו תיכף ומיד נקרע כתנאי הראשון עי"ש, מבואר מדבה"ק דמתנאי הבריאה שכל עניני העולם יהא משועבדים לתורה ולומדיה, ואשר זה יהא טבעם תמיד, ובפיה"מ להרמב"ם (אבות פ"ה מ"ה, וכ"ה במורה נבוכים ח"ב פכ"ט) ביאר דענין התנאי עם הים היה מכיון שאין הקב"ה חפץ בשינוי הטבע, ולכן התנה תיכף בשעת בריאת הים שיקרע לפני בנ"י ובכך נקבע שיהא זה מטבע ברייתו וסדרו של הים, ואין זה בכלל שינוי הטבע, את"ד, והאריך בזה בס' בית שמואל אחרון (פר' מצורע) בדברים נפלאים, ותו"ד כתב דלכן תורה קדמה לעולם (נדרים דף ל"ט ע"ב) כדי שיקבע בטבעיות הבריאה שכל עניני העולם משועבדים לתורה וע"י התורה ניתן לשנות הטבע, עי"ש, והובא בישמ"מ פר' תזריע עי"ש.

וכן מצאתי ברבינו בחיי (יד, כז) שהאריך בכעי"ז והביא דברי המד"ר (בראשית פ"ה ס"ה) א"ר ירמיה ב"א לא עם הים בלבד התנה הקב"ה אלא עם כל מה שנברא במעשה בראשית, שנאמר (ישעיה מה, יב) אני ידי נטו שמים וכל צבאם צויתי, מיד שנטו שמים כל צבאם צויתי, צויתי את הים שיהא נקרע לפני ישראל, צויתי את השמש והירח שיעמדו לפני יהושע וכו', צויתי שמים וארץ שישתקו לפני משה שנאמר האזינו השמים, צויתי את העורבים לכלכל את אליהו וכו', צויתי את האור שלא תזיק לחנניה מישאל ועזריה וכו', צויתי האריות שלא יזיקו לדניאל וכו', צויתי את הדג שיקיא את יונה וכו', **המדרש הזה מוכיח שכל הניסים והנפלאות שעשה השי"ת בכל הדורות ע"י הנביאים כבר הושמו בששת ימי בראשית בטבעי הדברים שנבראו, כגון שנאמר ביום שני שנבדל המים הושם בטבע המים שיקרע לפני משה הים ולפני יהושע הירדן וכן לאליהו הנביא ולאלישע, וכן ביום רביעי שנברא השמש הושם בטבעו שיעמוד ליהושע, ולפי"ז לא היה שינוי הטבע בבריאה בשום דבר מששת ימי בראשית ואילך כי כל הניסים והאותות והמופתים שנעשו אח"כ הכל הושמו בטבע כבר, והמנהג שנשתנה לעיני הרואים לא היתה בריאה חדשה מן הטבע**, עכ"ל. עיי"ש שהאריך ביסוד זה לענין העשרה דברים שנבראו בער"ש בין השמשות.

וי"ל דתנאי זה דהתנה הקב"ה עם מעשה בראשית שכל עניני העולם יהיו כפופים לחכמי התורה היינו מדרשת חז"ל (ע"ז דף ג' ע"א) מ"ד ויהי ערב ויהי בוקר יום השישי מלמד שהתנה הקב"ה עם מעשה בראשית ואמר אם ישראל מקבלים תורתי מוטב, ואם לאו אני מחזיר אתכם לתוהו ובוהו, והיינו דהתנאי היה שכל בריה"ע הוא ע"מ שיקבלו את התורה, ובכך נקבע שכל טבע והנהגת העולם יתאים את עצמו לפי צרכי בנ"י לשמירת התורה והמצוות, וכאשר יצטרכו לשנות סדר הבריאה לצורך קיום המצוות יהא זה עצמו טבעו של עולם, וכאמור.

אמנם לפי"ד המדרש (ב"ר כ"ט י"ד) דקרא דיום השישי אתיא לחיוב תוספות שבת ולא להא דתנאי התנה הקב"ה וכו', א"כ ליתא להנ"ל דמיד בבריה"ע נקבע דסדר הנהגת הטבע ישתנה לפי צרכי בנ"י בקיום התוה"מ ודבר זה בעצמו היא בטבעה של העולם וי"ל שא"א לקיים המצות בדרך נס, ודו"ק.

והנה הא מילתא דדרשו חז"ל שאלמלא תורה לא נתקיימה שמים וארץ שנא' אם לא בריתי וגו', הוא ע"ד מה שדרש ר"ל יום השישי שתנאי התנה הקב"ה עם מעשי שמים וארץ אם ישראל מקבלין התורה מוטב וכו', דחזינן

שאלמלא קבלת התורה לא היתה תקומה למעשי שמים וארץ והיה העולם חוזר לתוהו ובוהו, אבל אי נימא דקרא יום השישי נדרש לדין תוס' שבת, תו אין הכרח שהעולם קיים בזכות תורה, ושוב י"ל דבזכות מילה העולם קיים, וקרא אם לא בריתי נדרש על מילה.

ובכן יבואר שייכות שאלת המדרש, דכיון דאמה"כ ויביאו את המשכן אל משה, כי רק משה היה יכול להקימו ע"י מעשה נסים, ומוכח דאפשר לקיים המצות בדרך נס, כי בכל הנוגע למצוות התורה גם הנס הוא מדרכי הטבע שהרי כן הותנה בתחילת הבריאה כמ"ש יום השישי בה"א יתירה דתנאי הותנה וכו', ומעתה דהעולם נברא רק בגין שיקבלו התורה א"כ מ"ש אם לא בריתי וגו' קאי על תורה, וי"ל דלא יתכן לאוקמי על מילה דמילה אינו נוהג ביום ובלילה, ולפי"ז עכצ"ל דהא דבעינן קרא דאשה פטורה ממילת בנה היינו כיון דמילה הוי כקרבן וס"ד לחייבן וכנ"ל, וכיון דמילה נחשב כקרבן א"כ הו"ל כל בנ"י בתורת קרבנות ושפיר נקטינן דכהני של"ד נינהו, ולפי"ז אפשר לכהנים למחול על כבודן וי"ל דתקנת חז"ל מפני דרכי שלום לא היה למנוע מלכבד את מי שגדול הימנו וכנ"ל, לפיכך נתעורר בשאלה זו כמה דברים מתוקנין מפני דרכי שלום, ודו"ק.

*

והנה בחת"ס דרושים ואגדות בפרשתן כתב וז"ל, בילקוט ראובני לא היה משה יודע לכוון החשבון עד שבא אליו נשמתו של ר"ע והזכירו את האלף ושבע מאות עשה ווים לעמודים, ואולי י"ל עפימ"ש במדרש אחר שעמדה וי"ו נגדו עד שנזכר ואמר ואת האלף עשה ווים לעמודים, וי"ל היינו נשמתו של ר"ע דדרש ווים בעלמא, לאפוקי ר' ישמעאל גבי בת ובת (סנהדרין דף נ"א ע"ב), עכ"ל.

ודברי חכמים כדרבונות וכמסמרות נטועים, מה נטיעה זו פרה ורבה אף ד"ת פרין ורבין (חגיגה דף ג' ע"ב), וי"ל דמהשי"ת יצא דבר זה שתחילה נתעלם ממשה שעשו ווים לעמודים עד שהאיר הקב"ה עיניו ונזכר מכך, כי בתחילה כאשר היה מרע"ה מצטער על שנמנע ממנו עסק עבודת המשכן, יען שהיה סבור שמעלת העבודה גדולה ממעלת התורה, דמ"ש אם לא בריתי וגו' קאי על מילה, דאין לדייק ממ"ש יומם ולילה ומילה אינו אלא ביום, דסבור היה מרע"ה דמילה שלב"ז הוא ביום ובלילה דלא דריש וי"ו דוביום לרבות מילה שלב"ז, לפיכך נתעלם ממנו אותם הווי"ן רמיז לוי"ו יתירה דוביום השמיני שלא דרשה.

ושוב האיר הקב"ה את עיניו להודיעו דלא כן הוא וראה נשמתו של ר"ע דשפיר דרשינן וי"ו, ודרשינן וי"ו דוביום לומר דגם מילה שלב"ז אינו אלא ביום, ומינה דבהכרח דמ"ש אם לא בריתי וגו' קאי על התורה, וכן משמע שי' ר"ע במדרש (אגדת בראשית פי"ז, מכילתא פר' יתרו פ"ב) עה"פ ושמרתם את בריתי זו ברית מילה וכן שנה רבי אליעזר ושמרתם את בריתי זו ברית מילה, רבי עקיבא אומר זו שבת לכך נאמר אם לא בריתי יומם ולילה, וביאר הגאון מהרי"ע (תשו' בן פורת סי' ד') דר"ע ס"ל דלא יתכן דושמרתם את בריתי קאי על המילה כיון דברית הוא דבר שנוהג ביום ובלילה עי"ש לדרכו, ובמק"א הארכנו דר"ע ס"ל דאם לא בריתי וגו' קאי על התורה שנא' בה לא ימוש ספר התורה הזה מפיך יומם ולילה. ועל כן במה שהראה לו הקב"ה את הווי"ן פייסו למרע"ה לרמז דדרשינן וי"ן ומינה דמעלת התורה גדולה מן העבודה, ובכן אין לו להצטער על שלא נמנה על מצוה זו, כי מדריגת עמוד התורה גדול יותר, ודו"ק.

התורה היה עה"פ (שמות לט, לב) ותכל כל עבודת משכן אהל מועד ויעשו בני ישראל ככל אשר צוה ה' את משה כן עשו, ויל"ד אומרו כן עשו, אחרי שכבר אמר ותכל וגו' ויעשו בני ישראל ככל אשר צוה ה' וגו', הרי אמר כבר הכל, ומה הוסיף בזה שאמר כן עשו.

והנראה בזה עפ"י מש"כ בספה"ק יודעי בינה להרה"ק ר' אלעזר מלאנצהוט זי"ע (השמטות לפורים) לבאר דבר אמרינו בנוסח ההבדלה ליהודים היתה אורה ושמחה וששון ויקר כן תהיה לנו, ולכאורה תפילה ובקשה זו נפלאת

היא מהבין, דהלא בימי הפורים היה הנס נסתר עפ"י דרך הטבע, ואם כן למאי מבקשים כן תהיה לנו, והרי נפשינו חכתה לראות בגלוי את האור הגנוז לצדיקים והיה לך ה' לאור עולם ולא בדרך הסתר.

וביאר עפי"מ דברי הרה"ק רבי מנחם מנדל מקאסוב זי"ע (נדפס בספרו אהבת שלום, פר' בהעלותך) ע"ד רש"י ויעש כן אהרן להגיד שבחו של אהרן שלא שינה וידועה התמיהה מאי רבותיה בזה. ופירש הרה"ק מקאסוב זי"ע בזה דבר נפלא, והוא שבפרשת בראשית לאחר כל בריאה כתיב ויהי כן, חוץ מבבריאת האור כתיב ויאמר אלוקים יהיה אור ויהי אור ולא כתיב ויהי כן, ואיתא מקדמונים שלכך לא כתיב ויהי כן משום שתחילה נברא האור וראה השי"ת שאין העולם כדאי ועמד וגנזו לצדיקים לעתיד לבא. וביאור הדברים שראה שיבוא זוהמא לעולם על ידי חטא אדם הראשון ולא נהיה ראויים לאור הגדול, ולכן גנזו לעתיד לבוא שאז אור חדש על ציון תאיר ויהא התיקון השלם, ועל כן לא כתיב בבריאת האור ויהי כן כיון שלא נתקיים לאותה שעה אלא גנזו לעת"ל, ועבודת אהרן הכהן קדוש ה' היתה להחזיר ולתקן עולם כתיקונו כאדם הראשון קודם החטא שיהא לך ה' לאור עולם ולגלות האור הגנוז, והתגדלתי והתקדשתי לעיני העמים, וכל אחד יראה האור אלוקי ויתגדל ויתקדש שמיה רבה והיה ה' למלך על כל הארץ.

וזהו ויעש כן אהרן, שאהרן הכהן תיקן שיהא בחי' 'כן', שבשעת בריאת האור לא נאמר ויהי כן כיון שגנזו לעתיד לבוא, אבל עבודת אהרן הכהן היה לגלות האור ועי"ז שפיר אמר ויהי כן. לזה נתכוון רש"י הק' להגיד שבחו של אהרן שלא שינה, היינו שלאחר עבודת אהרן הכהן שוב אין צריכים לשנות בין בריאת האור לשאר הברואים שגם בריאת האור בהיר וגלוי לכל, את"ד הרה"ק מקאסוב.

עפי"ז ביאר ביודעי בינה דעל כך אנו מבקשים ליהודים היתה אורה וכו' כן תהיה לנו שיתגלה בחי' האור הקדום כמו שהיתה בתחילת הבריאה וזאת על ידי שיחיש גאולתנו ופדות נפשינו ויאיר האור הגנוז שנגנז לעתיד לבוא, עכתוד"ק.

ועפ"ז יבואר בפשטות, שהנה בצלאל ושאר חכמי לב שעשו את מלאכת המשכן היה בכוחם ובקדושתם ע"י סיום המלאכה להביא להשראת השכינה בתחתונים ביחודא שלים כאשר יהיה לעתיד לבוא, והיו מסוגלים להמשיך אותו אור הגנוז שיתגלה ויאיר לכל העולם במלכות שבו, ולכן נאמר **כן עשו**, שבזה תקנו את בריאת האור שנשלם רצון העליון של יוצר בראשית.

עוד יבואר בזה, ובהקדם יל"ד בעוד מקראי קודש בפרשתן, מ"ש לקמן (שמות מ, יז) ויהי בחודש הראשון בשנה השנית באחד לחודש הוקם המשכן, כתב **ויהי** שמרמז על לשון צער, וכדאיתא בגמ' (מגילה י, ב) דבר זה מסורת בידינו מאבותינו כל מקום שנאמר ויהי אינו אלא לשון צער, והקשו שם בגמ' והכתיב ביום השמיני וגו', ותניא אותו היום היתה שמחה לפני הקב"ה וכו', והיינו אותו יום ממש שנאמר כאן ויהי בחודש הראשון, ותירצו הא שכיב נדב ואביהוא כפי שכתוב שם בפרשת שמיני, יעו"ש, ולכאו' צריך ביאור מדוע נכתב כאן ויהי, דאיזה ענין של צער בא לרמז כאן.

ובריש פרשתן אלה פקודי המשכן משכן העדות וגו', וברש"י המשכן משכן שני פעמים רמז למשכן שנתמשכן בשני חורבנין על עוונותיהן של ישראל, וידוע מה שמקשין העולם, מה ראה לרמז זה כאן הרי כאן מדבר בהקמת המשכן ביום שנטל עשר עטרות (שבת פז, ב), והיתה שמחה לפני הקב"ה כיום שנבראו בו שמים וארץ (מגילה י, ב), וא"כ דיה לצרה בשעתה, ומה ראה לרמז כאן עניין החרבנות העתידין לבוא.

ויבואר עפ"י מ"ש זקה"ק זי"ע בספר ישמח משה בהפטרת השבוע עה"פ (מלכים-א ח, יב) אז אמר שלמה ה' אמר לשכון בערפל, ומבאר שם בקיצור לשון דעיקר בנין הבית היה בשביל החורבן והגלות, שאלמלא רושם השראת שכינתו במקום הנבחר כאומרם ז"ל (ראה ירושלמי ברכות פ"ד, ה"ה; תנחומא שמות, י) מעולם לא זזה שכינה מכותל המערבי, ח"ו לא היינו

יכולים להתקיים, רק ע"י שגם עתה כביכול שורה שם בערפל זו היא מעמדן ומצבן של ישראל והבן, עכ"ל.

וביאור הדברים, שכל מה שצוה הבוכ"ע ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם (שמות כה, ח), ואכן נבנה תחילה המשכן, ואח"כ נבנו ב' מקדשים, כל זה היה צורך הגלות הארוכה שאנו מצויים בה, דבאם חפץ הקב"ה להשרות שכינתו בתחתונים, אין הוא צריך לאמצעי גשמי כזה לצורך השראת השכינה, ואמנם דורות הקדמונים שהיו ראויים ביותר להשראת השכינה ביניהם, הם לא היו צריכים למשכן ומקדש בנוי, כי ה' היה להם לאור עולם וכבוד ה' מלא את כל הארץ, ונגלה כבודו לעין כל, ואז היו מקיימים ושכנתי בתוכם ע"י שהיה שוכן בתוך כל אחד ואחד, וכדאיתא בזוה"ק ובמדרשים שכל אחד יכול לעשות גופו שיהיה משכן לשכינה וכדכתיב (תהלים עח, ס, וראה אלשי"ך הק') אהל שיכן באדם, כי מרוב גילוי שכינה שיש בעולם ורוב קדושה, זכה כל אחד ואחד להשראת השכינה בקרבו.

כן יהיה לעתיד לבוא בו ישוב ויתגלה כבוד מלכותו לעיני כל בשר ואור חדש על ציון תאיר, ועין בעין נראה בשוב ה' ציון לא יהיו זקוקים לבניין גשמי, ולכן אז ירד מקדש של אש שהיא בחינה אחרת נשגבת מהבנתנו. וכל מה שציוונו על בניין משכן ומקדש היה על דורותינו אלה כשיקוים בנו (דברים לא, יח) ואנכי הסתר אסתיר פני וגו', ואין כבודו נראה ואין שמו וכסאו שלם, ואם לא היה מקום קבוע שבו היה משרה שכינתו בעבר, לא היה לנו שום שייכות וקשר אליו ית"ש, אבל הוא המגיד מראשית אחרית, שצפה שיגיעו זמנים שפלים ונסתרים כאלה, צוה להם ועשו לי מקדש, שיהיה מקום מסוים ומצומצם כביכול להשראת השכינה, ואז אע"פ שעשר מסעות נסעה שכינה (איכ"ר, פתיחתא כה), מ"מ יציאת צדיק מן העיר עושה רושם, ונשאר רושם של קדושה והשראת השכינה במקום המקדש, וכמאמרם ז"ל שהובא לעיל מעולם לא זזה שכינה מכותל המערבי, ועי"ז גם בתוך הגלות והחושך יש איזה שייכות וקשר בין ישראל לאביהם שבשמים, וז"ש ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם, שע"י זה ישכון בתוכם לעד ולעולמי עולמים.

וזהו **אז אמר שלמה** בחנוכת בית המקדש הראשון גילה שלמה את מטרת בנין הבית, שהוא כדי **שישכון** גם **בערפל** בעת אשר החושך יכסה ארץ וערפל לאומים, אז גם יהא מקום להשראת השכינה בישראל, ולכן **בנה בניתי בית זבול לך** ולא שאתה צריך לכך אלא **מכון לשבתך עולמים**, שזה יהיה מקום מכון לעולמי עד, שישאר שם רושם של קדושה והשראת השכינה בישראל.

על כן דייקא ביום שמחה זה של הקמת וחנוכת המשכן נאמר **ויהי** לשון צער, להתאונן על הכוונה האמיתית בהקמת המשכן, שלולי זכו ישראל לעולם לא היה צריך לזה, אלא כיון שעתידין לחטוא ולגרום לסילוק שכינה לכן הוקם המשכן כדי שישאר רושם של קדושה גם לדורות האחרונים.

וזה מרומז גם במה שמתו נדב ואביהוא בו ביום שלכן כתיב ויהי ביום השמיני, שהנה ידוע מהאריז"ל כח קדושתם של נדב ואביהוא, שהם רצו לפעול להביא לתיקון העולם של יחודא שלים בחי' עולם שנה נפש כאשר יהיה לעתיד לבוא בו יהיה ה' אחד ושמו אחד ביחודא שלים, וא"כ לא היה צריך כלל למשכן, אך באם לא היה מוקם המשכן, לא היה שם תקוה לאותן ימים אפלים ושפלים והסתרת פנים, ולכן הוזכר כאן לשון ויהי, שהצער הוא על מצבינו השפל שלא הגיענו עדיין לדרגה הנעלית של לעתיד לבוא, והבן.

ועתה יתבאר לך מה שמרמז ב' חורבנין ואמר **אלה פקודי המשכן**, שכל זה שהוקם המשכן היה רק בשביל **שעתידין בתי מקדש להתמשכן ב' פעמים על עונותיהן**, כי אלמלא שיחטאו בני ישראל לא היו צריכים להקמת המשכן, ולכן איתא שכל זמן שלא חטאו ישראל במדבר לא נצטוו על מלאכת המשכן, כי במעמד הר סיני ניטלה זוהמתן (שבת קמו, א) שהיו בבחי' אני אמרתי אלקים אתם ובני עליון כולכם (תהלים פב, ו), שהיינו שכל אחד ואחד הוא משכן לשכינה,

ורק עקב החטא צוה ה' למשה על מלאכת המשכן שחזרו לזוהמתן, והיא שתגרום להם לירד פלאים מדור לדור, עד שלא יהיו ראויים לשכינה ולכן צוה להם על פקודי המשכן.

וז"ש כאן **ותכל כל עבודת משכן אהל מועד ויעשו בני ישראל ככל אשר צוה ה' את משה**, אך עיקר עשייתם לא היתה לשעתו אלא **כן עשו** והיינו לדורות עולם, שעיקר עשייתם היתה למען תיקון העתיד שישאר רושם של קדושה במקום המשכן והמקדש, וכן הוא מלשון כן ובסיס, שיהיה מקום מבוסס לשכינה הק' שישאר רושם שלה לעולמי עד.

והשכילו משה רבינו ועושי המלאכה, לעשות את מלאכת המקדש בבחי' **כן** עשו, שיהיה שם בחי' של לעתיד לבוא, שגם בשעת חושך וגלות עדיין יזכו למעין דמעין דהשראת השכינה, שתשרה שכינה בתוכנו ואנו נהיה דבקים בו וכדכתיב (דברים ד, ד) ואתם הדבקים בה' אלקיכם כולכם היום, שבכל עת ועונה יהיו ישראל זכאים להשפעות טובות ורחמים וחסדים שבאו עליהם משמי שמי מרום, כי גם בעבדותנו לא עזבנו אלקינו והוא הבטיחנו עמו אנכי בצרה (תהלים צא, טו), שכל מקום שיגלו שכינה עמהם, וכל זה מכוחו של משה רבינו ועושי המשכן ששרתה שכינה במעשה ידיהם לעד ולעולמי עולמים, ובזכות זה נזכה שואתם הדבקים בה' אלקיכם חיים כולכם **היום**, גם כהיום הזה בגלות הארוכה אנו דבקים בה' אלוקינו, והוא יהיה עמנו כאשר היה עם אבותינו.

❀

<u>צפרא דשבתא</u>

לפני תפילת שחרית בשעה 8.15 יצא מרן שליט"א בראש כל הקהל הקדוש ללוות את החתן שליט"א בשירה ובזמרה לעבר בית המדרש, כנהוג מקדמת דנא.

על אם הדרך ב'באגלייטן' אמר מרן שליט"א לחתן:

הנה בטעם שמלווין החתן, י"ל בדרך רמז, דהנה ב' פעמים מלווים את האדם בעולמו, האחד בשבת קודם הנישואין, שאז כולם ששים ושמחים עמו בשמחתו, והשני הוא אחר מאה ועשרים, שאז כאן בעולם הזה הכל מצטערים, ואילו אם זוכה האדם אזי בשמים ממעל ששים ושמחים בבוא נפש נקי וצדיק.

ולזה רומזים לו לחתן שיראה להתנהג בדרך הישר והטוב, ואו אז יזכה שלאחר שימלא כל שליחותו בעולם הזה ישמחו עמו בשמים ממעל, כשם שכעת מלווים אותו בשמחה.

❀

ונכנס מרן שליט"א לתפילת שחרית. לפסוקי דזמרה ניגש לפני העמוד - המוהל הרה"צ רבי שלמה הלברשטאם שליט"א האדמו"ר מקאלשיץ, וזמרו ברוממות ואמרו וכרות פסוק בפסוק כנהוג. לתפילת שחרית ניגש לפני העמוד - השו"ב הרה"ח ר' יוסף ישראלי מיוניאן סיטי.

בפתיחת הארון כיבד מרן שליט"א את גיסו חדב"נ הגה"צ רבי אליעזר דוד שפירא שליט"א רבה של קהלתנו הק' בב"ב. בעליות התכבדו, כהן - הרה"צ רבי דוד צבי קאהן שליט"א רב דקהל תוא"י בבית שמש ובן כ"ק האדמו"ר מתולדות אברהם יצחק שליט"א, לוי - הרה"ח ר' חיים זילברמן הי"ו ראש הקהל דקהלתנו הק' בוויליאמסבורג, שלישי - חדב"נ הגה"צ רבי אפרים פישל מוטצען שליט"א רבה של קרית הבעש"ט בפ"ת, רביעי - הגאון רבי יוסף אשר אנשיל למברגר שליט"א אב"ד מאקאווא אלעד, חמישי - חדב"נ הגה"צ רבי אליעזר דוד שפירא שליט"א רבה של קהילתנו הק' בבי ברק, שישי - כ"ק גאב"ד מאקאווא שליט"א, שביעי - כ"ק האדמו"ר מקאליש שליט"א, הרה"צ רבי שלמה הלברשטאם שליט"א האדמו"ר מקאלשיץ, הרה"ג רבי ישראל יעקב למברגר שליט"א רב ור"מ דקהל מאקאווא בב"ב, ראש הישיבות הגרימ"ד שליט"א, המחותן הרה"צ רבי אפרים אהרן למברגר שליט"א מירושלים, הרה"ג רבי משה דוד מוטצען שליט"א מב"ב (בן חדב"נ הגרא"פ שליט"א וחתן הגר"א בידרמן שליט"א מלעלוב, - קריאת השם), הוספה שישית - מרן שליט"א [אחר העלייה נערך קריאת השם לרגל הולדת הבת להר"ר יצחק צבי פיליפ מפעיה"ק (ב"ר שלמה שבתי ז"ל), להרב אברהם אריה דאויד מפעיה"ק (בן הג"ר מאיר יוסף מפעיה"ק וח"ר חיים המרמן מפעיה"ק), ולהר"ר דוד הורביץ מחיפה (בן הג"ר צבי אלימלך מפ"ת, וחתן הג"ר הלל דויטש מפעיה"ק)], הרה"ח ר' בערל רוזנברג ממאנסי, הרב שמעון אהרן למברגר מבית שמש (בן הגריא"א, - קריאת השם), הבחור הבר מצוה שמואל נ"י בן הרה"ח ר' צבי נתנאל רייכמן מנהל מרכז התורה והחסד פעיה"ק, אחרון חזק - הגאון רבי חיים צבי שפירא שליט"א רב ביהמ"ד קהל חסידים ברמת אהרן.

"**ויהי בישורון מלך**" - התרגשות של שמחה חלף בקרב כל אלפי המתפללים, לאחר אמירת הקדיש שלאחר קריאת התורה, כאשר נשמע הקול רינה ושמחה מפי השו"ב הרה"ח ר' יוסף ישראלי הי"ו מיוניאן סיטי: "**י-ע-מ-ו-ד החתן מורנו הרב מאיר נתן**

נטע בן מורנו רבי יוסף משה דוב, מפטיר"!--- כאשר כל קהל הקודש ננער ממקומו בארשת שמחה לעת אשר הגיע הרגע המיוחל שעל שמו נחגג כל יום השבת, רגע זה שמהווה תרועת הפתיחה לימי השמחה הנשגבים הבאים לקראתנו לשלום. עם סיום העלייה לתורה זרקו על החתן מהעז"נ מיני מתיקה ושקדים וצימוקים כפי הנהוג משנות דור.

וזימרו כל הקהל "קול רינה וישועה באהלי צדיקים". לאחר מכן ניגשו אל מרן שליט"א לברך ולהתברך בברכת מזל טוב כשמרן שליט"א מרעיף על החתן מברכות קדשו בהתרגשות מיוחדת. בהגבהת התורה התכבד - הרה"ג רבי יחזקאל היילפרין שליט"א דומו"צ בית מדרשנו ברמות ומראשי ישיבה"ק לצעירים שפע חיים בירושלים, גלילה - הרב משה אונסדורפר מבארא פארק. ואמרו ההפטורה דפרשת ויקהל (ויעש חירם וגו').

תפילת מוסף התפלל לפני העמוד - הגאון רבי ירמיה כהן שליט"א אב"ד פאריז.

אחר תפילת מוסף נערך שמחת הברית לבן הרה"ג ר' שלמה למברגר שליט"א ר"מ בישיבה"ק (בהגריא"א, וחהג"ר שלמה הלברשטם שליט"א).

"**בקידושא רבא דבי תחדי נפשא**" - לאחר התפילה נערך שמחת הקידושא רבא לרגל העלייה לתורה, בצפון ההיכל הגדול. כן נערך שמחת הקידושא רבא לרגל הולדת הנינה לכ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק זי"ע, בת לנכדו הרה"ג רבי משה דוד מוטצען שליט"א מב"ב, בן חדב"נ הגה"צ רבי אפרים פישל מוטצען שליט"א רבה של קרית הבעש"ט בפ"ת, לרגל שמחת הברית, ולרגל הולדת הבנות להרב שמעון אהרן למברגר הי"ו מבית שמש בן המחותן הגריא"א שליט"א, להר"ר יצחק צבי פיליפ מפעיה"ק, להרב אברהם אריה דאויד מפעיה"ק, ולהר"ר דוד הורוביץ מחיפה.

על גבי בימת הכבוד ישב מרן שליט"א והחתן והמחותנים שליט"א ושאר הרבנים ובני המשפחה. לאחר שקידש מרן על הכוס בצע על המזונות והביאו לפניו דגים ומרקחת אתרוגים כבכל שבת, וכן קוגל, ואיחל מרן שליט"א "לחיים" ו"מזל טוב" לכל קהלא קדישא הדין. ופצחו כל הקהל בניגוני שמחה ברון שיר ושבח להשי"ת, כשבין פרק לפרק גם זימרו ניגוני רגש והודיה להשי"ת.

באמצע קם החתן מורינו הרב מאיר נתן נטע שליט"א ונשא הפלפול, והפסיקוהו בשירה כנהוג.

במהלך ה'קידושא רבא' נשא מרן שליט"א מדברות קדשו, וזה תוכנם:

בתוה"ק בפרשתן (שמות לט, מג) **וירא משה את כל המלאכה והנה עשו אותה כאשר צוה ה' כן עשו ויברך אותם משה, וברש"י אמר להם יהי רצון שתשרה שכינה במעשה ידיכם ויהי נועם ה' אלוקינו עלינו וגו'. והדבר טעון ביאור שהרי כל ענין הקמת המשכן לא היה אלא כדי שישרה השי"ת שכינתו בתוכנו א"כ למה זה היה צריך לברכם אחר הקמת המשכן שתשרה שכינה במעשה ידיכם, הן עיקר התכלית בהקמת המשכן היה שיהיה שם השראת השכינה.**

יש ליתן טעם למה שנוהגין לעשות שמחה בשבת שקודם החתונה, ויש לדבר זה מקור גדול להלכה בספרי קמאי, וצריך להבין הרי השמחה רק בעת החופה והחתונה ולא מצינו כלל כענין הזה לגבי ימים טובים וכדו'.

נקדים מ"ש בספה"ק ייטב לב לדקדק אומרו 'והנה עשו אותה' דלכאו' תיבת והנה הוא אך למותר. ומפרש שם דמשה רבינו ע"ה לא ראה רק את עצם העשיה שעשו בני ישראל אלא ראה גם את מחשבתם ואת כוונתם שהיה לשם שמים לקיים רצון השי"ת, וזה לך האות שעשו זאת מתוך כוונה אמיתית לקיים רצון ה', כי אחר העשייה היו ששים ושמחים, וזהו ראיה שעשו זאת בכוונה רצויה, כי רק כשעושים מצוה לקיים רצון ה' אז מרגיש האדם שמחה בלבבו.

זהו שאמר הכתוב וירא משה את כל המלאכה 'והנה' עשו אותה, אין והנה אלא לשון שמחה (במדב"ר ג, ד), **ע"ד הכתוב שאמור אצל אהרן** (שמות ד, יד) **וגם והנה הוא יוצא לקראתך וראך ושמח בלבו, כאשר צוה ה' כן עשו, רצ"ל שזהו אות ומופת שכוונתן היה לקיים רצון השי"ת, יעו"ש דבה"ק.**

ובהמשך שם כתב באופן אחר עפ"י דברי הזוה"ק (פר' פנחס, דף רנא, ב) **עה"פ** (תהלים סח, לא) **גער חית קנה, חית דא חיא דאתחיד ביה עשיו קנה דא דכורא, ובא איהו קנה דנעיץ בימא רבא וכו', וזמין קוב"ה לתברא רגליה דקו"ף מ'קנה' וישתאר 'הנה', ע"כ לשון הזוהר. והיינו דהנה הן נודע דלעומת הספירות הקדושות יש ג"כ הספירות דסטרא אחרא, והאות ק' תרמוז על המלכות דסט"א, וכדאמרו חז"ל בגמ'** (שבת נו, ב) **בשעה שנשא שלמה את בת פרעה ירד גבריאל ונעץ קנה בים ועלה בו שירטון ועליו נבנה כרך גדול של רומי, ולעומת זאת האות ה' תרמוז על המלכות דקדושה, ועל ידי שמחתכים הוי"א דאות קו"ף נעשה ה' מבטלים את כוחה של**

הסט"א ושוב שולטת המלכות דקדושה.

זה שאמר **וירא משה את כל המלאכה 'והנה' עשו אותה**, היינו ששיברו האות ק' מתיבת 'קנה' ונתהוה 'הנה' ע"ד הכתוב (ישעיה מ, י) הנה ה' אלוקים בחוזק יבא, לכך **ויברך אותם משה** שתשרה שכינה במעשה ידיהם, עכתוד"ק יעו"ש באורך.

ואפשר לחבר ב' הפירושים הללו יחדיו יהיו תמים, בהקדם דברי הבני יששכר (מאמרי אדר, מ"א) דבספר יצירה (פרק ה, משנה ג) על חודש אדר 'המליך אות ק' בשחוק', ובחודש ניסן 'המליך אות ה", וכתב הבני יששכר עפ"ד הזוה"ק (תרומה, דף קמ"ח ע"ב) אשת חיל ההוא רשימו ואת דיליה הוא אות ה' והכי איתחזי לה, אשת זנונים ההוא רשימא ואת דילה איהו כההוא גוונא ולא איתתקן למהוי הכי ואת דילה ק' את דילה איתתקנא בתיקונא דאת ה', כגוונא דקופא אצל בני נשא דאזלא בתר בני נשא ולא אתתקן למעבד הכי, עכ"ל, הנה תתבונן לפי"ז מלכות שמים מלכותא קדישא נרמזת באות ה', ומלכותא דסט"א נרמזת באות ק' וכל המוסיף גורע, הנה יתירה מספר ק' על מספר ה' צ"ה, מזה תתבונן מה שכתוב במגילה (אסתר ג, א) אחר הדברים האלה גדל המל"ך אחשורוש את המ"ן וכו' במנין מספרו צ"ה, להגביר את עצמו על מלכות שמים ועל ישראל בני מלכים, וכמו שנתגברה מלכות שמים בחודש ניסן ברשימא ואות דילה אות ה', כן רצתה מלכותא חייבתא להתגבר בחודש אדר ברשימא ואות דילה אות ק' (כקוף בפני אדם), על כן גדל המל"ך את המ"ן הוא מספר הנוסף, וזה שאמר הכתוב (שמות יז, טז) כי יד על כ"ס י"ה, בגימ' צ"ה, מלחמה לה' בעמלק וגו' עד שימחה את שמו מתחת השמים, ויכונן כס"א דו"ד, בגימ' צ"ה במהרה בימינו אמן, עכ"ד.

ויתכן דהתיקון שיתהפך אות ק' לאות ה' הוא ע"י שמחה של מצוה, דהנה אמה"כ (איכה א, יג) פרש רשת לרגלי השיבני אחור נתנני שממה כל היום, ובספה"ק פרש רשת לרגלי הוא רגל הקו"ף אשר הוא ע"ד רגליה יורדות מות, אשר בכך השיבני אחור נתנני שממה כל היום, בבחי' חשכות ועצבות שהוא שורש הטומאה מצד הנוקבא כידוע, ולעומת זה בשמחה של מצוה מתרומם מלכות דקדושה, ובכך מהפכים הקו"ף להיות בבחי' ה"א, ולכן הקדים השי"ת הרפואה למכה ובחודש אשר 'המליך אות ק' **בשחוק**', כי בכך יתהפך ויתרומם קרן הקדושה וכאמרינו ומלכותו ברצון קבלו עליהם וגו' לך ענו שירה בשמחה רבה וגו', כי בשמחת המצוה נתרומם מלכות דקדושה הנרמז באות ה"א.

והן הן הדברים שאמרו חז"ל (שבת דף ל' ע"ב) בקשו חכמים לגנוז ספר קהלת מפני שדבריו סותרין זה את זה וכו' כתיב ושבחתי אני את השמחה וכתיב ולשמחה מה זה עושה, לא קשיא וכו' ושבחתי אני את השמחה שמחה של מצוה ולשמחה מה זה עשה זו שמחה שאינה של מצוה. ונתחבטו לבאר דהיאך מרומז בהאי קרא דקאי על שמחה של מצוה, ולהאמור יבואר דאמנם בסתם שמחה שאין הדבר פועל כלום ה"ה בכלל הוללות וכו', אולם כאשר ע"י השמחה נתקן אות קו"ף של מלכות הסט"א להכניעה ולהפכה לאות ה' דמלכות הקדושה, או אז הוא לשבח ולפאר, וז"ש ושבחתי אני את **ה- שמחה**, כלומר כשע"י השמחה נמשך ונתרומם אות ה"א, ועז"א כאן בשמחה של מצוה, כי ע"י שמחה של מצוה נמשך כח הלזה, וכאמור.

אם כן מעתה ב' הפירושים משולבים יחדיו, דכאשר ראה משה **'והנה עשו אותה'** שעשו כל עבודתם לשם שמים במחשבה טובה בפנימיות הלב מתוך שמחה של מצוה, על ידי כך הכניעו את מלכות הסט"א ושברו את האות ק' להפכה לאות ה"א, ובכן נתהפך מ'קנה' ל'הנה', והבן.

אשר על כן בירכם משה בעת הזאת שתשרה שכינה במעשה ידיהם, דנודע מ"ד בספה"ק דיד מורה על אות ה"א שיש בה ה' אצבעות, ולכן כיון שראה מרע"ה שהפכו את הק' לה' של מלכות דקדושה אמר להם ויהי נועם וגו' ומעשי ידינ"ו כוננה"ו, והבן.

והנה יום השב"ק גם כן מורה על הענין הנ"ל שעל ידי שמחה של מצוה ממליכים ומגבירים את המלכות דקדושה, וכמו שאנו אומרים **'ישמחו במלכותך** שומרי שבת וקוראי עונג'. ועל כך אמר הכתוב ויהי ערב ויהי בוקר יום השישי, בה"א יתירה, לרמז כי ע"י ש"ק נתרומם מלכות דקדושה הנרמז באות ה"א.

ומעתה שפיר יש בנותן טעם על שעושים שמחה בשבת שלפני החתונה, כי איש ואשה שזכו שכינה שרויה ביניהם (סוטה יז, א), והיינו כאמור שעל ידי השמחה של מצוה נתגבר כח הקדושה על מלכות הרשעה של הסט"א, ומתעורר זיווג העליון שיהיה שמו שלם וכסאו שלם לחבר אותיות ו"ה לאותיות י"ה.

ועל בעת קישור חתן וכלה מברכים שהזיווג יעלה יפ"ה, לרמז כי כאשר מקימים בית נאמן להשי"ת נתעורר מכך אתערותא דלעילא לרומם מלכות דקדושה להפוך הק' לה', ועל כן רמזו חז"ל איש ואשה שכינה שרויה ביניהם, ופירשו דבהעדר אותיות יו"ד ה"א המה אותיות אש, ויל"פ דזה בחי' (איכה שם) ממרום שלח אש בעצמתי וירדנה פרש רשת לרגלי וגו', המורה על רגל הק', בחי' אשת זנונים דאות דילה איהו ק' כנ"ל מזוה"ק, לא כן כאשר זוכים להעמיד בית של קדושה בכך מתעורר בחי' אשת חיל דרשימא באות ה', לכן איש ואשה דייקא שכינה שרויה, והבן.

ויומתק לתרץ בזה קו' התוס' בריש קידושין על שפתח רבינו הקדוש האשה נקנית בה"א, והרי בכמה מקומות לא תני בה"א עי"ש, ולהאמור מבואר דרמז רבינו הקדוש על ה-אשה, שע"י שלוקחין אשה במחשבה טובה לש"ש נתעורר בחי' אשת חיל דאות דילה ה' כאמור, והבן היטב.

וזה אמרינו שהזיווג יעלה יפ"ה שעולה בגימטריא צ"ה, כי ע"י זיווג קדוש נתבטל כח הקליפה להכניע אותה תחת מלכות דקדושה, ונהפך אות ק' מ'קנה' לששון ושמחה ל'הנה', ונמצא שמנכין מספר צ"ה מן מלכות הסט"א ולוקחים מספר יפ"ה מצד הקליפה לתת אותה לצד הקדושה כאמור, ודבר זה מתאים למה שביאר רבינו הקדוש מראפשיץ זי"ע (ראה זרע קודש, פר' בא) דיפ"ה מורה על שמות הק' הוי"ה אדנ"י, יעו"ש בדבה"ק, ושני הדברים תמים יחדיו לרומם בחי' מלכות דקדושה, והבן.

ביותר הדברים אמורים כהיום הזה, אשר זכינו גם לשמחת ברית מילה, שרומז על ענין זה, שהרי אליהו הנביא הוא מלאך הברית (ראה פרקי דר' אליעזר, פרק כט), ואחז"ל והובא ברש"י (ויקרא כו, מב) עה"פ וזכרתי את בריתי יעקוב בחמשה מקומות נכתב מלא ואליהו חסר בחמשה מקומות יעקב נטל אות משמו של אליהו ערבון שיבוא ויבשר גאולת בניו, וי"ל דדייקא חמשה פעמים נרמז הדבר כי כאשר בא יבא אליהו לבשרנו תתרומם מלכות הקדושה דרשימא באות ה', וע"ז אמר הכתוב (ישעיה מא, כז) ראשון לציון **הנה** הנם ולירושלים מבשר אתן, (עיין זוה"ק פר' פנחס דף רנ"ח ע"א).

בנוסף לכך סימנא מילתא שמשתתפין בקידושא רבה הלזו חמשה בעלי שמחה בקריאת השם ללידת הבנות, דבר זה מחזקנו שנזכה מיד להתרוממות מלכות דקדושה, כן עמנו שמחת בר מצוה בנן של קדושים, אשר עניינו הוא קבלת עול מלכות שמים וקבלת עול מצוות, כדי לחזק ולהשריש בנו ענין זה כי דייקא בשמחה של מצוה נתעורר הרמת מלכות דקדושה להמשיך שיהא שמו וכסאו שלם.

*

ב"ה זכינו והחתן הוא ירא ושלם, גדול בתורה ומופלג במעשים, ואין אני צריך לתאר בפני הקהל את החתן שליט"א שכולם מכירים אותו שהוא מלא בתורה ויראת"ש, וב"ה זוכה הוא להכנס לבית צדיקים אשר מלא בתורה ובקדושה. ובוודאי אין כל זה מזכותי, אלא בזכות כ"ק מרן אאדמו"ר זי"ע ושאר האבות הק' זי"ע מכל הצדדים. ואפשר שזהו רמזו בכתוב **וירא משה את המלאכה והנה עשו אותה כאשר צוה ה' 'כן עשו'**, רצ"ל שבזכות שהמליכו אז מלכותא דקדושה נשפע השפעות טובות מיד ולדורות הבאים, וכשם שעשו הם בזכותם כן עשו גם בדורות הבאים.

יעזור השי"ת ומשמחה זו יושפע שפע רב לכל הנאספים, ובגלל אבות תושיע בנים ותביא גאולה לבני בניהם, בגאולה השלימה במהרה בימינו אמן.

"**אסדר לסעודתא בצפרא דשבתא**" - לכבוד השמחה הגדולה זכו קהל הקודש להשתתף בשלחן הטהור דסעודת "עתיקא קדישא" בצל הקודש, כאשר מרן שליט"א הופיע בהדרו באמצע הסעודה שסעדו בני המשפחה בהיכל המתיבתא, וערך מרן

שליט"א את השלחן הטהור על גבי בימה מוגבהת על גבי מעלות הארון קודש.

מרן שליט"א נטל ידיו לסעודה והביאו מאכלי שבת, במהלך הסעודה קמו הקהל על מקומותיהם לריקודי שמחה מתוך ניגוני שמחה וחדוה לכבוד השמחה בבית צדיקים.

בזמירות התכבדו, ברוך ה' יום יום - הרה"ג רבי חיים לייב רובינשטיין שליט"א בן גאב"ד אנטווערפן זצ"ל, ברוך קל עליון - הרה"ג רבי יוסף הירשמן שליט"א נכד כ"ק מרן זי"ע.

התורה בסעודת עתיקא קדישא היה עה"פ בפרשתן (שמות לח, כא) אלה פקודי המשכן משכן העדות אשר פוקד על פי משה ביד איתמר בן אהרן הכהן. וברש"י, אלה פקודי בפרשה זו נמנו כל משקלי נדבת המשכן לכסף ולזהב ולנחושת ונמנו כל כליו לכל עבודתו, המשכן משכן שני פעמים, רמז למקדש שנתמשכן בשני חורבנין על עונותיהן של ישראל, ע"כ. והתמיהה נודעת דהרי הכא מיירי מבנין המשכן כשהיתה השמחה גדולה עד למאוד, ובאותו היום היתה שמחה לפני הקב"ה כיום שנבראו בו שמים וארץ (מגילה י, ב), ורבתה השמחה בכל העולמות, וכעת אשר הגיע העת המיועד לכך מה לו להזכיר שעתיד המשכן להתמשכן שני פעמים הלא בעידן חדוותא חדוותא (ב"ר כז, ד), ולמה ליה להקדים ולהזכיר החורבן, ואקדומי פורענותא לא מקדמינן, ודיה לצרה בשעתה.

כן מה שפתח רש"י ואמר שבפרשה זו נמנו כל משקלי נדבת המשכן, לכאו' הוא אך למותר, דהלא כל בר בי רב יודע זאת, כי נכתב להלן במפורש במקראי פרשתן, ובוודאי שלא לחינם כתב כן רש"י, וראוי לבאר דבריו הק'.

ויבואר, ובהקדם מש"כ זקה"ק זי"ע (ליקוטי מהרצ"א, אגרא דכלה תניינא, בפרשתן) וזל"ק, יש לרמז מה שאמרו רז"ל במדרש (ילקוט מ"א ו, רמז קפד) שהמשכן נגמר בכסלו וצוה השי"ת להמתין בחינוכו עד ניסן ונתבייש כסלו והבטיח לו השי"ת לשלם חינוכו בימי ביטול מלכות יון בזמן החשמונאים, והנה סיום הפרשה הנ"ל פר' ויקהל, נחשת הרומז לנר חנוכה כידוע, ואמר אלה פקודי המשכן מה שנפקד ונחסר בזמן המשכן היינו החינוך בכסלו נשלם בימי מלכות יון, נרמז אל"ה, ל"ו נרות דחנוכה, עכל"ק.

אחז"ל דברי תורה עניים במקום אחד ועשירים במקום אחר, כי בוודאי דדברי קדשו מתכוונים אל מש"כ במקום אחר (בני יששכר מאמרי כסלו טבת מ"ב אות יא) מדברי הרוקח (סימן רכה), בסמיכת סו"פ תרומה לפר' תצוה, לכל כלי המשכן בכל עבודתו וכל יתדותיו וכל יתדות החצר נחשת, ואתה תצוה את בני ישראל ויקחו אליך שמן זית זך וגו' (שמות כז, יט-כ), דנחושת מורה על מלכות יון, דבחלום שראה נבוכדנצר ופתר לו דניאל, רמז לד' מלכיות ונחשת רמז למלכות יון, וכן דרשו רז"ל (שמו"ר לה, ה, ועוד), וזה שרמז נחשת הרומז למלכות יון, ואז ואתה תצוה וגו' ויקחו אליך שמן זית וכו', שיתחילו הנר מצוה ע"כ, עיי"ש, והוסיף הבני יששכר ברמז ינחשת' שהוא נוטריקון נ"ר ח'נוכה ש'ם ת'דליקו, יעו"ש. ועדיין המקום אתנו לבאר ענין השייכות דנרות חנוכה לפר' פקודי המדבר במנין כסף התרומה, דבוודאי כל רמז במקרא יש לו שייכות לפסוק שהוא נרמז בו.

ויתכן בזה, דהנה אמרו חז"ל (שבת כא, ב) שכשנכנסו יונים להיכל טמאו כל השמנים וכו' בדקו ולא מצאו אלא פך אחד של שמן שהיה מונח בחותמו של כהן גדול נעשה בו נס והדליקו ממנו שמונה ימים. ונתעוררו המפו' דהלא כלל נקוט בידינו (תענית ח, ב) דאין הברכה שרויה אלא בדבר הסמוי מן העין, ולא בדבר המנוי ומדוד, וא"כ היאך שרתה הברכה באותו פך השמן שהיה מוכן ומזומן להדלקת המנורה במדה ידוע ומדויקת של חצי לוג כפי שנצרך להדלקה מערב ועד בוקר, וקו' זו ה"ה לכל תירוצי הבית יוסף (או"ח סי' עת"ר) בענין הנס ביום הראשון, דעכ"פ היה בפך וכן במנורה שיעור קצוב ומדוד והיאך שרתה בו הברכה, (ראה שפע חיים חנוכה, סי' ס', ענף ג).

אלא דבאמת כי כדברים הללו קשה גם בענין נדבות המשכן, דכתבו המפו' דנכנס בהן ברכה ונתרבה בדרך נס (עיין בנין אריאל בפרשתן ובתו"מ להחת"ס פר' ויקהל עה"פ והמלאכה היה דים והותר), ויש להבין הרי אין הברכה מצויה בדבר המדוד והמנוי, ובספה"ק דמהאי טעמא נאסר למנות את בני ישראל מכיון שהמדה והמנין מגביל

ומצמצם את הדבר הנמנה ונמדד. ואכן כבר כתב הזוה"ק (פרשתן, דף רכא, ב) וז"ל, אלה פקודי המשכן משכן העדות וגו', לא יתמני ולא יקום בחושבנא לעלמא (לא ימנה ולא יקום בחשבון לעולם), מאי טעמא, בגין דכל מה דקיימא בחושבנא לא שריין תמן ברכאן בשלימו (לפי שכל מה שעומד בחשבון לא שורים שם הברכות בשלימות), וברכאן שריין במה דלא קיימא בחושבנא וכו', תא חזי, משכנא דא קיימא בחושבנא, ובגין כך אצטריך לצלותא דמשה דישרי עליה ברכאן (ובשביל זה היה צריך לתפילות משה שישרה שם הברכות), דכתיב ויברך אותם משה, ומה ברכה בריך לון, יהא רעוא דתשרי ברכה על עובדוי ידיכון, יעו"ש דעל ידי תפילת משה רבינו וברכתו שרתה הברכה בנדבות המשכן אע"פ שהיה מנוי ומדוד.

ועד"ז כתבו בספה"ק לבאר מ"ד במדרש (תנחומא, וזאת הברכה, א) עה"פ (שמות לח, כא) אלה פקודי המשכן, הה"ד (משלי כב, ט) טוב עין הוא יבורך זה משה רבינו אל תיקרי יברך אלא יבורך, וכן אמר הכתוב (משלי כח, כ) איש אמונות רב ברכות וגו', דמכיון שיצא המנין על ידי משה אשר הוא טוב עין שוב השפיע שתשרה בהם הברכה, (וראה בזה באוהב ישראל ובישמח משה בפרשתן). אלא שעדיין קשה דמפני מה הוצרך כלל למנין, ואי משום חשד הרי שנינו בברייתא (ב"ב דף ט' ע"א) אין מחשבין בצדקה עם גבאי צדקה ולא בהקדש עם הגזברין, ואע"פ שאין ראיה לדבר זכר לדבר שנא' (מלכים ב' יב, טז) ולא יחשבו את האנשים אשר יתנו את הכסף על ידם לתת לעושי המלאכה כי באמונה הם עושים, והכי קי"ל ביו"ד (הל' צדקה סי' רנ"ז ס"ב), וא"כ היה עדיף טפי אם לא היו מונים ושוב לא יצטרך משה להתפלל ולברך שתשרה בה הברכה.

וי"ל, כי משה רבינו ע"ה ברוב חכמתו נתכוון ופעל לעשות הכנה לדורות הבאים, ועל דרך שמצינו דבר פלא בתרגום יונתן בן עוזיאל עה"פ (שמות מ, ל) וישם את הכיור בין אהל מועד ובין המזבח ויתן שמה מים לרחצה, ושוי ית כיורא על בסיסיה ביני משכן זמנא וביני מדבחא ויהב תמן מיין חיין לקידוש **ולא פסקין ולא סרין כל יומיא**, והיינו שאותם המים שהעמיד משה רבינו נשאר לעולם ועד ולא חסרו ולא פסקו כלל, ויל"פ כי עבודת מרע"ה היה להזמין ולהכין ירידת השפע עד סוף כל הדורות, וזה ע"ד דאי' בגמ' סוטה (דף ט' ע"א) מאי דכתיב רננו צדיקים בה' לישרים נאוה תהלה אל תקרי נאוה תהלה אלא נוה תהלה זה משה ודוד שלא שלטו שונאיהם במעשה ידיהם, ועל כן חזר הכתוב במעשה המשכן בכל פרט ופרט לומר "**כאשר צוה ה' את משה**", כי בכל דבר עשה מרע"ה בכוונה שישפיע לשעה ולדורות ויהא נשאר קיים לעולם.

ודייקא במעשה הכיור מפורש ענין זה שהמים נשארו קיימים לעד, שהרי קידוש ידים ורגלים הוא תחילת העבודה בביהמ"ק מיד בתחילת היום, ולרמוז על הדבר שכל מעשה המשכן נמשך לדורות עולם ולא פסק השפעתו, בכל זמן ובכל מצב שיתעורר האיש הישראלי להתקרב אל השי"ת, לרחוץ ולטהר נפשו מחלאת העוונות והפשעים, יעזרהו השי"ת בזכותו וכוחו של משה רבינו שיוכל להתקרב אליו ולהידבק בו ית"ש.

מעתה יבואר דזה היה ענין המנין בפרשתן, כי ראה מרע"ה וצפה ברוח הקודש שיגיע יום אשר יכנסו בו יונים להיכל ויטמאו כל השמנים, ולא ישאר רק פך אחד חתום בחותמו של כהן, אשר אותו הפך יהא מדוד לפי שיעורו, ויצטרכו להשרות בו ברכה להדליק ממנה שמונה ימים, על כן המשיך הרעיא מהימנא את שורש הברכה ממקור עליון על ידי שמנה את כל תרומות המשכן ואעפ"כ הכניס בהם ברכת ה', בכך הכין כח זה לדורות הבאים, שגם כאשר לא יהא להם רק מן המדוד והשקול במדה אפ"ה תשרה בה הברכה להתרבות ככל הצורך.

אשר על כן נרמז נרות חנוכה דייקא ב'אלה פקודי המשכן', וכדברי זקה"ק מוהרצ"א הנ"ל, לרמז שהנס באותו השמן המדוד נמשך מכוחו של משה רבינו ע"ה שהמשיך ברכה זו בעת שמנה את כספי התרומה, שגם המדה והמנין לא תעכב את חלות הברכה וריבוי השפע בבחי' רב ברכות ידיו אמונה.

הן הן דברי רש"י **אלה פקודי בפרשה זו נמנו כל משקלי נדבת המשכן לכסף ולזהב ולנחושת**

ונמנו כל כליו לכל עבודתו והיינו שמבאר לנו רש"י טעם **אל"ה** שרמוז כאן בפרשה ל"ו נרות חנוכה, שהוא מכיון שבפרשה זו נמנו כל משקלי נדבת המשכן לכסף ולזהב וכו', ובמנין זה השפיע משה רבינו ע"ה ברכה עד עולם שיזכו בגינה לנס חנוכה.

וזה שממשיך רש"י בדבריו **משכן המשכן שנתמשכן בעוונותיהם של ישראל**, כלומר, לצורך דורו של משה רבינו ע"ה בוודאי לא היה צריך למנות ולספור דח"ו לא היה עולה בדעתם שום חשד על איש האלקים, ומה שנתאמץ משה לספור ולחשבן את נדבות המשכן היה בגין שצפה וחזה מראש את כל הקורות לבני ישראל בדורות הבאים, לכן מנה משה את כסף הפקודים, והוא אשר טוב עין הוא יבורך פעל שישרה הברכה אפי' על המנין, וממנו נמשך כח זה לדורות עולם, ועל ידי כן זכו לנס חנוכה.

ויש לבאר ביותר ע"פ מ"ד בספה"ק כי ימי החנוכה ניתנו לבני ישראל להאיר להם בימי הגלות, למען יוכלו להתקיים ולעמוד בתוך ימי השפלות והחשכות, ועל כן בראות מרע"ה שעתיד ביהמ"ק להיחרב המשיך להם הרפואה קודם למכה להכין ולעורר עליהם את נס החנוכה ע"י שמנה את כסף הפיקודים במדבר וכאמור, ובכך תשועת ישראל יהא לנצח לדורות עולם.

באורח זה נהלך לבאר קישור ספר שמות ראשיתו לסופו, שהכתוב מונה בריש פרשת שמות ברדת בני ישראל למצרים את שמות בני ישראל הבאים מצרימה ואמר ויהי כל נפש יצאי ירך יעקב שבעים נפש, ושוב מעיד הכתוב ובני ישראל פרו וישרצו וירבו ויעצמו במאד מאד ותמלא הארץ אתם, ותמוה טובא הכיצד לאחר שמנו את בני ישראל במספר נפשותם שרתה בהם הברכה, אולם להאמור כי כאשר הברכה בא מבחי' טוב עין וגו' או אז נמשך הברכה גם בדבר המדוד וכו', ומכש"כ שמנין התורה עצמה אשר אין טוב אלא תורה שהמנין לא הזיק להם ואדרבה מע' נפש היו לשישים ריבוא.

יעזור השי"ת וימשך השפעות טובות לכל בני ישראל, דהלא כל ברכאן דלעילא ותתא ביומא שביעא תליין, כל ההשפעות נמשכים מיום השבת קודש, אשר הוא יום גבוה וקדוש גבוה מעל גבוה, אשר בכוחו להשפיע שפע ברכות לעילא, ויש לומר כי בשבת נשפע ברכה מגבוה מעל גבוה שאפי' במדוד ושקול שורה בה הברכה, שהרי מצינו כן לגבי המן דהיה שקול ומדוד עומר לגלגולת ומ"מ לקראת שבת שרתה הברכה כמ"ש ויהי ביום הששי לקטו לחם משנה שני העמר לאחד, וכח זה מתעורר בכל ש"ק להמשיך שפע ברכה עד בלי די.

יעזור השי"ת שמשמחת בית צדיקים יושפע שפע רב לכל קהלא קדישא הדין ולכל בנ"י בכל מושבותיהם שירוו רוב נחת מכל צאצאיהם, ויזכו לבנים ובני בנים עוסקים בתורה ובמצוות, ויתקיים בנו מאנ"כ והריקותי לכם ברכה עד בלי די, לזכות ל'ידיו אמונות ורב ברכות', ויוריק השי"ת השפעות מלעילא משורש השרשים, ונזכה במהרה לגילו ושמחו בת ציון, ישיש עליך אלוקיך כמשוש חתן על כלה בגאולה השלימה במהרה בימינו אמן.

❀

בזמר יום ליבשה התכבד הרה"ג ר' נטע למברגר שליט"א ראש כולל במבצר התורה בירושלים. בברכת המזון על הכוס נתכבד המחותן הרה"צ רבי אפרים אהרן למברגר שליט"א. בהרחמן לברית מילה - הסב המחותן הגאון רבי יוסף אשר אנשיל למברגר שליט"א אב"ד מאקאווא אלעד. ונסתיים השוה"ט בשעה 3.00, ונכנס מרן שליט"א לביתו.

"חדו השתא בהאי שעתא דבי 'רעוא דרעוין' ולית זעפין" - בשעה 6.15 נכנס מרן שליט"א לתפילת מנחה בהיכל הגדול, לפני העמוד ניגש - הרה"ג רבי משה מרדכי וידער שליט"א מו"צ דקהל חוג חתם סופר בירושלים, בפתיחת הארון התכבד - הרה"ג רבי אהרן טויסיג שליט"א מראשי ישיבת אלכסנדר בב"ב, בעליות התכבדו, כהן - הרה"ג רבי יעקב אברהם כהן שליט"א רב שכונת רמת הצפון בירושלים, לוי - הרה"ג ר' מאיר הערש בלומענברג שליט"א מרבני אנ"ש בבארא פארק, שלישי - הרה"ח הנגיד ר' מענדל רייכמן מבארא פארק. הגבה - חדב"נ הגה"צ רבי אפרים פישל מוטצען שליט"א רבה של קרית הבעש"ט בפ"ת, גלילה - הבה"ח בנש"ק יחיאל אברהם יצחק נ"י בן המחותן הגרא"א למברגר שליט"א.

בזמירות התכבדו, ברוך קל עליון - הרה"ג רבי נפתלי צבי היילפרין שליט"א רב ביהמ"ד טשארנאביל בירושלים, דרור יקרא - הרה"צ רבי שלום פאלאק שליט"א מבערגסאז ירושלים, שבת היום - הרה"ג ר'

יואל זושא בידרמן מבית שמש (בן כ"ק האדמו"ר מלעלוב שליט"א, וחתן הגריא"א למברגר שליט"א).

התורה בעידן רעוא דרעוין היה עה"פ בפרשתן (שמות לח, כא-כב) אלה פקודי המשכן משכן העדות אשר פקד על פי משה וגו' ובצלאל בן אורי בן חור למטה יהודה עשה את כל אשר צוה ה' את משה. ברש"י, המשכן משכן שני פעמים רמז למקדש שנתמשכן בשני חורבנין על עוונותיהן של ישראל. והתמיהה נודעת מה לו להזכיר כאן צער החורבן בעידנא דחדוותא ביום שהוקם בו המשכן, כי די לצרה בשעתה ומה לו להזכיר החורבן בעת הקמתה.

כמו"כ יש להבין מה הזכיר כאן את בצלאל שהוא עשה את כל הדברים האלה, וכמו שהאריך בזה רש"י כאן עיי"ש, הרי כאן לא דיבר על פעולת עצם עשיית המשכן, אלא מדבר אחר שהכל כבר היה עשוי ומושלם ומה לו להזכיר הראשונות שכבר הוזכרו למעלה. גם מה שפירט את יחוסו של בצלאל שהיה בן אורי בן חור למטה יהודה, מה צורך בכל זה, ולמה לא די בהזכרת שמו, ומה צורך לנו כעת לחזור על יחוסו.

במדרש (שמו"ר נא, סב) איתא שנכנס משה אצל בצלאל ראה שהותיר מן המשכן, אמר לפני הקב"ה רבון העולם עשינו את מלאכת המשכן והותרנו מה נעשה בנותר, אמר לו לך ועשה בהם משכן לעדות. וביארו המפורשים (יעוי' חתם סופר פרשתן, ד"ה תרומה; וכן בפר' פקודי, ד"ה אלה) דהכוונה בית ועד לחכמים והיינו ביהמ"ד בו ישבו וילמדו תורה. ולכאו' הרי להדיא אמרה תורה (שמות לו, ז) והמלאכה היתה דים שמשמעו שהיה הכל מספיק לצורך הקמת המשכן, וכל מה שהביאו היה ראוי להכנס למשכן ולא נותר כלום, והאיך היה מותר עד ששאלן מה נעשה במותר. ודיוק זה כבר הובא בחז"ל על פסוק הנ"ל והמלאכה היתה דים והותר אם היתה דים למה הותר וכו' עיי"ש.

- בוני המשכן מעולם לא למדו אומנות ורק בנוהו בכוחות שלמעלה מדרך הטבע -

לביאור הענין, נעטר פתגמין מדברות קדשו של כ"ק מרן אאדמו"ר זי"ע מה ששמעתי מפ"ק לפני כארבעים שנה מה שדרש דרש בשבת מברכים החודש אדר שני בשב"ק פר' ויקהל תשל"ו, שעמד על הכתוב (שמות לה, ל) ויאמר משה אל בני ישראל ראו קרא ה' בשם בצלאל בן אורי בן חור למטה יהודה וגו', דלכאו' צ"ב מהו אומרו "ראו" מה יש לראות כן, דמן הראוי היה לו לומר 'דעו' או 'שמעו' וכדו', ואיזה ענין ראיה יש כאן.

וביאר בקדשו, דהנה המתבונן מעט בכל מעשה בנין המשכן הלא יראה כי כל מה שנעשה כאן לא היה כי אם למעלה מדרך הטבע, מהיכן למדו כל אותם החכמים אומנות יתירה לעשות בזהב בכסף ובנחושת, עד שהוציאו מתחת ידם כלים נאים ומפוארים כאשר היה במשכן וכליו, לרבות גם בגדי כהונה, שהיו כבירים ביפים בהוד והדר ויופי שאין כדוגמתה, הרי מה עשו עד הנה, המה עבדו במצרים עבודה קשה בחומר ובלבנים, ואת זאת אכן ידעו היטב, אך מה להם ולמלאכת האומנות, מהיכן למדו מקצוע זה וכיצד נעשה ידיהם ידי זהב כל כך, שהרי בלתי אפשרי לעשות כדברים האלה רק מי שידיו רגילות למלאכה כזו, והוא בעל נסיון וידע רב בתחום זה, אך מה להם לזה.

אין זה אלא שהיה כאן ענין שלמעלה מדרך הטבע. כי בהיות שהיה רצון הבורא ית"ש להשכין שכינתו בתחתונים וברצונו ית' היה להקים לו משכן למטה, אזי הביא השי"ת רוח התעוררות ויכולת לכל אלו החכמים והם מעצמם נתעורר ליבם בקרבם לעשות הדברים הללו גם מבלי שיכירו באמונות זו מקודם, וכלשון שכתב הרמב"ן (שמות לה, כא) עה"פ (שם) ויבאו כל איש אשר נשאו לבו וגו', וטעם אשר נשאו לבו, לקרבה אל המלאכה, כי לא היה בהם שלמד את המלאכות האלה ממלמד, או מי שאימן בהן ידיו כלל, אבל מצא בטבעו שידע לעשות כן, ויגבה לבו בדרכי ה' לבא לפני משה לאמר לו אני אעשה כל אשר אדני דובר, יעו"ש. והיינו אף שהיו מחוסרי נסיון ולא למדו מקצוע זו היטב עכ"ז לא מנעו עצמם מלעשות, והשי"ת הכניס בהם בינה וחכמה יתירה לעשות את המלאכה לכבוד ולתפארת.

דבר זה מלמד אותנו, כמה מסוגל אדם להגיע בכל הנוגע לכבוד שמים, הן בתורה והן בקיום המצוות, ובכלל גם אם רוצה לפעול דברים גדולים למען כבוד שמים כגון בנתינת צדקה וכדו', שידע דאף אם נראה לו הדבר שהוא אינו מסוגל לכך, ולא יצא מעבדותו כלום, לא ישתמט מליתן צדקה בטענה שהוא אינו מסוגל לתת ורק עשירים ממנו יכולים לזאת וכו', וכמו כן שאר מצות ממצוות התורה אל ישתמט האדם באמתלאות שונות שהוא אינו מסוגל להשלים עצמו בקיום כל מצוות התורה. כי אדרבה על ידי שישתדל לעשות כמה שידו מגעת, אזי ממילא יראה בסופו של דבר כי יתעורר בו תשוקה גדולה ורוח מאת ה' למעלה מדרך הטבע, ופתאום יגלה כוחות חדשים בקרבו עד שבסופו של דבר יראה איך שמוציא מחשבתו לפועל עד גמירא.

זהו שאמרו חז"ל (סנהדרין לז, א) חייב כל אדם לומר בשבילי נברא העולם, ורצ"ל שאני מסוגל להכל גם לעשות דברים גדולים כל כך שהעולם עומד עליהם, כי השי"ת נותן כוחות לכל איש מישראל לעשות כל מה שנוגע לכבודו ית'. וזאת הדבר יש ללמוד מבניית המשכן שנבנה מעל לגדר הטבע, על ידי אנשים שכלל לא למדו אומנות, ועם כל זה על ידי שהתחילו לעשות מה שבידם הכניס בהם השי"ת כוחות שלמעלה מדרך הטבע, עד שזכו לברך על המוגמר, כן הדבר הזה שאדם מסוגל בכוחות שמקבל מאת ה' להגיע להכל.

כמו כן בנוגע ללימוד התורה, יכול אדם לחשוב לעצמו הן אני בראשי החלש מה כבר יצא ממני, הרי ללמוד קשה לי, ולזכור מי מדבר בכלל, הרי מה שאני לומד תיכף אני שוכח, וכי ראוי אני לקיים מה שהורה הרב בעל התניא זי"ע בשו"ע (הל' ת"ת פרק א, סעי' ה, ובקו"א) שחייב אדם לידע כל התורה כולה בבלי ירושלמי ספרא ספרי תוספתא שו"ע ופוסקים לרבות לימוד הזוהר וכו'.

אכן נכון הוא הדבר שלפי דרכי הטבע אדם לא ימצא קץ לעמלו, וכמה שיתייגע וילמד לא יוכל להספיק אפי' אחד מני אלף, ברם זאת הקב"ה חפץ ממנו שישתדל ללמוד ולעסוק בדברי תורה עד כמה שידו מגעת, והשאר יעשה הקב"ה שיתן לו כוחות למעלה מדרך הטבע עד שיזכור ולדעת כל התורה כולה.

זהו שאמר משה **ראו** קרא ה' בשם בצלאל, ראי' דווקא, ראו נא והתבוננו איזה דבר פלא היה כאן, שאותם שלא היו בעלי מלאכה מתחילה, הוציאו מתחת ידם דברים נאים כדוגמת המשכן, דבר זה תקחו איתכם לעבודת השי"ת למען תלמדו ליראה את ה', שכל מה שתשדלו לעשות רצון ה', אף אם לפעמים נדמה שלא תוכלו לעשות הכל, סוכ"ס יתן בכם השי"ת רוח דעת וחכמה למעלה מדרך הטבע שכך תוכלו לעשות העבודה בשלימות בלי שום חסרון, עכתודה"ק.

- במתן תורה הכין השי"ת הכח לישראל שיוכלו לדעת כל התורה כולה -

הנראה להוסיף עוד בזה דהנה זקה"ק הישמח משה (פר' תצוה) האריך אודות הענין שנבנה ב' בתי מקדשות ואח"כ נחרבו, אף דדעת החוקרים הוא שכל דבר שהיה בעולם ונחרב זהו בטל מתחילתו ואין לו שום חשיבות, וא"כ היאך עשה ה' ככה שבנה בתי מקדשות והחריבן. אלא שכל זה היה הכנה לבית השלישי שיבנה במהרה בימינו, שאף אחר החורבן עכ"פ ישאר קדושה מעט מכח הבתי מקדשות שהיו מתחילה וכך יהיה קיום ותוקף לבנין בית השלישי, עי"ש באריכות דברי קדשו.

לענייננו נראה לומר דהנה חז"ל אמרו (קידושין סו, ב) תורה מונחת בקרן זוית וכל הרוצה ללמוד יבוא וילמוד, והיינו שהשי"ת נותן כוחות מיוחדים לבני ישראל שכל אחד יכול לזכות לכתר תורה. וכל זאת כבר הכין ופעל במתן תורה, כמו שאמרו חז"ל (שבת פח, א) בפסוק (שמות יט, יז) ויתייצבו בתחתית ההר מלמד שכפה עליהם ההר כגיגית אם אתם מקבלים את התורה מוטב ואם לאו שם תהא קבורתכם, וכבר עמדו התוס' ע"כ (ד"ה כפה) דמה הוצרכו לכפיה אחר שאמרו נעשה ונשמע. ואי' במדרש תנחומא (נח, פרק ג) דמה שאמרו נעשה ונשמע וקיבלו באהבה וברצון, זה היה רק תורה

שבכתב ואולם התורה שבע"פ זה לא קיבלו עליהם. ויראתי בפצותי אך בדרך אפשר נראה לומר כי הסיבה לכך היתה, כי התורה שבכתב יש לה איזה קצבה שמתחלת בפר' בראשית ומסיימת בפר' וזאת הברכה, וכמו כן נביאים וכתובים וכו', ועל כן ידעו היכן להתחיל והיכן לסיים, ועל זאת הסכימו לקבל עליהם כי כל דבר גבולי וכל קצבה שיודעים מהכין להתחיל והיכן לסיים, זהו דבר שבקל אפשר לקבל על עצמם, לא כן תורה שבע"פ שאין לו גבול וסוף, בבלי ירושלמי וכו' ועוד חידושים שהולכים ומתרבים מדור לדור וכו', זאת לא הסכימו לקבל מחשש שמא לא יזכו לדעת כל זה, ועל זאת ענו ואמרו כי אינם מסוגלים לכך ומה להם לקבל תורה זו.

על זאת הוצרך השי"ת לכפות ההר עליהם, להורות להם לבל ירימו ידיהם מכך, והם צריכים לקבל הדברים כמו שנאמר להם, ואמנם כן שנדמה להם לפי הטבע כי לא יהיו מסוגלים לכך, ואכן יש צדק בטענתם כי לא כל אחד מסוגל לכל זה עפ"י דרך הטבע כי זה שיש לו ראש חלש או זכרון קצר וכו', מנין ישיג כל הדברים האלה. אכן זה לפי דרכי הטבע כי באמת השכל האנושי הוא במידה וקצבה, ברם השי"ת נתן להם בעת ההוא כוחות למעלה מדרך הטבע וחכמת אלקות. ועל ידי שיתאמץ האדם ללמוד ולקיים המצוות ככל שביכולתו, אזי מאליו יתעורר ליבו לעשות הדבר בשלימות, כטוב בעיני ה' ואז יזכה שיאירו עיניו בתורת ה' עד שיזכה להיות גדול בתורה בזכרון וידיעת כל התורה כולה. נמצא דכדוגמת בתי המקדשות והמשכן שהיה ההכנה לבית השלישי, כן קבלת התורה שקיבלו ישראל התורה במעמד הנבחר וכפה עליהם ההר כגיגית הכל היה להכנה לדורות עולם שיכולים לקבל התורה גם באופן של למעלה מדרך הטבע.

מרגלא בפומיה דכ"ק מרן אאדמו"ר זי"ע ששמע מפ"ק הרה"ק מאוסטרובצא זי"ע שאמר על רבי יאשע [הכוונה על הגה"ק מראגטשוב זי"ע] 'שיודע ש"ס בבלי ירושלמי והרמב"ם, ישר והפוך יותר טוב מאשר כל איש יהודי יודע לומר אשרי'..., וכוונת הדברים, דהן זה הרי כל אחד יודע לומר אשרי כסדרו בע"פ בלי לטעות. אך לומר הדברים למפרע מסופו לתחילתו, זה הרי קשה מאוד ורק מתוך הכתב יתכן לאמרם בלי טעות, אך לא כן ר' יאשע שיודע כל התורה ישר והפוך אפי' בע"פ יותר מכל יהודי שיודע להגיד אשרי למפרע רק מתוך הכתב.

- אדם שמוסר נפשו לתורה כמה שידו מגעת סוכ"ס יראה שמצליח לעשות חיל בתורה -

אכן דבר כזה הוא למעלה מדרך הטבע, כיצד מסוגל ילוד אשה בעל שכל שכולו מוגבל ומוקצב, ובכל זאת יהא כל התורה שגורה על לשונו יותר מאמירת אשרי. והן הן הדברים האמורים שבאמת דבר זה לא היה עפ"י טבע, אלא שהיות שמסר נפשו וכתת עצמו באהלה של תורה בכוחות שנסך בו השי"ת ביותר מכוחו ויכולתו, ממילא השפיע לו השי"ת רוח דעת שיוכל מאליו ללמוד כל התורה עד שכל התורה תעמוד לנגד עיניו והאותיות פורחות באויר שיוכל ללמדה גם בעינים עצומות.

ידוע מה שדייק זקה"ק הישמח משה זי"ע (בספרו תפילה למשה, קפיטל קי) על מאמר חז"ל (מגילה ו, ב) יגעתי ומצאתי תאמין, דלכאו' יגיעה הוא היפך ממציאה שבא כלאחר יד בלי שנתייגע מלפניו, עיי"ש, ולדרכינו י"ל, דאכן כדי להשיג התורה בבחי' מציאה שישיגה למעלה מדרך הטבע, לזה צריך מתחילה יגיעה, שאחר שיעמול הרבה וימסור נפשו לדברי תורה לא יתן לעצמו להיות במנוחה ושלווה רק ישתדל ויתאמץ כסדר בעסק התורה, או אז יזכה למציאה שהוא דבר שלמעלה מגדר הטבע, לזכות לכתרה של תורה במדה גדולה וגבוהה עד מאוד, שפתאום יבחין כי נפתחו לפניו ארובות השמים ומעיינות החכמה, ובד בבד גם זוכה לחדש חידושים נפלאים, וגם שכל מה שלומד הוא זוכר והדברים בהירים לנגד עיניו כאילו למדם עתה וכו', ולחזות בדבר כזה אין לך מציאה גדולה מזו, בבחי' הכתוב (תהלים קיט, קסב) שש אנכי על אמרתך כמוצא שלל רב. כי באמת לזכות לקנין של תורה זהו סייעתא דשמיא שהשי"ת פותח לפניו שערי תורה, אך

כל זה אחר שיכין עצמו בכוחות שמסוגל.

כענין הזה היה בהקמת המשכן, שברצון ה' שיעשו מקדש לה' ויקויים בהם ושכנתי בתוכם, על כן הכניס בהם השי"ת כח וחכמה יתירה שיוכלו לעשות עבודה זו אף שלא היו רגילים לכך. וראיה לכך דמצינו במדרש (תנחומא פקודי, יא) דנתקשו ישראל מאד בהקמת המשכן, וגם משה רבינו בעצמו נתקשה בדבר עד שאמר לו הקב"ה עסוק אתה בידך והוקם המשכן מאליו עיי"ש, וזה ממש כדברינו דלכאו' על מה עשה ה' ככה שגם משה רבינו שהיה גיבור עצום (נדרים לח, א) לא יוכל להקימו, אלא שבא להורות שגם בדברים שעפ"י הנראה לפי הטבע א"א לעשותם ואפי' גדול כמשה. עם כל זה אם רק נעשה המעט שאנו יכולים אז ממילא ישפיע השי"ת כח למעלה מהטבע שנוכל לעשותו בשלימות.

ואומרו "עסוק בידיך" רמז לכח התורה, וכמו שדיברנו מזה כבר דאי' בספה"ק (ראה אוהב ישראל, פר' בשלח) דידיים רומז לתורה, וזהו שאמר הקב"ה למשה אם תרצה להקים את המשכן אין לך אלא לעסוק בתורה, ועל ידי עסק התורה הוקם אח"כ המשכן מאליו, כי הלומד תורה זוכה לכוחות מעל לדרך הטבע.

- תורה שבע"פ נקבע דווקא בשנות החורבן להורות שגם בדור זה ניתן לזכות לקנין תורה -

בנוגע לתורה שבע"פ שמעתי כמ"פ מכ"ק מרן אאדמו"ר זי"ע, דהנה אנו רואים דעיקר תורה שבעל פה נתחדש בישראל אחר החורבן דייקא שאז סידר רבי המשניות, ואח"כ באו האמוראים ופירשו המשניות וסדרו אותם על סדר הראוי ואז החלו ללמדם ולהפיצם בישראל, ואז סידרו תלמוד בבלי ותלמוד ירושלמי, וישנם הרבה סיבות וטעמים לכך. אחד הדברים שהאריך בזה כ"ק מרן אאדמו"ר זי"ע בכמה וכמה משיחות קדשו, דהנה בעוד בית המקדש היה קיים, וכמו כן בימי משה רבינו בעוד המשכן היה עומד על תילו היה אור השכינה באתגליא כל כך וראו כולם כי ה' שוכן בציון, אך נגד זה היה כח הטומאה ביתר תוקף כי זה לעומת זה עשה אלקים, וכדי לזכות להגיע למדריגה קדושה להיות קרוב לאלקים, היה צורך ביגיעה רבה ועצומה להלחם עם היצר וכת דיליה ששלטו ביתר שאת.

וידוע מה ששח פעם הגר"א זי"ע בקדשו ואמר: שמדריגתו והשגותיו של תנא עדיין אפשר לנו לתאר, אך מדרגתו של יהודי פשוט שחי בזמן הבית הוא למעלה מהשגתנו, כי אי אפשר לתאר גודל הקדושה שהיה בזמן שביהמ"ק היה קיים. [ואמרנו זה כביר שדייקא הגר"א הוא אשר היה יכול לומר זאת וכפי שהעיד עליו זקה"ק מרנא הדברי חיים זי"ע שמן השמים רצו להראות לעולם היאך שהיה נראה תנא, על כן שלחו להאי עלמא את נשמת הגר"א זי"ע שהיה מעין תנא (ושוב לאחמ"כ האריך לדבר בשבחן של הצדיקים תלמידי הבעש"ט הק' זי"ע שגדלה מעלתם וקדושתם עד מאוד), ועל כן אמר הגר"א שיכול להשיג ולתאר מדרגות והשגות של תנא אשר היו גבוהים ממלאכים ושרפים, לפי שהוא היה מעין תנא].

והדברים מבהילין על הרעיון, ואנו רואים בכך באיזה מצב היו ישראל בעת ההוא, עד אשר אין לנו השגה כלל בהם, בענין זה היה כ"ק מרן אאדמו"ר זי"ע מזהיר לידע כאשר אנו לומדים בספרי הנביאים צריכים זהירות יתירה לא לגשם את הדברים כפי אשר נראה מפשוטו של מקרא, כי כל אותם שהוזכרו במקרא היו אנשים גבוהים ורמים למעלה מהשגתנו ואין לנו שום אפשרות להשיגם ואת מעשיהם בשכל השפל שלנו.

אכן בזמן כזה שהקדושה היתה בתוקף כל כך, אז היו צריכים יגיעה רבה להגיע לכך, כי לעומת זה גם הטומאה פעלה הרבה להפיל בני אדם לרשתה. וכאשר הביא מהר"ח ויטאל בשם האריז"ל דכיון מחמת גודל ההסתר פנים של צד הקדושה, אזי גם כח הטומאה פועלת פחות מפעם ובזמננו ניתן יותר בניקל להתקרב להשי"ת ולעלות במדריגות גבוהות מאשר בימים עברו, עי"ש.

זאת לימדונו חכמינו ז"ל שקבעו את התורה שבעל פה דווקא בדור שאחר החרבן לבל נטעה ונאמר שאין אנו מסוגלים להגיע למה שהגיעו בימים קדמונים, וכלשון הכתוב שאמר שלמה

המלך בחכמתו (קהלת ז, י) אל תאמר מה היה שהדורות הראשונים היו טובים מאלה כי לא מחכמה שאלת זאת, חכמה אותיות כח - מה, שהשי"ת נותן כח ודעת ותבונה באדם גם ביום הזה שיוכל להגיע למדריגות גבוהות ונשגבות, ולא נטעה לומר שבדור זה לא שייך הדבר, כי גם בדור החושך הזה כאשר אנו שרויים בגלות, והטומאה מתגברת עלינו ומעמידה בפנינו נסיונות ומכשולות, עם כל זה אין זה אותה מלחמה שהיו צריכים לה בימים קדמונים, שהגילוי האלוקות היה ביותר מימינו אנו.

אם רק נשתדל ביתר שאת ללחום על יצרנו הרע, או אז נזכה להיות גדולים בתורה ולהשיג קנין תורה במדה מושלמת ביותר, והמציאות מוכיחה כן שאנו רואים שישנם כמה וכמה תלמידי חכמים מופלגים אשר תלמודם עומד לנגד עיניהם ובכל מקום ששואלים אותם יודעים מה להשיב, ושגור על לשונם מאמרי חז"ל אותם זוכרים הם בע"פ, ועוד כהנה וכהנה, וכל זאת אחר שנתייגעו במסירות נפש ממש ללמוד יומם ולילה, ואו אז ניתנה להם במתנה מן השמים להשיג דרגה כזו בידיעת התורה.

כל זאת למדנו ממלאכת המשכן והקמתו דלפעמים בא הרצון והתשוקה לעשות רצון ה', ואז השי"ת נותן כוחות עליונים להשלים המלאכה, ומעם זה נראה להסביר במה שאמרו חז"ל (סוטה ט, א) דרש רב חיננא בר פפא, מ"ד (תהלים לג, א) רננו צדיקים בה' לישרים נאוה תהילה, אל תיקרי נאוה אלא נוה תהלה, זה משה ודוד שלא שלטה שונאיהם במעשיהם, דוד דכתיב (איכה ב, ט) טבעו בארץ שעריה, כי מאחר שנבנה באופן של למעלה מדרך הטבע נמצא דהיה המשכן קדוש בקדושה עילאה כל כך עד שלא היה להחיצונים לאחוז בה.

*

זהו שרמז הכתוב אלה פקודי **המשכן משכן**, אף שבאמת עתיד המשכן להחרב, אך אין זה אלא ללמדנו **משכן העדות** והכוונה לתלמוד תורה כדברי המדרש כנ"ל, רצ"ל שיקחו ישראל ענין לימוד התורה וילמדו זאת מהקמת המשכן שנבנה למעלה מדרך הטבע מחמת שהתחילו מעט בעשיית מלאכה ואז סייע בעדם השי"ת וסימו הכל בשלימות, ואף יותר מזה כי אף שמתחי' היה נראה שהמלאכה היתה דים, וכל אחד הביא מדויק לפי הצורך במשכן ולבסוף פתאום ראו כי יש נותר, ועל כן באו עם מחזה פלא לפני משה ואמר לו ראה נא כי לפתע אנו רואים מותר, על זה אמר ה' למשה לעשות מזה ביהמ"ד, רצ"ל שילמדו מזה שאירע כאן דבר למעלה מדרך הטבע שהכניס השי"ת ברכה בנדבת המשכן וכח זה יש גם בלומדי התורה שיזכו לברכה כזו למעלה מדרך הטבע להשיג גדלות התורה בשלימות. כן בלימוד התורה כן שבראשונה צריך מסירות נפש להלחם עם היצר וללמוד תורה עד כמה שידינו מגעת אף שבאמת לא נראה שנספיק ללמוד כל התורה כולה.

והראי' לכך **ובצלאל בן אורי בן חור וגו'**, בצלאל שהיה איש קדוש יושב אהלים, איך נעשה פתאום לאומן גדול כל כך לעסוק בכל מלאכת מחשבת, והיכן ומתי למד מקצוע זה, התי' הוא ובצלאל בן אורי בן חור **למטה יהודה**, בזכות שבט יהודה שמסר נפשו להשי"ת שקפץ אל תוך הים לראשונה קודם כל ישראל בקריעת ים סוף, כי ידע שעל ידי מסירות נפש סוכ"ס יעשה השי"ת נס למעלה מדרך הטבע. וכח זה המשיך גם לבניו אחריו, הוא בצלאל שזכה להוציא מתח"י דבר נאה ומתוקן כזה שלמעלה מדרך הטבע, וזה יהיה להם לישראל משכן העדות שילמדו דרך זה גם לדברי תורה וקיום המצוות.

- אחר הנס בימי המן קיבלו ישראל גם התושבע"פ כי ראו דגם בטבע מוסתרים נסים -

אמרו חז"ל (שבת פח, א) דבימי מרדכי ואסתר הדר קיבלו ישראל את התורה מאהבה שנאמר (אסתר ט, כז) קיימו וקיבלו היהודים קיימו מה שקיבלו כבר וכו', עיי"ש, וטעם הדבר, כי הנה איתא בספרן של צדיקים (בני יששכר, מאמרי חודש כסלו, מאמר ד, אות פג; אגרא דפרקא, אות ריז) דשונה היה הנס דפורים משאר הניסים, דשם היו הניסים מלובשים בתוך הטבע שהיה הכל נראה שהעולם כמנהגו נוהג הרג אשתו בשביל אוהבו והרג אוהבו בשביל אשתו וכו' (אסת"ר א, א), כך הרג את ושתי כי לא עשתה רצונו, אח"כ באה לביתו

אסתר, וכאן שמע מרדכי דברי שומרי הסוף ופונה להציל את המלך, כך או כך נסתבבו הדברים עד שכל אלו הובילו בסופו של דבר לישועתן של ישראל, וכך אמרו חז"ל (חולין קלט, ב) אסתר מה"ת מנין שנאמר (דברים לא, יח) ואנכי אסתר אסתיר פני וגו', ורצ"ל שכל הניסים בימי אסתר היו בבחי' הסתר שהיה מוסרת בתוך הטבע.

לענייננו נראה, דיש ללמוד מאותו הענין, שגם לכל איש מישראל השי"ת מסתיר לפעמים נסים בתוך הטבע, דיש לך אדם חלש אופי שאין לו כשרונות יתר על המדה, ועפ"י הטבע נראה כי לא יצליח בתורה אך האמת היא שהשי"ת מסתיר כאן כמה וכמה נסים בתוך הטבע, ואין צריך כי אם מעט מסירות נפש מצד אותו אדם שיעשה לפי כוחותיו, ופתאום יראה ניסים מתגלים מתוך הטבע, שרואה איך שמצליח ועושה חיל ועולה ומתעלה בתורה ומחדש חידושי תורה כסדר ונעשה כמעין הנובע.

כאשר ראו זאת בני ישראל בימי מרדכי ואסתר, או אז הדר קיבלו את התורה שבעל פה מאהבה והסכימו ללמוד ולעשות ולקיים את כל דברי התורה כי ידעו והבינו שכל אחד מסוגל לכך לגדול בתורה, ועל כן נתקיים אז (אסתר ח, טז) ליהודים היתה **אורה**, ודרשו חז"ל (מגילה טז, ב) אורה זו תורה, וקיבלו את התורה באהבה רבה ואהבת עולם מתוך קבלה בלב לעסוק בה תמידין כסדרן.

על כן אמרו חז"ל (תענית כט, א) משנכנס אדר מרבין בשמחה, כי עד הנה היה אדם לפעמים נופל ליאוש בראותו כמ"פ שנופל ואין מצליח בדברי תורה, וזה היה שובר את רוחו כי הנה נראה לו שאף פעם לא יצליח, אך בהגיע חודש אדר ורואה הניסים שארעו בפורים שהקב"ה מסתיר נס בתוך טבע ואף שנראה הכל נוהג לפי הטבע, עכ"ז הקב"ה מסתיר שם נסים, זה נותן לו להאדם חיזוק לקבל את התורה מחדש, וזה מחזק ומאמץ ברכיים כושלות לעמוד נגד נסיונות היצר כדי שנוכל לישב באהלה של תורה.

- הקמת בית מתוך קדושה משפיע כוחות להצליח ברוחניות גם כשרחיים בצווארו -

כן הדברים אמורים בנוגע לאיש ואשה שעומדים להקים בית חדש. הרי כך הוא דרכו של עולם שבא בחור שישב ועסק בתורה בין כתלי ביהמ"ד ובתוך ד' אמות של הלכה, והנה הוא הולך ובא לבנות בית ונופל לו רחיים על צווארו להביא פרנסה וטרף למשפחתו, כפי שתמהו חז"ל ואמרו (קידושין כט, ב) רחיים בצווארו ויעסוק בתורה, ובזאת תגדל הפחד והקושי לאדם שעומד לבנות בית בישראל שמא יצטרך עכשיו למעט בתלמוד תורה, וע"כ היה מן הדין לימנע מכל העולם הזה ולהמשיך לישב בביהמ"ד.

אכן זה טעות לחשוב כן כי רק אם מביטים עפ"י דרך הטבע, אזי קובעים לפי מה שהטבע יקבע ויש מקום לחשוש, כי באמת עפ"י טבע קשה מאוד לעמול ולעבוד קשה לצורך פרנסה, ובד בבד לעסוק בדברי תורה בעומק העיון. ברם אנו מאמינים בני מאמינים שהבורא ית"ש הוא למעלה מדרך הטבע, ואין מודדים בשמים ממעל עפ"י הכשרונות או הראש החריף וכו', רק מביטים לפי המסירות נפש מצידנו האיך אנו מקיימים התורה והמצוות, ועל ידי זה נשפע עלינו מדיליה כוחות עליונים למעלה מגדר הטבע, כדי שנוכל להשלים עבודתנו ומעשינו למען כבוד שמו בשלימות.

כלפי שמיא גליא כל רצון טוב של כל איש מישראל האיך שחפץ מעומק ליבו לעשות נחת רוח להבורא ית"ש, להתנהג בקדושה וטהרה בכל הליכותיו, וכערך זה נוסך בו השי"ת כוחות שיוכל להשלים רצונו ולעשות עבודתו בשלימות. אכן באופן כזה אין כל מקום לחשוש ולדאוג מרחיים בצווארו, כי השי"ת ינהיגהו באופן של למעלה מדרך הטבע, שאף שיהיה טרוד במעט לצורך פרנסה, אם ישתדל ויתאמץ לעשות רצון ה' כדת, אזי יקבל מאיתו ית' הכוחות לכך ויוכל להיות גדול בתורה.

כן אמרו חז"ל (ביצה טז, ב) הרוצה שיתקיימו נכסיו יטע בהן אדר, שנאמר (תהלים צג, ד) אדיר במרום ה', שאם רוצה שיתקיימו נכסיו ברוחניות, ויראה ברכה במה שלומד ובכל מה שעושה לשם שמים, יטע בהם אדר שנא' אדיר במרום ה', היינו שישים בטחונו בהשי"ת שהוא יתן לו כוחות למעלה מדרך הטבע והוא יתחיל

ככל שידו מגעת והשאר יעשה השי"ת לטוב לו.

העיקר שיש להתחזק במה שאמרו חז"ל (ב"ר עו, ד) כל ההולך בדרכי אבות אני מתקומם עליו בזכות אבות, ודבר זה אמור לכל איש ואיש מישראל שהוא מזרע האבות הק' דאין קורין אבות אלא לשלשה (ברכות טז, ב), ובודאי שזכותם תגן בעדם אם הולכים בדרכם.

ביותר הדבר אמור במי שבא מזרע צדיקים מדור דור שאם רק ישתדל במעט ככל שידו מגעת לילך ולצעוד בדרכם ובעקבותיהם ומבקש מהשי"ת מידי יום ביומו בבכיות ובבקשות שחלילה לא יתעה בדרכו ולא תצוד אותו הטומאה לרשתה, אז זוכה ומשמים מסייעין בעדו בזכות אבותיו.

העיקר בחודש אדר הוא לקיים מרבין בו בשמחה, והמכוון בזה על לימוד התורה שעליה נאמר (תהלים יט, ט) פקודי ה' ישרים **משמחי** לב, ואז יתקיים בנו (שם צז, יא) אור זרוע לצדיק ולישרי לב שמחה, שנזכה לאור התורה, ועל ידי שנרבה לעסוק בתורה אז יהיה כל אחד בפרטיות משכן לה' כי יהיה ראוי שתשרה עליו שכינה להיות כבית מקדש מעט, בכח תורתו, ואז ישפיע עלינו השי"ת כוחות עליונים למעלה מדרך הטבע, עד שנזכה להתקרב אליו ביתר שאת.

על זה קבעו לומר נוסח הקידושין 'הרי את מקודשת לי', ואיתא בגמ' (קידושין ה, ב) דאומרו לי הוא חובה שלא יהא כידיים שאין מוכיחות. וראה מ"ש בזה בספה"ק אגרא דכלה (שמות כה, ב) במאה"כ דבר אל בני ישראל ויקחו לי תרומה וגו', דהנה תיבת ישרא"ל הם אתוון ל"י רא"ש, ל"י הם אותיות החיצונים שבישרא"ל המקיפים לאותיות רא"ש שבישרא"ל, להיות תיבת ל"י מורה על בחינת קידושין שקידש השי"ת לכנסת ישראל, כמד"א (שם יט, ו) ואתם תהיו לי וגו' וגוי קדוש, כענין קידושין הגשמיים בעולם הזה הרי את מקודשת לי ידים מוכיחות, בעינן ל"י דייקא, וכו' עי"ש. והיינו שבא להורות, דכלל ישראל נותנים ידיים מוכיחות שהם שייכים להקב"ה, וממילא אין כל מקום לדאגה מרחיים בצווארו וכו' כי השי"ת ישפיע להם כל טוב.

וזה הרמז בפסוק אלה פקודי המשכן משכן העדות, אמנם כן דהמקדשות נחרבו בסוף, אך אדרבה עם עד היום היה בקדושת הבית דווקא באותו מקום שעמד הבית, הרי שבזמן הגלות אחר שנחרב הבית אז נעשה **משכן העדות** היינו ביתו של כל יהודי ויהודי שמתנהג עפ"י תורה, אזי בכל מקום שהוא בכל העולם כולו עושה ביתו כמשכן ה' נמצא דהקדושה מתפשטת בכל העולם כולו, אף יותר ממה שהיה בזמן המשכן והמקדש.

ומרומז בפסוק **כי ענן ה' על המשכן יומם** רצ"ל בזמן שהיה בבחי' **יום** בעת שהמשכן והמקדש היו קיימים, היה אז ענן ה' והקדושה שורה באותו מקום מסוים היכן שעמד.

אך גם בעת שלא יהיה בבחי' יומם והגלות תבא על ישראל, אז **ואש תהיה לילה בו** אש הכוונה לתורה ע"ד (ירמיה כג, כט) הלא כה דברי כאש נאום ה', כאשר נעסוק בתורה בלילות ונקדש הלילות בתורה ומצוות, אז לעיני כל בית ישראל **בכל מסעיהם** בכל מקום שיהיו יהיה שם השראת השכינה ולא רק במקום המקדש, אלא בכל מקום בעולם היכן שיקדשו מעשיהם והילוכם, כאשר אמר זקה"ק מרנא הדברי חיים זי"ע דכל מקום שאדם לומד תורה גם בחו"ל הוי כד' אמות בארץ ישראל כידוע.

*

גלוי וידוע לפני השי"ת כי כל אחד בעומק ליבו הרצון הוא לקבל עול מלכות שמים שלימה, ועל כן הוא מקרב אותנו אליו, אך עכ"ז עדיין צריך יגיעה מצידנו שגם החלש יאמר גיבור אני, וכל אחד ישנן לעצמו כסדר. 'אני יכול ואני מסוגל', וזאת ילמד מפרשת הקמת המשכן שנבנה למעלה מדרך הטבע אף שהיה נראה שלא יכלו לעשות זאת.

יעזור השי"ת ויהי ה' אלוקינו עמנו כאשר היה עם אבותינו אל יעזבנו ואל יטשנו ולא ייבוש המעיין ולא יקצץ האילן שנזכה עוד לידבק בם ולילך בדרכם וכן נזכה להתקרב להשי"ת ולא תמוש התורה מפינו ומפי זרענו ללמוד וללמד לשמור ולעשות ולקיים את כל דברי תלמוד תורתך באהבה. וימי החודש הזה יהיו ימי ששון ושמחה לכל בני ישראל, ויושפע עליהם משמים השפעות קדושות ברוחניות ובגשמיות, ונהיה

אנחנו וצאצאינו וצאצאי צאצאינו כולנו יודעי שמך ולומדי תורתך לשמה.

ירחם השי"ת על עמו בית ישראל הם ונשיהם ובניהם ובנותיהם, ויקויים לכל בני ישראל היה אור במושבותם, מתוך שפע ברכה והצלחה, בני חיי ומזוני רויחי, רפואות וישועות, וכל מה דבעי, ותיכף נזכה להגאל בגאולה השלימה במהרה בימינו אמן.

"**קול צהלה ורנה**" - מיד בסיום הזמר א-ל מסתתר של סעודה שלישית, בשעה 8.30, זמרו הזמר 'שושנת יעקב' כנהוג בחודש אדר. ולאחמ"כ ניתן האות לפתיחת מעמד ה"פארשפיל" כפי הנהוג במוצאי שבת עליה לתורה. רגשי ההתעוררות של עידן רעוא דרעוין נמזגו והתערבבו יחד עם רגשי השמחה שמילאו את כל ההיכל לעת אשר פצחו המשוררים בניגוני ריקוד ושמחה בליווי כלי זמר, כשכל הקהל רוקד בשמחה וגיל לקול צלילי השירה והזמרה. והביאו לפני מרן שליט"א פירות, ואף לפני הקהל חילקו פירות ורוב מטעמים לכבוד השמחה.

רגעים נעלים היו מנת חלקם של קהל הקודש, כאשר רקד מרן שליט"א עם החתן מורנו הרב מאיר נתן נטע שליט"א, ובפרט בעת שירת 'וחסד ה' מעולם ועד עולם'. כשכל הקהל אף הוא נתעלה טפחיים מעל הקרקע בריקודים של מצוה. השמחה התעצמה והתגברה מרגע לרגע, כשניגון מחליף ניגון והשמחה חוצה גבולות וגדרים. כן רקדו עם החתן המחותנים ראש הישיבות הגרימ"ד שליט"א, והרה"צ רבי אפרים אהרן למברגר שליט"א, והסב הגריא"א למברגר שליט"א.

בהמשך נשמעו חרוזין ע"י הר"ר יעקב יהודה מילר הי"ו מחיפה לרגל השמחה. והמשיכו עוד בשיר וקול תודה עד השעה 10.15.

בברכת המזון על הכוס כיבד מרן שליט"א את כ"ק האדמו"ר מקאליש שליט"א.

לתפילת ערבית ניגש הרה"ג רבי ישראל מנחם למברגר שליט"א רא"כ אדירי התורה בפתח תקוה.

"**וחסידים ברינה יגילו**" - לאחר תפילת ערבית יצא מרן שליט"א מן ההיכל הגדול יחד עם החתן שליט"א והמחותנים, ופנו לעבר רחוב בני יששכר שם המתינו אלפי אנ"ש כדי ללוות את החתן אל ביתו בקול צהלה ורינה וכראוי לחתן הדומה למלך. והלכו כל הפמליא הנכבדה אשר מלווים בקול המון חוגג עד לביתו של כ"ק מרן שליט"א.

כאשר הגיע מרן שליט"א לביתו, עלה במעלות שלפני ביתו נאוה קודש, שם יצאו שוב במחול המחותנים בנו ראש הישיבות הגרימ"ד שליט"א והרה"צ רבי אפרים אהרן למברגר שליט"א יחד עם החתן מורנו הרב מאיר נתן נטע שליט"א. לאחמ"כ האציל מרן שליט"א מברכות קדשו בברכת "א גוטע וואך" לכל קהל הגדול שעמדו ברחבה למטה, ואף הם ענו כנגד המברך בברכת א גוטע וואך. לאחר מכן נוצרו מעגלי ריקוד נלהבים ברחבה הגדולה.

לאחמ"כ ליוו מאות אנ"ש את החתן בקול המון חוגג עד לביתו של אבי החתן ראש הישיבות הגרימ"ד שליט"א.

אורחי חו"ל נקראו להכנס לקודש פנימה להבדלה, ובהגבהת הכוס התכבד הרה"ח ר' יעקב נוסנצוויג גבאי בית מדרשנו במאנסי. ואט אט התפזר הקהל איש על מחנהו ואיש על דגלו עמוסים ברגשות חדווה ושמחה, ובאוצרות של הכנה דרבה לקראת שמחת בית צדיקים בשבוע הבעל"ט.

<u>יום ראשון פר' ויקרא ג' אד"ב</u>

לפני תפילת שחרית הניח מרן שליט"א תפילין להבחור הבר מצוה יקותיאל יהודה נ"י בן הר"ר אלחנן וינברג מחיפה.

בערב סידר מרן שליט"א חופה וקידושין אצל החתן יקותיאל יהודה נ"י בן הרה"ג ר' יעקב אשר פלדמן מב"ב, ע"ב הר"ר חיים צבי וינברגר מביתר עילית (ב"ר בערל מפעיה"ק).

<u>יום שני פר' ויקרא ד' אד"ב</u>

לפני תפילת שחרית הניח מרן שליט"א תפילין להבחור הבר מצוה משה יוסף מאיר נ"י בן הרב בנש"ק יחזקאל פאלאק מאלעד (בן כ"ק האדמו"ר מבערגסאז זצ"ל). ולהבחור הבר מצוה דוד נ"י בן הר"ר חיים מנחם מלר מירושלים (בהג"ר קלמן מירושלים).

מיד אח"כ יצא מרן שליט"א מביתו לעבר בית החיים בנתניה, לפקוד את ציון קדשו של כ"ק מרן זי"ע, לקראת השמחה בחצרות קדשנו.

כשהגיע מרן שליט"א לתוככי בית העלמין נעמד ליד חלקת צאנז. ונכנס לאוהל ציון המצוינת והדליק ב' נרות ע"ג המצבה, והחל באמירת תהלים, משך כמחצית השעה, כשהוא שוהה באוהל כל הזמן לבדו. לאחר היהי רצון התקרב מרן שליט"א לציון הק', ונשען עליו ונשא תפילה חרישית בבכיות משך זמן, אח"כ הניח אבן על המצבה, ויצא מהציון כשהולך לאחוריו.

<u>"יום החופה" יום שלישי פר' ויקרא ה' אדר ב'</u>

מהשעה 5.30 לפנות בוקר החל היכל המתיבתא להתמלאות בבחורי החמד דישיבותינו הק' ואברכי הכוללים ושאר האורחים, שהתיישבו ללמוד בהתמדה רבה שתי שעות רצופות לרגל היום הגדול והנשגב וכהכנה לתפילת שחרית בצוותא חדא עם כ"ק מרן שליט"א.

בשעה 7.45 בבוקר יצא מרן שליט"א מביתו נאוה קודש, כשהוא כבר מעוטר בטלית ותפילין, להיכל המתיבתא. והחלו בתפילת שחרית. התפילה עברה בהתרוממות הנפש ובהתעלות כראוי ליום גדול זה.

במשך היום למדו קהל האברכים והבחורים בהיכלי הכוללים והיכל המתיבתא כהמשך ליום שכולו תורה שאורגן ע"י 'בחצרות החיים' - ארגון החבורות דחסידי צאנז, לרגל האי יומא רבא יום החופה. גם בישיבתנו הק' 'דברי יציב' בחיפה נערכו סדרי לימוד מיוחדים לכבוד האי יומא רבא.

בשעה 2.40 הלך מרן שליט"א ליד בית המדרש המרכזי אהל נחמיה פעיה"ק, להשתתף בהלווית הרבנית הצ' מבייטש ע"ה, א"ח ש"ב כ"ק האדמו"ר מבייטש זצ"ל נכדת רבוה"ק לבית צאנז זי"ע. אחר אמירת הקדיש ליווה מרן שליט"א את המיטה כברת דרך, וחזר למעון הקודש.

בשעה 4.00 נכנס מרן שליט"א לתפילת מנחה בהיכל המתיבתא. לפני העמוד ניגש הרה"ח ר' משה יחזקאל פרידמאן מוויליאמסבורג.

אחר תפילת מנחה נכנס מרן שליט"א לביתו נאוה קודש שם ניגש יו"ר מכון ראש פינה הרה"ג רבי ניסים דרעי שליט"א רב שכונת בית וגן, והגיש את הספר החדש והמפואר, ספר 'אבן ברורה' על אבן העזר, כמתכונת המשנה ברורה, שהוציא לאור יחד עם אברכי כולל ש"ס דחסידי צאנז בירושלים ע"י מכון ראש פינה. מרן שליט"א הביע התפעלותו מהעבודה וההשקעה הכבירה ומההיקף הגדול, תורה מפוארה בכלי מפוארה, ואחלו מברכות קדשו להגדיל תורה ולהאדירה.

לאחר מכן ניגשו גבאי המעמדות והגישו לפני מרן שליט"א את 'ספר המעמדות', בו נזכרו לטובה ביום החופה כל אלו הנותנים דמי המעמדות. והאציל מרן שליט"א מברכות קדשו, בזה"ל: שכולם יוושעו בכל טוב, כולם הרי שותפים לשמחה, ויוושעו בשמחת עולם.

בביתו נאוה קודש שהו כבר החתן והמחותנים, ויצאו יחדיו החתן והשושבינין וכל הפמליא למעמד הקבלת פנים, כשכל רחוב רב סעדיה גאון מלא וגדוש בצפיפות ע"י המונים הששים ושמחים, שבאו ללוות את מרן שליט"א ביום שמחתו.

כנהוג אצל כ"ק מרן זי"ע ע"פ המקובל מקדמונים (עי' תוס' סוכה מה. ד"ה מיד תינוקות), היה מוכן שם מרכבת סוסים להוביל את החתן ושושביניו, עליה נסעו החתן שליט"א והמחותנים שליט"א (מרן שליט"א נסע ברכבו). המרכבה נסעה על פני רחובות ר' סעדיה גאון, רבי עקיבא, דברי חיים והרמ"א עד היכל רוזנברג, כשמקיפים אותה אלפי אנ"ש המכרכרים ומפזזים בשירה ובזמרה.

בו בזמן התמלא היכל רוזנברג באלפי בחורים ואברכים שגדשו את עשרות הפארענצ'עס שהוקמו במיוחד על כל אורך ורוחב ההיכל, כשבמרכז ההיכל יושבים במתחמים מיוחדים אלפי מכובדים, זקני אנ"ש ואורחים מכל רחבי הארץ, כשצוות גדול של סדרנים מכוונים במאור פנים ובדרך כבוד את כל אחד למקומו הראוי לו לפי כבודו.

מרן שליט"א הגיע לקבל"פ בשעה 4.45, ומיד אח"כ הסב כ"ק האדמו"ר מתולדות אברהם יצחק שליט"א, ועלה לבימה הגדולה כשקהל האלפים פוצח בשירה אדירה בקול רנה וצהלה וברוב שמחה. מרן שליט"א התיישב על מקומו יחד עם המחותנים, והמשוררים יחד עם כל הקהל החלו בניגוני התעוררות ודביקות מלאי ערגה וכיסופין, ניגוני ימים הקדושים וניגונים מצדיקים קדושי עליון שרפי מעלה מדורות הקודמים, כשקולות השירה מעוררים את הקהל להתבונן בשגב השעה הרוממה כאשר האבות הקדושים רועי ישראל בכל הדורות עוזבים את מקום כבודם בגן עדן ויורדים להאי עלמא להשתתף בשמחת צאצאיהם. מעמד נורא ונשגב זה נמשך למעלה משעה כשכל העת שורר בהיכל הרגשה מרוממת של "וגילו ברעדה - במקום גילה שם תהא רעדה", ועיני הכל נשואות אל מרן שליט"א שישב אחוז שרעפי קודש ועיניו עצומות. במהלך הקבלת פנים אף קרא מרן שליט"א קוויטל של ידידי החתן בישיבה"ק, ושל תלמידי ישיבת היכל התורה פעיה"ק.

ונגשו הרה"ג רבי בן ציון רייך שליט"א נאמן בית רבוה"ק, הרה"ג ר' אברהם שלמה היילפרין שליט"א מנהל רוחני דישיבה"ק מתיבתא דברי יציב בחיפה, והר"ר יוסף דויד הי"ו גבאי ארגון 'רב חסד', ונתן להם מרן שליט"א סכום הגון לצדקה.

במהלך קבלת הפנים נשא מרן שליט"א דברי התעוררות לרגל המעמד, וזהו תוכנם:

יראתי בפצותי, ולכן אשים קנצין למילי. אמרו חז"ל בגמ' (שבת ל, ב) אמר רב יהודה בריה דרב שמואל בר שילת משמיה דרב בקשו חכמים לגנוז ספר קהלת מפני שדבריו סותרין זה את זה וכו', ומאי דבריו סותרין זה את זה וכו', כתיב (קהלת ח, טו) ושבחתי אני את השמחה, וכתיב (שם ב, ב) ולשמחה מה זה עושה, לא קשיא ושבחתי אני את השמחה שמחה של מצוה, ולשמחה מה זה עשה זו שמחה שאינה של מצוה, ללמדך שאין שכינה שורה לא מתוך עצבות ולא מתוך עצלות ולא מתוך שחוק ולא מתוך קלות ראש ולא מתוך שיחה ולא מתוך דברים בטלים אלא מתוך דבר שמחה של מצוה וכו'. וכבר דקדקו במפרשים על תי' הגמ'

ד'ושבחתי אני את השמחה' קאי על שמחה של מצוה, דהלא בפשטות המקרא אינו מרומז כלל.

ונקדים תחילה לבאר מאמר חז"ל בגמ' (ברכות ל, ב) עה"פ (ב, יא) עבדו את ה' ביראה וגילו ברעדה, מאי וגילו ברעדה, אמר רב אדא בר מתנא אמר רבה במקום גילה שם תהא רעדה, אביי הוה יתיב קמיה דרבה חזייה דהוה קא בדח טובא אמר וגילו ברעדה כתיב, אמר ליה אנא תפילין מנחנא. רבי ירמיה הוה יתיב קמיה דרבי זירא חזייה דהוה קא בדח טובא אמר ליה בכל עצב יהיה מותר כתיב (משלי יד, כג), אמר ליה אנא תפילין מנחנא. וראוי לבאר מהו התשובה שהשיב 'אנא תפילין מנחנא'. ושוב קאמר בגמ' מר בריה דרבינא עבד הלולא לבריה חזנהו לרבנן דהוו קבדחי טובא, אייתי כסא דמוקרא בת ארבע מאה זוזי ותבר קמייהו ואעציבו. רב אשי עבד הלולא לבריה חזנהו לרבנן דהוו קא בדחי טובא, אייתי כסא דזוגיתא חיורתא ותבר קמייהו ואעציבו. ובתוס' שם (ד"ה אייתי) מכאן נהגו לשבר זכוכית בנשואין, ע"כ.

הנה דברי חז"ל הללו צריכין לימוד, דהלא לכאו' למה לא ישישו ויעלזו התלמידים בשמחת רבם כאשר הוא משיא ומכניס את בנו מתחת החופה, ובוודאי עליהם לשוש ולשמוח בשמחת צדיקים אשר הוא שמחת אמת, ומפני מה שברו הם כוס יקרה בשמחתם לקלקל מעט מהשמחה.

ובגוף הדבר יש לבאר הענין של 'וגילו ברעדה' דבמקום גילה שם תהא רעדה, שלכאו' הם נראים כתרתי דסתרי, וכאשר נתקשו בזוה"ק (ח"ג, פר' אחרי, דף נו, א; וראה בספר העיקרים, מאמר ג) במה דכתיב (תהלים ק, ב) עבדו את ה' בשמחה, וכתיב עבדו את ה' ביראה וגו' והני קראי קשיין אהדדי, דבוודאי המשורר האלוקי דוד המלך ע"ה כוונתו ליראה ולשמחה אמיתית, ובפשטות כאשר האדם שמח מסתלקת היראה והפחד הימנו, וכן להיפך בשעה שמתייירא אינו יכול לשמוח.

ויתבאר עפי"מ דאיתא בצוואת הריב"ש (שהוא ממה שלקטו התלמידים הק' מאור שבעת הימים הבעש"ט הק' זי"ע, אות ק), בזה"ל, לעבוד את ה' ביראה בשמחה והן תרין ריעין דלא מתפרשין, ויראה בלא שמחה היא מרה שחורה ולא יאות לצער על עבודת ה' האיך לעבוד, רק תמיד יהיה בשמחה ואפילו באותה שעה צריך ג"כ לעבוד אותו ואין פנאי לישב אותו איך ומה, עכל"ק.

והיינו כי השמחה והיראה בחדא מחתא אזלי, דשמחה שאין בה יראה שאינה מביאה את האדם לידי יראת שמים ועבודתו ית"ש אינה שמחה כי אם הוללות. וכן להיפך יראה שאין בה שמחה אינה יראה כי אם עצבות ומרה שחורה, כי כאשר יעלה האדם על לוח לבו כל מעשיו מה שעשה בימי חלדו עלי אדמות, ואיך שקלקל והרע מעשיו יפול לידי עצבות ומרה שחורה, אלא דבהכרח דיראה ושמחה אזלי אהדדי.

ובאמת כבר קדמו ברעיון זה בתנא דבי אליהו (רבא, פרק ג) בזה"ל, עוד אמר דוד המלך ע"ה אני יראתי מתוך שמחתי, ושמחתי מתוך יראתי, עכ"ל. והיינו שכאשר יראה האדם שהוא מלא שמחה וחדוה, שוב יתמלא דאגה ומורא מפני מה שרוי הוא בשמחה כל כך, וכי השלים ותיקן כל המוטל עליו לתקן בהאי עלמא, והלא כה הרבה לפגום ולקלקל, ואם כן לשמחה מה זו עושה, וזהו '**יראתי מתוך שמחתי**' היינו שמתייירא האדם ממה שהוא שרוי בשמחה.

זאת לבד מעצם הענין שכאשר מגיע האדם לעת אשר השמחה שרויה במעונו, עליו להתמלא בפחד ורעדה שמא הוא בכלל 'ומשלם לשונאיו אל מול פניו להאבידו' (דברים ז, י), שמשלמים ומנכים לו מזכיותיו על כל מעשיו בעולם הזה. אלא שזה ברור כי יראה זו נאמרה לו לאדם רק בשמחה פרטית שלו, לא כן בשמחת אחרים שבוודאי עליו לגיל ולשוש בכל לבו, כי בוודאי אין לתלמידים לחשוש שאין רבם ראוי לשמחה ח"ו, וכיון שכן שוב עולה התמיהה מפני מה שיברו רב אשי שהיה רבן של ישראל ומסדר התלמוד, ומר בריה דרבינא כלי יקר בשמחתם.

ובהכרח התי' הוא כנ"ל, דשמחה אמיתית בהכרח שתביא לידי יראת שמים, אשר על כן כאשר חפץ האיש הישראלי לידע אם שמחתו הוא שמחת אמת מתוך פנימיות לבו, יפשפש במעשיו לראות אם על ידי השמחה בא לידי

יראת חטא, יראת השי"ת ודביקות בו, זה יהיה לו סימן ברור כי שמחתו הוא שמחת אמת.

עומדים אנו סמוך ונראה לימי השמחה ימי הפורים ובתוך הימים שמרבין בהם בשמחה, וכדבר הזה ראינו גם בנס שנעשה ליהודים בשושן, שאמר הכתוב (אסתר ח, טו) והעיר שושן צהלה ושמחה, ואו אז 'ליהודים היתה אורה ושמחה וששון ויקר' (שם פסוק טז), ודרשו חז"ל אורה זו תורה שמחה זו יו"ט, ששון זה מילה ויקר אלו תפילין, ולכאו' מהיכן הוציאו חז"ל כל הלימודים הללו שאין כן במשמעות הכתוב. ולפי דרכינו הריהו כמבואר, דכאשר באו בני ישראל לידי שמחה אזי בהכרח שלא היתה זו שמחה גשמית לבד, כי כאמור שמחה שאין לה אחיזה בענייני רוחניות ואינה מביאה את האדם לידי תוספת יראת שמים וקבלת עול תורה ועול מצוות אינה שמחה אמיתית, ולזה הוכרחו חז"ל לדרוש כוונת הכתוב על ענייני רוחניות של תורה יו"ט מילה ותפילין, והבן.

ויפורש הכתוב (תהלים קיא, י) ראשית חכמה יראת ה', ורגיל אני להזכיר מ"ש זקה"ק בייטב לב בשם הרה"ק מבארדיטשויב זי"ע (פרשת נח; ייטב פנים מאמר קדישין לסוכות, ליל ב' דסוכות ד"ה חסידים הראשונים, וציינו המציינים שלא נמצא בספר קדושת לוי), שבחינת החכמה היא שני הפכים בנושא אחד, על דרך הכתוב (קהלת ב, יג) כיתרון האור מן החושך כן יתרון החכם מן הכסיל, כשם שאור סובל ב' הפיכים ליליא ונגהי (פסחים ג, א). וזהו שאמר הכתוב ראשית **חכמה** היינו דהחכמה הוא כאשר ישנם לב' ההפכים הנ"ל יחדיו, כאשר היראה והשמחה בחדא מחתא אזלי, שאז הן היראה הוא יראת אמת והן השמחה היא שמחה אמיתית.

ולזה דרשו חז"ל **וגילו ברעדה במקום גילה שם תהא רעדה**, והיינו דכאשר יחפוץ האדם לידע אם הוא עובד את קונו כמאמר הפסוק **עבדו את ה' ביראה** יבדוק אם היראה הזאת מביאתו לידי **וגילו** בשמחה, וכן להיפך בשעת שמחתו יבדוק ויפשפש לראות אם השמחה מביאתו לידי **ברעדה** פחד ה' והדר גאונו, שאז ידע כי שמחתו שמחת אמת הוא.

לזה כאשר ראה אביי את רבה דקא בדח טובא, נענה ואמר 'וגילו ברעדה כתיב', ואמר לו רבה וכן רבי זירא 'אנא תפילין מנחנא', דגבי תפילין כתוב (דברים כח, י) 'וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך ויראו ממך', וכאשר מתהלך האדם ותפילין בראשו באימה וביראה, חופף עליו יראת שמים כיון שהולך בחותם המלך ובלבוש מלכות, וכוונתם בזה היתה דשפיר יש להם להיות בשמחה כיון שאצלם שהשמחה והיראה אזלי כהדדי, ואז השמחה הוא שמחת אמת.

דבר זה גם לימדו מר בריה דרבינא ורב אשי ביום שמחתם, דשמחה בלא יראה אינה שמחה כי אם הוללות, ובשמחה כגון זו אין השמחה אלא לשעה, כשכעת רוקד ומפזז ואחר זמן קצר מאוד עלול הוא ליפול לגמרי רח"ל, ולזה הראו לתלמידיהם שיתבוננו שכאשר הם משברים דבר יקר אזי אף שאכן יש שמחה גדולה בהדבר היקר אולם כאשר משברים זאת הרי שמביא לידי עצבות, כך יתבוננו הם האם שמחתם הוא שמחה שלימה ואמיתית או שהוא בר חלוף כמו הזכוכית שנשברה, ועיקר השמחה הוא כאשר הוא שמחה רוחנית, המביאה לידי יראת שמים הרהור תשובה וקבלות טובות.

– מענין לענין באותו ענין כדאי להוסיף, כאשר אנו מדברים על יראת שמים, דהנה ידוע מש"כ הרה"ק הר"ר זושא מאניפאלי זי"ע (עי' מנורת זהב, פרשת נשא) סגולה ליראת שמים, הוא על ידי אהבת ישראל, היינו לאהוב כל אחד מישראל, ולכבדו כאילו היה בנו יחידו, וכשם שלא ימצא אב דוחף את בנו ודוחק בו כשרוצה ללכת ולמהר לדרכו לפני בנו וכדו', כן הוא אצל כל אחד מישראל לכבד אחד את זולתו ולא לדחוק ולדחוף חלילה. וזהו הסימן הראשון לידע כי השמחה הוא שמחה של קדושה ומצוה, כאשר רואים שמכבדים אחד את רעהו, כי כאשר יכאיב חלילה שוב אינה שמחה מצד הקדושה כי אם הוללות רח"ל. והחפץ להשתתף בשמחה של אמת, עליו לכבד ולאהוב כל אחד מישראל, ובכל עת להרהר ולחשוב מה יכול להקל ולעזור לרעהו. –

והנה כתב הרה"ק מראפשיץ זי"ע בזרע קודש

(פר' תשא, עה"פ זה יתנו) מהזוה"ק (פר' תצא, דף רעח, ב) דאות ה"א מורה על יראת שמים, והיא קודמת לאות וא"ו, ובגין דא אוקמוה מארי מתניתין (אבות ג, ט) כל שיראת חטאו קודמת לחכמתו חכמתו מתקיימת וכו', וכד אקדים ה' זעירא דאיהי מצוה, שריא עליה תורה דאיהו ו', יעו"ש.

עפי"ז יבואר היטב מאמר החכם מכל אדם שלמה המלך, דבוודאי 'לשמחה מה זו עושה', כי אף שכעת הוא רוקד ומפזז אולם לא ישאר מכך כל זכר, ומעתה לשמחה מה זו עושה, אבל "ושבחתי אני את "ה"שמחה", היינו כאשר השמחה הוא עם האות ה"א היינו בד בבד עם יראה בבחי' וגילו ברעדה, שמביא לידי הרהור תשובה ויראת שמים, או אז השמחה היא שמחה רוחנית, והוא שמחה נצחית ותמידית.

*

בספה"ק איתא (דגל מחנה אפרים, פרשת בא) שמחילת העוונות של החתן קאי גם על כל הנלווים אליו, וכל מי ששש ושמח יחד עמו בשמחתו מוחלין לו על כל עוונותיו.

ונודע מה דאיתא בספה"ק דבעת החופה יורדים משמי שמים האבות הק', ובוש אני ומוכלם ואין לי היכן להטמין עצמי מחמת הבושה, והגם כי שמחים אנו בשמחה זו, אולם באמת נופל עלינו גם פחד ומורא כאשר יראו האבות הק' אותי בבחי' ראו גידולים שגידלתם, והלא אין אני ראוי כלל. אלא שהבוכ"ע הוא א"ל טוב ומטיב והוא מרחם על בריותיו בכל רגע ורגע, ואמרו חז"ל (קידושין מט, ב) אפי' הרהר תשובה בלבו הרי זה צדיק גמור. ובקשתנו מלפני הבוכ"ע שלא יהיה לאבות הק' עגמת נפש כלל, וישפיעו עלינו שפע רב מעולמות העליונים.

בני ישראל זקוקים לרחמי שמים מרובים, באשר נתרבו שבורי הלבב המצפים לישועה, כאשר הרבה מוטלים על מיטת חוליים וזקוקים לרפואה, ושאר ישועות בנחת בני חיי ומזוני רויחי, ובוודאי בזמן גדול כזה של התעוררות נשפע ברכות משמי שמים, והקב"ה מושיע את עמו ישראל.

הנה המנהג הוא ליתן להמסובים לחיים כבר בקבלת פנים, זאת מלבד עצם הסעודה – סעודת הנישואין שנערכת לאחר החופה, והרהרתי מקודם הענין בזה, עפ"י הידוע מאמר הצדיקים ביז צום קרעטשמע דארף מען אויך א גלעזל ברוינפן... ופירשו בזה דבר אמרינו עוד בגלותי לגאלני, שעוד בזמן הגלות נזכה לבחי' גאולה. ומלבד בקשתנו מהבוכ"ע שיקויים היעוד (עפ"י ישעיה סב, ה) ישיש עליך אלוקיך כמשוש חתן על כלה, ונזכה לישועה השלימה והשמחה האמיתית, אנו מבקשים שעד שתבוא הגאולה העתידה ג"כ יושיענו ה' אלוקינו, כי כבר כשל כח בני ישראל מרוב הצרות והפורעניות, ויתן לבני ישראל 'חיים טובים' עם כל הפירושים אשר הוא כולל בני חיי ומזוני רויחי.

ברכות לרוב אשגר קדם אמי מורתי תליט"א שהיא עומדת בראש השמחה, שאף שאין בכוחה לבוא להשתתף בשמחה בגופה מקירוב מקום, אולם גם מרחוק הוא משתתפת עמנו בשמחתנו, יתן לה השי"ת כוחות דשנים וערננים לאורך ימים ושנים טובים, ותזכה לשמוח אתנו תמיד בשמחתנו עוד רבות בשנים, ולראות נחת דקדושה מכל צאצאיה נכדיה וניניה מתוך שמחה אמיתית בלב שמח.

אחת שאלתי מאת ה' שמשמחה זו יושפע שמחות לרוב לכל המשתתפים, ובראשם למחותן הגדול הסב כ"ק האדמו"ר מתולדות אברהם יצחק שליט"א, ויקויים בו 'ואני אברכם' ברכת כהנים בכל הפירושים כשיטת רבי עקיבא ורבי ישמעאל (חולין מט, א), אורך ימים ושנים טובים דשנים וערננים בבריות גופא ונהורא מעליא, וירווה נחת דקדושה מכל צאצאיו, וכן ברך אברך לכל המחותנים שליט"א, ויעלה הזיווג יפה לבנין עדי עד, ובמהרה בימינו נזכה לישועת ה' בגאולה שלימה אמן.

❀

כאן הזמינו את "עדי הכתובה" הגאון רבי אברהם יהושע רייך רבה של קהלתנו הק' באנטווערפן, והרה"ג רבי ישכר דוב פרנקל שליט"א מו"צ דקהל תולדות אברם יצחק. מרן שליט"א ערך הכתובה, והעדים חתמו עליה.

בסיום קבלת הפנים בשעה 5.50 הלכו לחופה. כל הקהל צעדו בלבבות הומים לרחבה הענקית שבפינת הרחובות הרמ"א דברי חיים, שם הכינו מתחם מיוחד

למכובדים וזקני אנ"ש, וכל הקהל עמדו על פני כל השטח הגדול.

המחותנים אחזו בצידי החתן, אבי החתן לימינו ואבי הכלה לשמאלו, והחלו לצעוד לעבר היכל הישיבה לצעירים, שם התקיים מעמד קבלת הפנים לנשים, לכיסוי ההינומא. קהל המלווים זימר בעוז "ויהי בישורון מלך".

על אם הדרך אמר מרן שליט"א להמחותנים שזהו סימן ברכה שיורדים גשמים כעת. וכשרצו למהר קצת עם החתן, אמר מרן שליט"א בשם הגה"ק מנאסויד, שעם חתן צריכים לילך לאט ולא ימהרו, כי חתן דומה למלך. וסיפר מרן שליט"א: מרן אאדמו"ר זי"ע סיפר, שפעם היה הגה"ק מנאסויד בקלויזנבורג, והיה אז תקופה שהיה פחד וסכנה לילך ברחוב מאימת פורעים שהסתובבו בעיר ופרעו ביהודים, ובאותו יום התקיימה סעודת נישואין, וכשהלכו עם החתן לחופה רצו לילך בזריזות מחמת הסכנה, אבל הגה"ק מנאסויד לא הניח להם ואמר לילך לאט לכבוד החתן.

לאחר כיסוי ההינומא על הכלה ע"י החתן שליט"א והמחותנים, אמר מרן שליט"א הפסוק "אחותנו את היי לאלפי רבבה". לאחמ"כ צעדו החתן והשושבינין לעבר חדר מיוחד, שם הוריד החתן את הגארטל והלבישו לו הקיטל, וחגרו את אבנט הקיטל בעניבה בלבד, ומרן שליט"א חגר לו הגארטל מכ"ק מרן זי"ע מעל הקיטל, וכן חבש לו הכיפה מהרה"ק משינאווא זי"ע המונח בגנזיו. אח"כ הניח מרן שליט"א האפר על ראש החתן ואמר הפסוק לשום לאבלי ציון לתת להם פאר תחת אפר. לפני היציאה לחופה אמר מרן לחתן ליטול ידיו כמו לפני כל מצוה, וגם מרן שליט"א נטל ידיו. לפני שיצאו אמר מרן שליט"א להחתן: מיט א רעכטע פיס.

כשאבוקות אור בידיהם צעדו השושבינין והחתן לעבר מקום עריכת החופה בצד מזרח של ההיכל אשר לשם עלו בני המשפחה הקרובה, והאדמו"רים וגדולי הרבנים בלבד.

גם מטרות העוז של גשמי הברכה במשך כל היום, והציפו את רחובות קריית מלך רב על כל מבואותיו - לא יכלו למנוע בעד אלפי האברכים והבחורים וקהל האורחים הגדול מלצאת להשתתף במעמד החופה, אשר נערך בדיוק כאשר כלה הגשם מלירד בעוז. רבים נזכרו במאי דמיתאמרי בשם הרה"ק משינאווא זי"ע שקודם שצריכים לירד נשמות הצדיקים מגן עדן באים הגשמים לטהר ולזכך קצת העולם הגשמים, ובוודאי מן השמים מלווים את החתן והכלה בהשפעות טובות.

"**מעמד החופה**" - שתי תיבות שהן הרבה. לא יאומן כי יסופר ההרגשות הכבירים וההתעוררות האדירה שהציפו את הלבבות ואפפו את קהל האלפים שהצטופפו ברחבה למטה, בבחי' ויתייצבו בתחתית ההר אל מול בימת החופה כשהם מסתכלין כלפי מעלה ומשעבדין את לבם לאביהם שבשמים, וכולהון מתעטרין בנשמתין חדתין בהתעוררות תשובה וקבלות טובות ושאיפה לקירבת אלקים. כל אותה שעה נשגבה גיל ורעדה יאחזון ונפתחו שערי דמעות, נהרי נחלי דמעה של תפילה, של שמחה ושל הודיה, ויחרד כל העם אשר במחנה. כידוע שכל ענייני נישואין למדין ממתן תורה, וכאז כן עתה היה נראה שכל היקום עמד מלכת באימה וביראה ברתת ובזיע אל מול מעמד נורא ההוד ולנוכח נשמות הצדיקים הקדושים זקני החתן והכלה ואבהן מהימנאין קדישין, שרפי מעלה אדירי התורה מדורי דורות שירדו הנה בבחי' עליונים ששו ותחתונים עלזו, כשבאויר המזוכך נשמע רק קול הנגינה, ובחלל כולו שרר שילוב הבחינות של "עוז וחדוה במקומו" יחד עם "המשל ופחד עמו" כמובא בספה"ק, והלבבות גאו ועברו על גדותיהם.

החופה היתה מקושטת ביופי והדר כיאה לשמחת בית צדיקים. בהגיע פמליית החתן למקום החופה, הנעים הבעל מנגן הרה"ח ר' יוסף ישראלי שו"ב דקהילתנו הק' בארה"ב בקולו הרם באמירת "ברוך הבא", ולאחמ"כ ניגנו המשוררים ברוב רגש מי אדיר על הכל מי ברוך על הכל וכו' בניגון עתיק מבית רבוה"ק, ויהי כנגן המנגן ותהי רוח ה' על העדה... עד הגעת הכלה ניגנו המשוררים הניגון של ליל יום כיפור, וכן ניגון התעוררות לבית תולדות אברהם יצחק, ועוד ניגוני התעוררות עתיקין, וההרגשות הנעלים העפילו עד אין שיעור.

כשהגיעה הכלה עם השושבינות הכריז הרה"ח ר' יוסף ישראלי "ברוכה הבאה", וניגנו מי בן שיח שושן חוחים וכו', והחתן והמחותנים הלכו לקראתה וירדו מעל בימת החופה, ושוב עלו ונשאר רק החתן במרכז הבימה, והכלה עם המחותנות הקיפו ז' פעמים, כשמרן שליט"א עומד מן הצד בהתעוררות רבתי כאשר דמעות שליש זולגות על פני הקודש, והמעמד היה נורא הוד.

את הכיבודים הכריז הרה"ג ר' יעקב עזרא ראטה שליט"א מנאמני בית מרן שליט"א.

בסידור קידושין התכבד סב הכלה כ"ק האדמו"ר מתולדות אברהם יצחק שליט"א. "עדי קידושין" היו הדומו"צ הגאון רבי חיים יעקב שוורץ שליט"א דיינא רבא דקהלתנו הק' ורב מרכז רפואי צאנז ע"ש לניאדו, והגה"צ רבי שלמה זלמן בריל שליט"א דיינא רבא דקהלתנו הק'. בסיום הברכה נתן החתן הטבעת ואמר הרי את מקודשת וכו', ושבר הכוס תחת רגלו כשכל הקהל קורא בקול גדול "מזל טוב מזל טוב".

ב"קריאת הכתובה" התכבד חדב"נ הגה"צ רבי אפרים פישל מוטצען רבה של קרית הבעש"ט בפ"ת, ב"שש ברכות" התכבד דוד החתן והכלה כ"ק גאב"ד מאקאווא

שליט"א, ובברכה אחריתא - סב החתן הגאון רבי יוסף אשר אנשיל למברגר שליט"א אב"ד מאקאווא אלעד. והכריזו "עדי יחוד", הרה"ג ר' אהרן דיאמנד שליט"א משפיע בישיבת תוא"י, והרה"ח ר' לייבוש מורגנשטרן הי"ו ראש הקהל דקהלתנו הק' במאנסי.

מיד לאחר מעמד החופה בירך מרן שליט"א את החתן, והלכו החתן והכלה לחדר יחוד. אח"כ איחל סב הכלה כ"ק האדמו"ר מתולדות אברהם יצחק מברכותיו לכל העדה. ומרן שליט"א פנה אל הקהל ואיחל בידיו הק' ברכת מזל טוב לכל העדה. וכל הקהל ענו אחריו בקול אחד "מזל טוב מזל טוב".

מקהלת המשוררים פצחה בניגון "ובכן צדיקים וכו', ואח"כ ניגנו "וימלא משאלותינו במדה טובה ישועה ורחמים", ועוד ניגוני שמחה, ומרן שליט"א עם המחותנים נעמדו לריקוד, כשמרן שליט"א שרוי בשמחה גדולה ובצהלת פנים מיוחדת, באנפהא נהירין נהירו עילאה. הריקודים היו אל מול הקהל שנסחפו והתלכדו אף הם, זקנים עם נערים, במעגלי ריקוד נלהבים, ורגשות השמחה עלו על גדותיהם והעלו עמם את כל הנוכחים לפסגות גבוהות של שמחה עילאה. הזמן כמו עמד מלכת ומעגלי השירה והשמחה נמשכו זמן רב מבלי יכולת מעצור.

לאחר הריקודים ירד מרן שליט"א ממקום החופה למזרחו של היכל רוזנברג, שם עברו הקהל במהירות לברך ולהתברך מפי הקודש. מרן שליט"א ישב על מקומו באנפהא נהירין והקהל החל לעבור, כשמתחילה עוברים זקני העדה והמכובדים ואח"כ האברכים והבחורים.

באמצע ניגש הרה"ג רבי משה בראנסדורפר שליט"א רב היכל הוראה ומו"צ העדה החרדית ירושלים, והביע לפני מרן שליט"א את התרגשותו כאשר בחן לפני שבועות ספורים קבוצת אברכים מופלגים מלומדי הכולל בחיפה על כל הל' יו"ד ח"ב בטוב טעם ודעת ובהצלחה מרובה.

כשסיימו הקהל אחר למעלה משעה לעבור הלך מרן שליט"א לחדר יחוד לברך את החתן והכלה. מרן שליט"א שתה שם לחיים ואיחל להחתן והכלה בברכות לרוב, ושוחח קצת עם החתן ועם ראש הישיבות הגרימ"ד שליט"א.

אח"כ נסע לביתו נאוה קודש ונכנס לביתו נאוה קודש, והתפללו מעריב. לפני העמוד ניגש הרב מאיר וינגרטן מביתר עילית.

באותה שעה התכנסו אלפי אנ"ש לסעודת החתונה. הסעודה הוגשה בהרחבה גדולה ובטוב טעם בכמה וכמה מוקדים. בהיכל השמחה סעדו רבני אנ"ש על גבי הבימה, במתחם א' היו זקני אנ"ש, נגידים ומכובדים ובני המשפחה, במתחם ב' קהל אנ"ש ואורחי חו"ל המבוגרים ואח"מים, ובמתחם ג' זקני ומכובדי חסידי תוא"י. במתחם השמחה סעדו האברכים במתחם המזרחי והבחורים במתחם המערבי. בכל המקומות הוגשו הסעודות על ידי צוות גדול של אברכים מחלקים מאנ"ש אשר בסדר מופתי דאגו להגיש הכל על צד היותר טוב ובסבר פנים יפות.

לאחר הסעודה נכנסו הקהל להיכל, כל אחד בשער מיוחד למתחם המיועד לו, והאברכים והבחורים על הפארנצ'עס על פני כל אורך ורוחב ההיכל, כשצוות מורחב ומאורגן של מארחים וסדרנים שעמדו בשערים והמעברים ובפתחי המתחמים מכוון כל אחד למקומו בצהלת פנים ובדרך כבוד.

על גבי בימה מיוחדת עמדה מקהלת המשוררים בניצוחו של הרב ישראל אברהם שנק הי"ו, וכן ממקהלת חסידי תולדות אברהם יצחק, אשר ברוב כשרון ובטוב טעם ליוו במשך שעות ארוכות את כל מהלך השמחה בשירה וזמר, ואלו רוממו את קהל לאלפים לפסגות גבוהות של שמחה רוחנית.

בשעה 8.30 נסע מרן שליט"א למלון גלי צאנז, שם היו אלפי ילדי תלמודי תורה דרכי אבות דחסידי צאנז בארה"ק (מקרית צאנז, מעיה"ק ירושלים, בני ברק, ביתר, אלעד, חיפה, וטבריה) יחד עם מחנכיהם והמנהלים שקבלו את פני מרן שליט"א בשירה גדולה. מרן עודד את קול שירתם והתיישב על הבימה ושהה שם משך זמן כשהוא מלהיב השירה בידו בעוז ותעצומות, ולאחמ"כ קם ממקומו ואיחל מזל טוב לכל הנוכחים.

בשעה 8.20 נכנס החתן שליט"א להיכל הגדול לקול מצהלות המשוררים בניגון עוד ישמע בערי יהודה וכו', כשכל הקהל מקבל פניו בשמחה ובצהלה ובריקודין.

בכניסתו רקד החתן שליט"א עם המחותנים ראש הישיבות שליט"א והמחותן הרה"צ רבי אפרים אהרן למברגר שליט"א. כן רקד החתן עם דודיו חתני מרן זי"ע ובני מרן שליט"א.

בפרץ אדיר של שמחה והתרגשות מפנימיות הלב ובחרדת קודש קיבלו הקהל את פני בעלי השמחה, אבינו רועינו כ"ק מרן שליט"א שנכנס יחד עם סב הכלה כ"ק האדמו"ר מתולדות אברהם יצחק שליט"א להיכל הגדול. ורקד מרן שליט"א על מקומו משך זמן, ולאחמ"כ התיישב כשהוא מעודד בידיו הק' את השירה בחזקה כשכל הקהל עומד על רגליו בהתרגשות עצומה ומפזז בכל עוז בשמחה פנימית מבלי יכולת מעצור.

החל מאז נמשכה שרשרת ניגוני השמחה להדהד ברמה ונמשך ברציפות עד לסיום החתונה, כשהקהל כולו ממלא אסמיו בטללי שמחה וחדוה. במהלך השמחה קם מרן שליט"א כמה פעמים לריקוד, ורקד עם החתן, עם כ"ק האדמו"ר מתולדות אברהם יצחק שליט"א, ועם המחותנים.

באמצע שתה מרן שליט"א לחיים ואיחל מברכות

קדשו לסב הכלה כ"ק האדמו"ר מתולדות אברהם יצחק שליט"א למחותנים ולסבים שליט"א ולכל הקהל, ונטל את ידיו לסעודת החתונה, וחילקו מהחלה הגדולה לכל הקהל. אחר כך אכל מרן שליט"א דגים, מרק, בשר, פערפיל וקומפוט.

במהלך הסעודה גם הכניסו ארבעס בעבלעך וקוגל לרגל שמחת הוואך נאכט לבן הר"ר אברהם אריה דאויד מפעיה"ק (בהג"ר מאיר יוסף מנה"ר דישיבה"ק לצעירים דברי ברוך פעיה"ק, וח"ר חיים המרמן מנכ"ל מרכז רפואי צאנז ע"ש לניאדו).

בברכת המזון התכבד חדב"נ הגה"צ רבי אליעזר דוד שפירא רבה דקהלתנו הק' בב"ב, בשש ברכות - דוד הכלה כ"ק האדמו"ר מתולדות אהרן שליט"א, ברכה אחריתא - מרן שליט"א.

מיד לאחר ברכת המזון הכינו הסדרנים והעסקנים את ההיכל הגדול לקראת המצוה טאנץ, כשבאותו זמן יוצא כל הקהל למניני תפילת ערבית ולסעוד נפשם באוהל הגדול, שם הוכן שפע גדול של מיני טעימה.

בנתיים נכנס מרן שליט"א לחדרו, שם נכנסו גם כ"ק האדמו"ר מתולדות אברהם יצחק שליט"א, ואחיו כ"ק האדמו"ר מתולדות אהרן שליט"א, אב"ד מאקאווא אלעד שליט"א, והמחותנים, וזהו תוכן השיחה:

האדמו"ר מתו"א: שמחה אצל צדיקים, כשכל החסידים שמחים, הוא שמחת רבים.

מרן שליט"א: הרי מצוה הוא לעורר שמחה אצל יהודים וזהו זכות להרבות אצלם שמחה.

האדמו"ר מתו"א: עבודת הצדיקים להשפיע שמחה לכל יהודי בפרטיות, אבל כשהשמחה היא אצל הצדיק, אזי הוא משפיע שמחה כללית על כולם.

צריכים הרבה ישועות אצל כלל ישראל... משונה'דיע ישועות...

מרן שליט"א: ה' ירחמנו.

זקה"ק מרודניק זי"ע אמר כבר בתקופת מלחמת העולם הראשונה, שירדה אכזריות לעולם ולכן יכולים לסבול הצרות, ובלא זה היאך היו יכולים לסבול. וסיפר על אביו הרה"ק מגארליץ זי"ע שבכל פעם שהיה שומע על איזה צרה, היה מתעלף, ואילו כיום שומעים צרות רבות ורעות ואין מתעלפים, והסיבה לזה כי ירדה אכזריות לעולם.

ומה נעני אנן... כמה כבר שמעו בימים ההם, הרי כולם חיו בעיירות קטנות, ולא שמעו כמעט מעיר לעיר ומעיירה לעיירה.

האדמו"ר מתו"א: היום יודעים הכל, מה שנעשה בכל העולם, ברגע אחד.

מרן שליט"א: צריכים הרבה ישועות, בכל הענינים, ברוחניות ובגשמיות. 'אין לנו להשען אלא על אבינו שבשמים' פשוטו כמשמעו, כל יום מבינים זאת יותר לעומק.

האדמו"ר מתו"א: מצינו (שמות ב, ה) ותשלח את אמתה, ובגמ' (סוטה יב, ב) דאישתרבב אישתרבובי. ומבקשים שכל הידים של כלל ישראל יצטרפו ליד אחת ארוכה... שאו 'ידיכם' קודש...

מרן שליט"א: בצאנז היה עבודת ה'מצוה טאנץ' עד מסירות נפש...

האדמו"ר מתו"א: שמעתי מזקנים, שראו את אביכם כ"ק מרן זי"ע רוקד מצוה טאנץ אחרי המלחמה בחתונות של היתומים ויתומות... גם כשספרו זאת היה זה טופח על מנת להטפיח...

מרן שליט"א: היה עד כלות הנפש.

האדמו"ר מתו"א: איך נוהגין כאן בענין ריקוד מצוה טאנץ עם גארטל?

מרן שליט"א: מרן אאדמו"ר זי"ע רקד בלי גארטל, וכידוע שכן נהג הרה"ק משינאווא זי"ע בהטעימו כי לשון חז"ל (כתובות טז, ב) הוא כיצד מרקדין לפני הכלה ולא עם הכלה (עי' דברי תורה להגה"ק ממונקאטש, מהדורא קמא, אות ו). אבל כל המנהגים קודש הם...

האדמו"ר מתו"א: בקאסאן נהגו שאבי הכלה רוקד עם הכלה באחיזת ידים, וכן נהגו בזידיטשוב.

מרן שליט"א: ידוע כן גם על המנחת אלעזר ממונקאטש זצ"ל בחתונת בתו.

האדמו"ר מתו"א: הגה"צ רבי משה אריה פריינד זצ"ל היה מורה לאבי הכלה לרקוד עם הכלה בידיה.

האדמו"ר מתו"י: הוא היה כמה פעמים בשמחות אצלי, ולא אמר.

החתן והכלה כן רקדו בידים.

מרן שליט"א: בפסוק (ישעיה סב, ה) "ומשוש חתן על כלה ישיש עליך אלקיך", והוא פלא שמדמה את השמחה הגדולה של לעתיד לבוא, כשיהיה הגאולה השלימה ותיקון השלם, לשמחת חתן וכלה. ורואים מזה שאין לנו שום השגה בשמחת חתן וכלה.

האדמו"ר מתו"י: ראשונים היו מכוונים לשם מצוה (יבמות לט, ב)...

מרן שליט"א: ירידת הדורות... אנו עכ"פ משתדלים לעשות מה שביכולת בידינו.

אמרתי בדרך מליצה, על פי מה ששמעתי מחותני זצ"ל שפעם היה בלונדון אדמו"ר מצאצאי מרן הדברי חיים, ובשוה"ט בליל שב"ק היה מקפיד להעמיד על השולחן שיכר 'פארטע' כמו שהיה אצל מרן הד"ח, ופעם נכח אצלו כ"ק האדמו"ר משאץ זצ"ל מלונדון, וראה את הנהגתו, תמה בפניו האדמו"ר משאץ וכי מקיימים הנכם את כל הנהגותיו של הרה"ק מצאנז, והשיב לו האדמו"ר הנ"ל, אגיד לכם האמת, רק מה שאני יכול אני עושה...

כך אנו משתדלים עכ"פ לעשות מה שאנו יכולים...

האדמו"ר מתו"א: מהו ה'פארטע'?

מרן שליט"א: זהו 'ענגלישע ביע"ר', בצאנז שתו זאת. מרן הדברי חיים אמר פעם שהאינגערישע יודן אומרים שזה טעם מר, והם אינם מבינים בשתיה...

האדמו"ר מתו"א: ומתי שתו מע"ד?

מרן שליט"א: ביומא דפגרא, כמו בחנוכה.

צריכים עכ"פ לידע שאיננו יודעים ואיננו משיגים...

האדמו"ר מתו"י: תכלית הידיעה שלא נדע.

מרן שליט"א: מרן הדברי חיים אמר פעם: כשהיינו

אברכים והיה עלינו ללכת למשתה נישואין, לא יכולנו לנוע ידינו ורגלינו משך שלשה ימים מחמת גודל הפחד...
וזהו מבהיל על הרעיון... וכי לאיזה חתונות הלך כבר... ועם כל זה...
האדמו"ר מתו"א: מקובל בשם מרן הדברי חיים זי"ע, שחתונה בחודש אלול הוא הכנה לימים הקדושים.
מרן שליט"א: כשהולכים כמו שהוא הלך זהו בוודאי הכנה. כשיש בדחן כמו הרה"ק מראפשיץ... הוא בעצמו כתב (אילה שלוחה, פרשת וירא) 'כשהייתי בדחן על חתונות'...
חותנו של הרה"ק מראפשיץ (הנגיד מו"ה הירש גאלדהאמער מדוקלא) ראה בכך פחיתות כבוד שחתנו - שלקח אותו כבחור מובחר - משמש כבדחן על חתונות, ושלח מכתב על כך למחותנו הגה"ק רבי מענדל מלינסק זי"ע, וכתב שיש לו בזיונות מהנהגה שחתנו בחר לעצמו, והציע למחותנו שיבוא לדוקלא לראות במו עיניו במה המדובר בחתונת עני אחד שתתקיים ביום פלוני. כשקיבל הגה"ק מלינסק את המכתב נענה לבקשת מחותנו ונסע ביחד עם הרבנית לדוקלא ביום המיועד. בהגיעו לחתונה כבר היה הרה"ק מראפשיץ באמצע אמירת הבדחנות ואביו הסתתר מאחורי הדלת והקשיב לבדחנות של בנו שאמר על פי סדר א' ב', והוא הבין עומק דבריו שהיו מיוסדים על כוונות ויחודים, ואחר שהאזין לדבריו זמן מה, פנה להרבנית ואמר לה: נוסעים אנחנו חזרה לביתנו, כי עד אות י' הבנתי דבריו אבל משם והלאה איני מבין עוד...
שמעתי ממרן אאדמו"ר זי"ע, שכאשר אמר הרה"ק מראפשיץ בדחנות בחתונות לשמח חתן וכלה, ביקש שיתנו לו כוס יין לשתות כדרך הבדחנים, והיה גומע הכוס לפיו והיה נראה לכל הנוכחים ששתה את היין עד גמירא, אבל באמת היה שופך את כל היין מתחת חלוקו, וכשיצא אח"כ בלילות החורף הקרים היה היין קופא מהקור ונדבק לגופו, וכשהיה פושט את חלוקו היה כל גופו מלא דם.
מרן אאדמו"ר זי"ע סיפר על דודתו מרת פראדל ע"ה, שבעת הסתלקותו של מרן הדברי חיים, והיא היתה אז ילדה צעירה, הרבתה בבכי תמרורים מאין הפוגות וזרקה עצמה על הארץ ולא רצתה לאכול כלום ולא הצליחו להרגיעה ולנחמה. בקשו בני המשפחה מזקה"ק מגארליץ זי"ע שינסה בחכמתו להרגיע אותה, והוא שלח לקרוא לה ושאל אותה למה היא בוכה כל כך, והיא השיבה, איך לא אבכה, הלא אבינו הקדוש נסתלק מאתנו ומאיפה יהיה לעולם עוד צדיק כמו אבינו והיאך יתקיים העולם בלעדיו. ענה לה זקה"ק מגארליץ: הרי נאמר (קהלת א, ה) וזרח השמש ובא השמש, ודרשו חז"ל (קה"ר א, י) עד שלא ישקע שמשו של צדיק זה הוא מזריח שמשו של צדיק אחר, ובוודאי גם עכשיו ירד לעולם אדם שיהיה צדיק כמו אבינו הקדוש. ענתה לו אחותו: לו אחי יהא כדבריך ואכן יוולד אחד עם נשמה גבוהה כמו אבינו הקדוש, אבל מה יועיל בנשמתו הגבוהה אם לא יהיה לו רבי כמו שהיה לאבינו, הרה"ק מראפשיץ ועוד צדיקים... וזקה"ק מגארליץ זי"ע הפליא מאד את דבריה.
והיינו שלהיות גדול כמו מרן הדברי חיים אין די בנשמה גבוהה בלבד, אלא צריך בנוסף לזה להסתופף וללמוד אצל צדיקים מהדור הקודם ורק כך זוכים להתעלות למדרגות עליונות, אבל באין צדיקים כאלו אין שום אפשרות להתעלות יותר מדי.
ומרן אאדמו"ר זי"ע פירש בזה הפסוק (ירמיה כב, י) בכו בכו להולך, ואף שיתכן שיהיה צדיק עם נשמה כזו, אבל לא ישוב וראה עוד את ארץ מולדתו...
האדמו"ר מתו"א: ידוע שהרה"ק מראפשיץ זי"ע בא לאחר הסתלקותו אל מרן הדברי חיים להקפות, ואל הרה"ק מקאמינקא זי"ע לא בא כיון שכבר נתקשר לרבי אחר, מהר"ש מבעלזא זי"ע.
מרן שליט"א: הרה"ק מקאמינקא בעצמו שאל את מרן הדברי חיים למה אליו אינו מתגלה, והשיב לו, אתם נהייתם מקושר לרבי אחר ואני לא...
אחר הסתלקותו של הרה"ק מראפשיץ נסע מרן הדברי חיים אל העטרת צבי מזידיטשוב זי"ע, והיה קורא לו 'רבי'ו, ואילו את הרה"ק מראפשיץ קרא 'דער אלטער רב'.
אפשר לראות זאת בחוש בספר תולדות אברהם להרה"ק מאילינוב זי"ע, ששם יש הסכמה ממרן הד"ח זי"ע ועוד הסמכות נלהבות מגדולי התורה בגלילות ההוא, ובין הדברים כותב: וזכרתי אני את ברית אהבה בינו ובין אדמו"ר הרב הצדיק הקדוש חו"פ מופ"ה אבדק"ק ראפשיץ זצוקללה"ה זי"ע ועכ"י וגם הוא נתן הסכמתו עליו, וגם אדמו"ר הרב הגדול הקדוש איש אלקים חו"פ רבינו צבי הירש מזדיטשויב זצוקללה"ה נתן הסכמתו עליו. ורואים שרק על העטרת צבי כתב התואר 'רבינו'.
כשנשאל על זה מרן הדברי חיים השיב: הרבי ר' הירש'לע כל מה שהיה באובנתא דליביה, הכל מסר לנו, אבל הרב הזקן, לפי ערך מה שהיה באמת, לא מסר לנו כלום.
והוסיף מרן הדברי חיים לספר: בראפשיץ היה המנהג שהיו מנגנים בכלי זמר בשולחן הטהור בכל לילה מלילות חוה"מ סוכות. פעם רימז הרב הזקן אלי ואל הרב מקאמינקא לגשת אליו, ואמר לנו: הנכם רואים את האיש העומד ומנגן בכינורו, הוא מעלה ומוריד את מיתרי הכינור בנגינתו וסבור שהוא הוא היחידי בעולם. כשסיים את דבריו חזרנו לישב במקומנו, ולאחר איזה זמן קרא לנו ואמר: הידעתם, שואב המים ההולך באמצע הרחוב כששתי הדליים [ה'יאסלעס'] תלויים לו משני צדדיו, הריהו סבור שהוא היחידי בעולם.
לאחר מכן פנה אלי הרב הזקן ושאלני: האם הבנת מה שאמרתי לך? והשבתי שאולי כוון רבינו לכוונה

מסוימת בסתרי תורה, ואמר לי שלא לזאת נתכוון. שבתי ואמרתי, אולי כוון רבינו לכוונה פלונית, ושוב השיב שגם לזאת לא היתה כוונתו. כך אמרתי בפניו ששה דרכים, ועל כולם השיב שלא עליהם היתה כוונתו, עד שאמרתי לו איזה כוונה שביעית שאולי לזה נתכוון, ועל זה אמר לי: הן לזאת היתה כוונתי, אולם כוונתי לעוד כוונות, והוסיף לומר עוד מאה כוונות שכוון בשני הענינים הללו שאמר. עד עשרים כוונות עדיין הבנתי, אבל לאחר מכן עלה כל כך עד שלא היה בכח להבין כלל מה הוא שח. וסיים מרן הדברי חיים באמרו: מעתה איך אוכל לקרות לו "רבי". מרן הדברי חיים קרא להרה"ק מראפשיץ "א קליין בעל שם". ובדברי חיים כותב עליו "מורי החכם".

המחותן הגרא"א למברגר: אנו נכדי הרה"ק מראפשיץ זי"ע.

מרן שליט"א כיבדם לברך ולשתות ראשונה וכו': שמעתי ממרן אאדמו"ר זי"ע, שטרם גמר השידוך של הרה"ק מטשחויב זי"ע עם נכדת הרה"ק רבי יהושע מבעלזא זי"ע, שאלה הרבנית מצאנז ע"ה מאחת השכנות קערה של כסף לכבוד המחותנים, כי שם בבית היתה עניות. ובשעת מסיבת השידוך אמר מרן הדברי חיים להרה"ק מבעלזא: מחותן, אתם רואים קערה זו, אין זה משלי, הרבנית התביישה שאין לה על מה להגיש את הכיבוד, ושאלה זאת מאחת השכנות... ואף אני אומר, שכל זה כאן אינו שלי...

האדמו"ר מתו"א: כאן קודם ברכה כאן לאחר ברכה...

בשעה 12.05 נכנסו להודיע שההיכל מוכן ומזומן למעמד המצוה טאנץ, ונכנסו יחדיו להיכל והתיישבו בצד מערב כשכל הקהל יושבים מסביב. הגראמער הר"ר ישראל אדלר החל במלאכת הקודש בחרוזים משובבי לב במלאכת אומן, מתובל ומשולב בדברי התעוררות והתבוננות על גודל הזמן הנשגב ועל קדושת השעה כאשר דרי מעלה ודרי מטה זוחלים ורועדים מאימתא דשכינתא.

תחילה הכריז בדברי התעוררות לריקודין של מצוה לסב הכלה כ"ק האדמו"ר מתולדות אברהם יצחק שליט"א. וקם כ"ק האדמו"ר מתולדות אברהם יצחק שליט"א לריקוד עילאי בכל כוחותיו, כשהקהל כולו מתעלה טפחיים הרבה ברוב שמחה וששון, ולאחר מכן רקד עם החתן לבד. רגשי קודש מיוחדים ונעלים היו בשעה שניגש מרן שליט"א ורקד ביחידות עם המחותן כ"ק האדמו"ר מתולדות אברהם יצחק שליט"א, והשמחה גאתה לאין שיעור.

בשעה נעלית זו ניגש הר"ר ישראל גולדשטיין מפעיה"ק, מראשי קופת 'עזרת אחים' לעזר וסיוע לאנ"ש בעת עמדם בפרק נישואי צאצאיהם, ועומדת תחת פיקוחו של ראש הישיבות שליט"א, והגיש את הקוויטעל מכלל אנ"ש שהרימו נדבתם לטובת הקופה, כמו כן הרים מרן שליט"א נדבתו קודש לטובת הקופה. ובירך מרן שליט"א "כל הנותנים יתברכו בברכות שמים מעל".

התרגשות עזה ורטט של קדושה עבר בקהל עת התחילו לקרוא את מרן שליט"א לריקודין קדישין. בחרוזים מופלאים של מלאכת מחשבת פתח בשגב שעה קדושה ונעלה זו, ופתח בשגב מדרגתם של האורחים הקדושים והנעלים שהגיעו מעלמא דקשוט להשתתף בחתונה, שרפי מעלה רועי ומנהיגי ישראל מדורי דורות, ובראשם מרן הדברי חיים זי"ע, וכ"ק מרן אדמו"ר זי"ע.

בחרוזים מרגשים וסוחטי דמעות האריך בעובדות קודש מהני רועי ישראל רבוה"ק זי"ע אשר כל עבודתם היה במסירות נפש למען כלל ישראל, להשפיע על עדת צאן מרעיתם רפואות וישועות, והפצת תורה תפילה וגמילות חסדים ללא שיעור וערוך.

ופנה בתחינה ובקשה אל מול אבינו רועינו כ"ק מרן שליט"א, ותיאר ברוב רגש ובהתעוררות רבה את צרכי עם בית ישראל המרובים, שרבים מהם זקוקים לרפואות וישועות בכל הענינים, בני חיי ומזוני. והעתיר שבשעה גבוהה זו ובעת רצון כזה כאשר שערי שמים פתוחים וכל איתני העולם נוכחים כאן, יעלה את כל עדת צאן מרעיתו על לוח לבו הטהור להשפיע בעדם כל צרכיהם ודי מחסורם אשר יחסר להם.

במשך זמן ההכרזה היה מרן שליט"א שרוי בדביקות גדולה ועיניו זלגו דמעות. וזימרו המשוררים ניגון התעוררות מהרה"ק הרבי ר' מיכל'ה מזלאטשוב זי"ע, וכן הורה מרן שליט"א לזמר הניגון מהרה"ק מהרצ"ה מרימינוב זי"ע.

כשסיימו קם מרן ממקומו וניגש אל מול החתן והכלה והחל בריקוד המצוה טאנץ, כשהוא רוקד הלוך ושוב בהתלהבות עצומה ויקוד אש כשעיניו עצומות וידיו הק' פרוסות למעלה, כשמעמד נורא ונשגב זה נמשך דקות ארוכות.

אין לתאר את רגשי ההתעוררות העצומים ששררו בהיכל כולו באותן דקות עילאיות, כשקהל האלפים רוקד ומתעלה בגופו הגשמי אולם הרבה יותר מכך בנשמתו הרוחנית.

לאחמ"כ המשיך מרן לרקוד לפני הכלה עם ראש הישיבות שליט"א והחתן שליט"א, והחלו לנגן הזמר משיח'ס ניגון מהרה"ק מהרא"ש מסטראפקוב זי"ע, כשמרן מרקד ומפזז בכל כוחו. לאחמ"כ הורה מרן שליט"א לזמר 'י-ה זכות אבות'.

אחר כך קרא הגראמער למצוה טאנץ את הסב הגאון רבי יוסף אשר אנשיל למברגר שליט"א אב"ד מאקאווא אלעד, ורקד הגריא"א עם החתן ועם חתנו ראש הישיבות שליט"א, וכן עם כל בניו החשובים שליט"א, כשאף מרן שליט"א מצטרף עמהם ואף רקד לבדו עם גיסו הגריא"א שליט"א.

במהלך ריקודו אף רקד דוד החתן והכלה כ"ק גאב"ד מאקאווא שליט"א מצוה טאנץ. ולאחמ"כ רקד מרן שליט"א ביחידות עמו.

כן רקד מרן שליט"א עם גיסיו חתני כ"ק מרן זי"ע,

הגה"צ רבי אפרים פישל מוטצען שליט"א רבה של קרית הבעש"ט, והגה"צ רבי אליעזר דוד שפירא שליט"א רבה של קהילתינו הק' בבני ברק, ואח"כ הצטרפו גם בני מרן שליט"א וכל נכדי כ"ק מרן זי"ע.

בשעה זו הזמין הגראמער למצוה טאנץ את אבי החתן ראש הישיבות שליט"א כשהוא מרחיב בטוב טעם על רוב מסירותו לסייע לאביו מרן שליט"א לגדל דורות של תלמידי חכמים, ואשר התוצאות המבורכות נראות לעין בזכייתו לדור ישרים מבורך זרע ברך מופלגים בתורה וירא"ש, וגם לגדל לגיונות של תלמידי חכמים המפארים את כותלי המזרח בכל תפוצות ישראל. כמו כן הזכיר את מעשי החסד של ראש הישיבות, שכבר זכה בחייו להשיא בדרך כבוד כמה וכמה יתומים, וגם עומד בראש ארגון 'אחים לשמחה' להקל על אנ"ש בעת שהשמחה במעונם.

ראש הישיבות שליט"א ניגש לריקוד בהתלהבות ובשמחה כשהקהל מזמרים בעוז, לאחר שרקד עם החתן רקד עם כל צאצאיו, כשאף מרן שליט"א מצטרף עמהם, אח"כ רקד מרן שליט"א עמו בנפרד בקול ששון ושמחה. אחר כך רקד מרן שליט"א עם כל בניו וצאצאיו שליט"א. ורקדו נכדי כ"ק מרן שליט"א עם החתן ביחידות.

לאחריו נקרא אבי הכלה הגרא"א למברגר שליט"א, כשהגראמער מרחיב בגודל צדקותו בתורה ובחסד, ורקד עם בני משפחתו הרוממה ברוב שמחה וצהלה. ומרן רקד ביחידות עם המחותן, וכן בריקוד משותף עם הסב כ"ק האדמו"ר מתולדות אברהם יצחק.

כאן החל הגראמער להזמין את החתן והכלה לריקוד, כאשר פתח בדברים מעוררים אודות קדושת הזמן והמעמד אשר נמצאים בו, בו יכולים החתן והכלה לפעול ישועות ורפואות לכל בני ישראל כשהוא ממשיל משלים נפלאים בענין. כן הזכיר את גודל יחוסם של החתן והכלה אשר חוטרים מגזע קדושים וטהורים, ובראשם כ"ק מרן אדמו"ר זי"ע ושושילתא דדהבא דבית צאנז, וכן מהרה"ק מנייטרא זי"ע שהשבוע חל יומ"ד דיליה. ומיד לאחר מכן רקדו החתן והכלה בניגון "אשת חיל" משך כמה רגעים, עד השעה 2.35, אז יצא מרן שליט"א מהיכל השמחה כשקהל גדול מלווהו בשירה ובזמרה. בשעה זו תם ולא נשלם חלקו הראשון של השמחה הגדולה.

קול רינה וישועה באהלי צדיקים

ברגשי גיל ורננה נגיש ונקטיר בזה ברכות נאמנות למזל טבא קמי עטרת תפארת ראשינו מאיר דרכינו ומורה נתיבותינו, אשר בצילו הטהור אנו חוסים, רוח אפינו וחמדת לבבינו

הוד כבוד קדושת מרן אדמו"ר שליט"א

לרגל השמחה הרבתית השרויה במעון הקודש
שמחת נישואי הנכד החתן המופלא ומופלג בתוי"ש
מורינו הרב *מאיר נתן נטע* נ"י
בן בנו יקירו פרע"ח *ראש הישיבות הגרימ"ד שליט"א*
*חתן **הגאון רבי יוסף אשר אנשיל למברגר שליט"א** אב"ד מאקאווא אלעד*
עב"ג הכלה המהוללה שתחי'
נכדת כ"ק האדמו"ר מתולדות אברהם יצחק שליט"א
בסימן טוב ובמזל טוב

יה"ר שיזכה כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א לרוות רוב נחת דקדושה מכל יו"ח ובניו אלו התלמידים, ויאריך ימים על ממלכתו מתוך בריות גופא ונהורא מעליא ורוב שמחה לאורך ימים ושנים טובות.

המאחל אל מול פני הקודש
יוזם ובונה קרית צאנז בעיה"ק טבריה
מנחם מנדל בן פרידא גילה רייך - קרית הבעש"ט בפ"ת

בחצרות קדשינו

מגבית 'קיימו וקבלו'
לקיום רשת כוללי האברכים בקרית צאנז

הגרלה ע"ס 10,000 ₪ בין התורמים

לקראת ימי הפורים הבעל"ט, בהם נוהגים חסידים ואנשי מעשה להרבות בצדקה לעמלי תורה בדייקא כמובא בספה"ק, עורכת הנהלת מרכז התורה והחסד קרית צאנז מגבית 'קיימו וקבלו' לטובת רשת כוללי האברכים בקרית צאנז.

בסימן "הפיל פור הוא הגורל... הוא חדש אדר... ועשרת אלפים ככר כסף אשקול...", בין התורמים אשר יקבלו עליהם לקיים את עולם התורה בהרמת תרומתם קודש במסגרת מגבית זו ייערך הגרלה על סך של 10,000 שקל. כל תרומה בסך 100 ₪ מזכה בכרטיס הגרלה. ההגרלה הייחודית תיערך במשרדי מרכז התורה והחסד קרית צאנז בנוכחות ובפיקוח דומו"צ קרית צאנז שליט"א לאחר חג הפורים, והסכום הנכבד יוענק לזוכה לקראת חג הפסח הבעל"ט.

במסגרת המגבית, בני שבט "ששכר" - אברכי הכוללים שליט"א, ייצרו קשר עם בני שבט "זבולון" - תורמי וידידי מרכז התורה והחסד די בכל אתר ואתר, בבקשת עזרה וסיוע להחזיק את רשת הכוללים בקרית מלך רב, ולהיות שותף בפרנסת מאות עמלי התורה שליט"א ההוגים בהתמדה וביגיעה בבית ה' במרכז התורה קרית צאנז.

מנהלי מרכז התורה והחסד קרית צאנז, הרב בערל שטמר והרב הרשל רייכמן, פונים בזאת לכל אחד ואחד מאנשי שלומנו וידידינו, בבקשה "נא קבלו באדיבות את פניית אברכי 'מרכז התורה' המתקשרים אליכם בימים מרוממים אלו ומבקשים מכם לקיים את עולם התורה". לתרומות והצטרפות להגרלה התקשרו עכשיו למוקד הטלפוני 1-800-509-109.

ימים אחרונים למגבית השנתית של בחצרות החיים
דער צאנזע תבלין

בימים אלו מושלמת בהצלחה מרבית המגבית השנתית של הארגון הנודע "בחצרות החיים" הפועל במשך כל ימות השנה בקרב האברכים והבחורים להפצת תורה וחסידות על פי משנתו הטהורה של כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א.

בכל השבועות האחרונים הציג הארגון לעין כל, חלק מפסיפס הפעילות המפוארת המתבצעת במשך כל ימות השנה, הן למען תורה וחסידות במישורים שונים והן למען הקשר של צעירי הצאן והאברכים לאילן החיים בעשיית רצונו הטהור של כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א בכל עידן ועידן, ובכל מועד וחג. כאשר בארגון מכניסים את התבלין ואת הטעם בכל חג ומועד.

מאות מאנ"ש מארה"ק ומחו"ל זכו בתרומתם בסך 180 ₪ להצטרף לרשימה הקדושה של נדיבי העם, שייכללו בקוויטל מיוחד שיוגש לכ"ק מרן אדמו"ר שליט"א בעיצומו של יום הפורים, להפקד בדבר ישועה ורחמים ביום גדול וקדוש זה.

בקריאה של הרגע האחרון קורא לאנ"ש מנהל הארגון, הר"ר יואל טוביאס הי"ו: "אנא, תנו לנו את הכח להמשיך ולהחזיק את שרשרת הפעולות הקדושות הנעשות למען הפצת אש התורה והחסידות והשתתפו במגבית כיד ה' הטובה עליכם, למען נוכל להוסיף נדבכים נוספים של עשייה ברוכה, גם בשנה הקרובה, וקחו לכם תבלין למשך כל השנה כולה".

בארגון בחצרות החיים מוסרים כי ניתן עדיין להצטרף עד לשעות הצהריים של יום הפורים בטל' של הר"ר יואל, 054-8433100.

הערכות במוסדות התורה והחינוך בחיפה
לקראת החלוקה הגדולה של קמחא דפסחא

לקראת מועד חודש האביב, נערכים ראשי מוסדותינו הק' בחיפה לארגון חלוקה נרחבת של "קמחא דפסחא" לבני קהילתנו. כמסורת השנים האחרונות בהם התייצבו לעמוד לעזרת בני הקהילה, למען יוכלו לחוג בדיצות את חג המצות הבעל"ט מתוך הרחבה גדולה, בשמחה ובטוב לבב מרוב כל.

מהנהלת המוסדות נמסר כי כבר בימים אלו החלו עסקני מוסדותינו בארגון החלוקה הגדולה המקיימת מדי שנה, במסגרתה מחולקים עשרות מוצרי יסוד לכל בני הקהילה, מצות, יין, בשר, סוכר, ביצים, ועוד מבחר גדול של מוצרים, אשר עולים בס"ה להון רב.

בימים אלו פונים עסקני מוסדותינו הק' בחיפה לנדיבי העם ע"מ להתרימם למען מטרה נעלית זו, וכן פונים הם לחברות גדולות ע"מ שיפרסו את חסותם על החלוקה הגדולה בתרומתם מוצרי ייסוד.

מנהלי מוסדות התורה והחינוך הרה"ח ר' יוסף יהונתן שנק והר"ר צבי אלימלך לוינשטיין והר"ר חיים שלמה לוי מקווים שבסייעתא דשמיא יוכלו להוציא מכח על הפועל כדי להקל במקצת על בני הקהילה בהוצאות הרבות לקראת חג הפסח הבעל"ט, ומכאן פונים הם לנדיבי העם בכל אתר ואתר לחוש לעזרתם ולעמוד לימינם, ובזכות צדקה זו נזכה לעלות לציון ברינה, ולאכול מן הזבחים והפסחים במהרה דידן.

גם השנה תתקיים אי"ה סדרי לימוד מיוחדים ביום הפורים במסגרת ישיבת מרדכי הצדיק

מארגון בחצרות החיים הודיעו כי בעז"ה גם השנה תיערך סדרי לימוד מיוחדים לבחורי הישיבות פעיה"ק ביום הגדול והנשגב יום הפורים.

מידי שנה בשנה מתקיימים שני סדרי לימוד מיוחדים בהאי יומא רבא, כאשר הסדר הראשון לפני תפילת שחרית בצלו הטהור של כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א בהיכל המתיבתא מתקיימת סדר לימוד מתחילה מהשעה 5.40 לפנו"ב בלימוד ברציפות ובתענית הדיבור עד תפילת שחרית, כראוי ליום גדול זה. סדר לימוד נוסף נערכת בין השעות 2.00-5.00

אחה"צ, כאשר ההשתתפות בסדר לימוד זה הוא לכה"פ משך כשעה וחצי בהיכל המתיבתא.

כאמור גם השנה יתקיימו שני סדרי לימוד אלו, אודות לתרומתו של הנדיב הנכבד הי"ו, אשר הרים נדבתו קודש לצורך מטרה נעלית זו, ובוודאי יעמדו לזכותו כל אלו להפקד בדבר ישועה ורחמים ביום אשר כל הפושט יד נותנים לו.

ראשי ארגון בחצרות החיים קוראים בזאת לבחורי החמד הי"ו, נא נצלו שעות נעלות אלו בלימוד ובהכנה רבתי לכל ההשפעות הטובות המורקים משמי שמים ביום גדול זה. מלגה מיוחדת יחולקו למשתתפים, כפי אשר יפורסם בהיכלי הישיבות, כאשר את המילגות הללו יקבלו עוד בעיצומו של יום הפורים, נא עקבו אחר המודעות.

גליון זה נדבת

ידידינו הנדיב הנכבד והנעלה,
יקר שבערכין

הרה"ח ר' **מנחם מנדל רייכמאן** הי"ו

לע"נ אביו
הרה"ח ר' שמעון ז"ל
בן מוה"ר דוד ז"ל
נלב"ע ביום י' אדר תש"ל

ת.נ.צ.ב.ה.

גליון זה נדבת

ידידינו הנכבד והנעלה, יקר שבערכין

הר"ר **אברהם אריה דאויד** הי"ו
פעיה"ק
לרגל השמחה השרויה במעונו
שפחת הולדת התאופים
הבן ברוך שלום נ"י, והבת בריינדל תחי'
במזל"ט ובשעטומ"צ
ובברכת מזל טוב
לסביו כ"ק האדמו"ר מאשלג שליט"א
הרה"ח ר' יחיאל מיכל דאויד הי"ו
לאביו הרה"ג ר' מאיר יוסף דאויד שליט"א
ולחותנו הרה"ח ר' חיים הפרמן הי"ו

אך ששון ושמחה ישכון באהלו תמיד
מתוך סד"ש ושפע רב לעלמי עלמיא

גליון זה נדבת

ידידינו הנכבד והנעלה, יקר שבערכין

הר"ר **יוסף שלמה משה שמואל**
פרגלית הי"ו
ירושלים

לעילוי נשמת
אחיו הבה"ח יעקב קאפל בן הרה"ח יקותיאל יהודה ז"ל
נלב"ע ט' אדר ב'
חמיו הרה"ח ר' אליעזר בן הרה"ח ר' עקיבא מרדכי ז"ל
נלב"ע כ"ו תשרי
חמותו מרת רבקה בת הרה"ח אריה לייב ע"ה
נלב"ע ז' שבט
אביו הרה"ח ר' יקותיאל יהודה בן הרה"ח יעקב קאפל ז"ל
נלב"ע ל' מנ"א
אמו מרת שרה בת יוסף שלמה הכהן ע"ה
נלב"ע כ' תמוז

גליון זה נדבת

ידידינו הנכבד והנעלה, יקר שבערכין

הרה"ח ר' **מנחם מנדל יהודה בלוך** הי"ו
פעיה"ק
לרגל השמחה השרויה במעונו
שמחת הולדת הנכד שיחי'
בן לחתנו
הר"ר יקותיאל יהודה לנדאו הי"ו
בן הרה"ח ר' אהרן יוסף לנדאו - אשדוד
במזל"ט ובשעטומ"צ

אך ששון ושמחה ישכון באהלו תמיד
מתוך סד"ש ושפע רב לעלמי עלמיא

חצר הקודש צאנז

קרית צאנז נתניה

~~~~~~~~~~~~~~~~~~~~~~~~~~~~~~

כסא דברכתא

ברכת מזלא טבא שלוחה בזה, לכבוד איש חי ורב פעלים, העסקן המופלא, נודע בשערים לשם ולתהלה, רץ כצב"י למען מפעלות הקודש לבית צאנז, איש האשכולות, ה"ה

הרה"ח ר' *הערשל רייכמן* הי"ו

מנהל מרכז התורה והחסד קרית צאנז

לרגל השמחה השרויה במעונו שמחת הכנס בנו כמר שמואל לעול התורה והמצוות
במזל טוב ובשעטומ"צ

ויה"ר מן קדם אבוהון דשבשמיא, שיזכה לרוות רוח נחת דקדושה מכל יו"ח, ואך ששון ושמחה ישכון באהלו תמיד, מתוך נחת והרחבה, סייעתא דשמיא עד עולם, ואך טוב וחסד ירדפוהו כל הימים
~~~~~~~~~~~~~~~~~~~~~~~~~~~~~~

בס"ד
הקויטעל הקדוש
ביום הקדוש
תבלין שמשפיע לכל השנה
בעיצומו של יום הפורים
הקדוש הבעל"ט, יוגש אל
מול פני הקודש ה'כוללות קויטל'
ובו שמות אלפי אנ"ש ובני משפחתם שיחי',
אשר הצטרפו ונמנו לדבר מצוה,
בהחזקת המפעל הכביר 'בחצרות החיים'
- התבלין הנותן טעם לשבח לכל צאנזער חסיד.
הצטרפו כעת להפצת התבלין
וזכו לברכת הקודש ביום הקדוש
בחצרות החיים
נותן טעם לשבח
גם אתה רוצה להיפקד בדבר ישועה ורחמים?
פנה עוד היום אל הר"ר יואל טוביאס הי"ו
בטל': 100-33-05484, או בטל': 054-8481107
במהלך יום הפורים יופעל מוקד 24 שעות
עד השעה 13:30 בדיוק

NG

בס"ד

שיר ושבחה

ברכות נאמנות ורב תודות, משגרים אנו בזה ברוב גיל ושבח אל ידידנו היקרים מאוד נעלים
נאמנים ומסורים לכל קדשי בית צאנז בכל לב ובכל נפש, הידועים במעשי צדקה וחסד

קהל אנשי שלומינו בארה"ב

בארא פארק, מאנסי, יוניאן סיטי, וויליאמסבורג, לייקווד

כל אחד בשמו הטוב יבורך

העומדים בכל עת ובכל שעה בעין טובה ורוח נדיבה לימין מפעלות צדיק כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א
בכלל, ובפרט לימין רשת כוללי האברכים 'מבצר התורה דחסידי צאנז' בירושלים בית שמש וטבריה

על עמידתם לימינו במסירות ונאמנות להצלחת המסע המיוחד בארה"ב לטובת

'מבצר התורה - רשת כוללי האברכים דחסידי צאנז
בעיה"ק ירושלים - בית שמש - עיה"ק טבריה'

שנערך בראשות הדומ"צ הגאוה"צ **רבי שלום אייזנבערגער** שליט"א.

ברכות מיוחדות יחולו על ראש ידידינו החשובים והנעלים, כבירי המעש והפעלים
אנשי שם, רודפי צדקה וחסד, ראשונים לכל דבר שבקדושה

הרה"ח ר' **שלמה נוימן** הי"ו
ומנב"ת זוגתו החשובה והנכבדה תחי'

הרה"ח ר' **דוד פישער** הי"ו
ומנב"ת זוגתו החשובה והנכבדה תחי'

הרה"ח **גבריאל יוסף רוזנברג** הי"ו
ומנב"ת זוגתו החשובה והנכבדה תחי'

שנרתמו ביתר שאת ויתר עוז, במסירות אין קץ, והעמידו לנו את ביתם לאכסניה למשך כל התקופה, בלונ"ח

הברכה אחת היא לידידינו הנכבדים מנהלי היכלי התורה והחסד, ובראשם לצוות המשרד האמריקאי

מוה"ר **יצחק מאיר ווינקלער** הי"ו
מוה"ר **יוסף יצחק פעלבערבוים** הי"ו

על עזרתם המרובה למענינו בעין טובה ובנפש חפיצה

שוכן שמים יהא בעזרתם, בזכות עמלם הרב לרווחת מאות אברכי הכוללים ובני משפחותיהם,
יזכו הם וביתם לראות רוב סייעתא דשמיא בברכה והצלחה בכל מעשי ידיהם, ואך טוב וחסד
ירדפוהם כל ימי חייהם באושר ועושר, נחת דקדושה מכל יוצ"ח לאורך ימים ושנות חיים, אכי"ר.

אוהבין הנעמן במבצר התורה *רבנן ותלמידיהן*

סדרי וזמני התפילות ועריכת השולחנות
בימים הנעלים והנשגבים של ימי הפורים הבעל"ט בחצר הקודש

- תפילת מעריב בליל א' דפורים בזמן ר"ת ומיד לאחריה קריאת המגילה ע"י כ"ק מרן שליט"א.
- השלחן הטהור בליל פורים - כשעה ומחצה לאחר קריאת המגילה.
- תפילת שחרית ביום הפורים - יום חמישי, בשעה 8.00, בבוקר, ברוב עם בהיכל המתיבתא.
- לאחר התפילה יקיים מרן שליט"א מצות משלוח מנות בחלוקת לעקעך וכוס יין לכל המתפללים.
- לאחר הפסקה קצרה יפתחו אי"ה הדלתות לקבלת קהל החפצים לזכות בברכות הקודש ביום רם ונישא. קבלת הקהל תימשך עד השעה 3.00 אחה"צ.
- עקב ריבוי הקהל יכנסו השנה רק ראשי המשפחות (ללא יו"ח), ובאם יתאפשר הזמן יוכלו גם תלמידי הישיבות הק' להכנס לקודש פנימה.
- לערך בשעה 5:00 תפילת מנחה, כשלאחריה עריכת השוה"ט - ה'גילופין טיש' בהיכל המתיבתא.

[לרשות הציבור: קריאת המגילה תועבר בשידור חי ע"י 'קול צאנז', שמספרו: 072/315-2000]

"וימי הפורים הללו לא יעבור מתוך היהודים וזכרם לא יסוף מזרעם"

קול רינה וישועה באהלי צדיקים

ברגשי גיל ורננה נגיש ונקטיר בזה ברכות נאמנות למזל טבא קמי עטרת תפארת ראשינו מאיר דרכינו ומורה נתיבותינו, אשר בצילו הטהור אנו חוסים, רוח אפינו וחמדת לבבינו

הוד כבוד קדושת מרן אדמו"ר שליט"א

לרגל השמחה הרבתית השרויה במעון הקודש
שמחת נישואי הנכד החתן המופלא ומופלג בתוי"ש
מורינו הרב *מאיר נתן נטע* נ"י
בן בנו יקירו פרע"ח *ראש הישיבות הגרימ"ד שליט"א*
*חתן **הגאון רבי יוסף אשר אנשיל למברגר שליט"א** אב"ד מאקאווא אלעד*
עב"ג הכלה המהוללה שתחי'
נכדת כ"ק האדמו"ר מתולדות אברהם יצחק שליט"א
בסימן טוב ובמזל טוב

יה"ר שיזכה כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א לרוות רוב נחת דקדושה מכל יו"ח ובניו אלו התלמידים, ויאריך ימים על ממלכתו מתוך בריות גופא ונהורא מעליא ורוב שמחה לאורך ימים ושנים טובות.

המאחל אל מול פני הקודש
צבי דוב בן חיה רחל דייטש ומשפ' - בארא פארק

בס"ד

מגבית
קיימו וקבלו

לקיום רשת כוללי האברכים בקרית צאנז

"נא קבלו באדיבות

את פניית אברכי 'מרכז התורה' המתקשרים אליכם בימים
מרוממים אלו ומבקשים מכם להחזיק את רשת הכוללים

לקיים את עולם התורה"

בערל שטאמר הערש רייכמן

תרומה של 100 ₪
מזכה בכרטיס הגרלה
על סך 10,000 ₪
שיוענק לקראת חג הפסח הבעל"ט

לתרומות והצטרפות להגרלה 1-800-509-109